

Bits and pieces
deel 3

8 mei t/m 30 oktober 1993

Navo keurt plan aanval Bosnië goed

SARAJEVO/BRUSSEL — De Navo heeft gisteren de blauwdruk voor het uitvoeren van luchtaanvallen op Servische stellingen in Bosnië-Herzegowina goedgekeurd.

Dit betekent overigens niet dat op zeer korte termijn de eerste aanvalsvluchten zijn te verwachten. Of het tot een luchtoperatie komt hangt af van de Verenigde Naties.

De ambassadeurs van de zestien lidstaten stemden er in Brussel mee in dat de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Boutros Boutros Ghali, uiteindelijk beslist over een eerste aanval. Direct daarna zou de Navo-raad nogmaals bijeenkomen om haar definitieve politieke goedkeuring te geven aan de operatie, die in samenwerking met de Verenigde Naties wordt uitgevoerd.

Bij de hervatting van de vredesbesprekingen in Genève zei president Izetbegovic van Bosnië-Herzegowina eerder gisteren dat één luchtaanval volstaat om vaart te krijgen in het overleg.

Volgens Karadzic zou een luchtaanval ook 'alle kansen op vrede bederven'. „Dit is een burgeroorlog. Niemand moet zich ermee bemoeien“, aldus de Servische leider na aankomst in Genève voor een nieuwe ronde in het overleg over de opdeling van Bosnië-Herzegowina in drie etnische republieken. Mate Boban, de leider van de Bosnische Kroaten, zou pas vandaag arriveren.

De Bosnische Serviërs hebben zich teruggetrokken van de berg Bjelasnica nabij Sarajevo. De VN meldde gisteren dat de Servische vlag op de top was gestreken.

Op de Igman, een hogere berg die dichterbij de Bosnische hoofdstad ligt, waren de VN-patrouilles 'op obstakels gestuit' zoals mijnen en betogers die de weg blokkeerden.

De VN heeft 150 Franse 'blauwhel-

Luchtoperatie hangt af van Verenigde Naties

men', onder wie genietroepen naar de Igman gestuurd. De woordvoerder van de VN-vredesmacht in Sarajevo, Frewer, sprak de verwachting uit dat de door de Serviërs toegezegde gefaseerde terugtrekking van de Igman verscheidene dagen in beslag zou nemen.

De VN-troepen die de strategische hoogten zullen controleren, trekken vanuit twee richtingen de bergen op: vanuit Hadzici, dat in Servische handen is, en vanuit het Bosnische Hrasnica. Beide steden liggen aan de voet van de Igman.

De Servische bevelhebber Mladic zei zondag dat zijn manschappen zich per positie zouden terugtrekken en 'afhankelijk van de middelen van de Unprofor (de VN-vredesmacht)'. De Bosnisch-Servische leider Karadzic voegde er gisteren aan toe dat zijn onderdelen niet zullen toestaan dat de Bosniërs terugkeren naar de bergen 'omdat er dan meer oorlog komt'.

Volgens hem is de terugtrekking alleen afhankelijk van de snelheid waarmee de VN-onderdelen de Servische stellingen op de bergen weten te bereiken. „Als het niet vandaag lukt, dan morgen“, aldus Karadzic.

Hij stelde voor de twee toppen tot gedemilitariseerd of neutraal gebied te verklaren 'maar het moslim-leger kan daar in elk geval niet terugkeren'. Frewer zei dat de VN niet van plan was de toppen te demilitariseren, maar slechts te verkennen en er mijnen op te ruimen.

AP, Reuters, ANP

Ziekenhuizen hier open voor Bosniërs

Van onze politieke redactie

DEN HAAG — Nederland maakt zich op voor de opvang van oorlogsgewonden uit Bosnië. Een groot aantal ziekenhuizen heeft zijn medewerking al toegezegd.

De ministeries van WVC, defensie, ontwikkelingssamenwerking en buitenlandse zaken zijn koortsachtig bezig te kijken hoe voldoende geld voor transport en medische behandeling van gewonde Bosniërs bijeen kan worden gebracht.

Minister Fronk (ontwikkelingssamenwerking) liet gisteravond weten dat zijn departement drie miljoen gulden zal bijdragen. „We willen een duidelijk signaal afgeven dat gewonde Bosniërs hier terecht kunnen”, aldus zijn ministerie. Inmiddels hebben Groot-Brittannië, Italië, Ierland en Zweden ook aangeboden gewonden, vooral kinderen, uit Sarajevo op te vangen.

Wachten op verzoek

Het Hoge Commissariaat voor de vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) heeft nog niet gevraagd Bosnische oorlogsgewonden in Nederland te behandelen. Op zo'n officieel verzoek is het wachten, omdat de UNHCR het beste bepalen kan welke mensen het eerst behandeling in Nederland nodig hebben, aldus de betrokken ministeries. Ze hebben de VN-organisatie gevraagd nog vandaag concreet aan te geven hoe ons land kan helpen.

De VN liet gisteren weten dit week-einde twintig kinderen uit Sarajevo te willen evacueren, van wie de meesten in Groot-Brittannië zullen worden verpleegd. Volgens de VN zijn er in Sarajevo 41 kinderen, die zeker naar het buitenland moeten voor medische behandeling. Van ongeveer 400 anderen wordt nog bezien of evacuatie nodig is.

Op pagina 3:

Utrechts ziekenhuis geschikt voor centrale opvang

Verwarring over terug- trekken Serviërs

GENÈVE/SARAJEVO

— De bemiddelaars Lord Owen (EG) en Thorvald Stoltenberg (VN) willen het vredesoverleg over Bosnië-Herzegowina vanmiddag hervatten.

Dat is volgens hen mogelijk zodra de Verenigde Naties en Servische generaals een akkoord hebben bereikt over de vraag tot hoever de Serviërs zich precies moeten terugtrekken van de strategische berg Igman bij Sarajevo.

De Bosnische Serviërs maakten gisteren bekend dat ze met VN-militairen vanochtend een gezamenlijke inspectie zullen uitvoeren op de berg Igman. Er bestaat nog altijd verwarring over de vraag of de Serviërs zich hebben teruggetrokken en zo ja, tot hoever. De Servische generaal Manojlo Milovanovic en de Britse VN-generaal Vere Hayes zullen de berg samen inspecteren, aldus woordvoerder Jovan Zametica van de Bosnische Serviërs.

Zametica zei dat Owen en Stoltenberg akkoord zijn gegaan met de gezamenlijke inspectie. De twee bemiddelaars hadden eerder gezegd niet te vreden te zijn met de huidige aftocht van de Serviërs. Door het dralen van de Serviërs bij de beloofde terugtrekking is het vredesoverleg in Genève al dagen gestagneerd.

Gisteren ontstond opschudding over uitlatingen van Radovan Karadzic, de leider van de Bosnische Serviërs. Hij zou hebben bedreigd met kernaanvallen als het Westen besluit tot een militaire interventie in Bosnië. Een woordvoerder van Karadzic sprak later met klem tegen dat het dreigement zou zijn geuit.

In een interview dat de Oostenrijkse krant 'Der Standard' vandaag publiceert zegt Karadzic: "Wij zijn niet bereid onze zelfverdediging op te geven. Het is geen probleem om kernwapens op de wereldmarkt te kopen. Wij zullen dit echt doorzetten. Wij hebben niets te verliezen."

Alles draaide gisteren om de vraag of de Servische troepen zich daadwerkelijk hebben teruggetrokken van de bergen Igman en Bjelasnica bij Sarajevo. De hele dag bezwoeren Servische leiders dat hun strijders de bergen vanaf 8.00 uur 's ochtends hadden verlaten. De Bosnische president Alija Izetbegovic bleef er echter bij dat er nog Serviërs waren achtergebleven. Hij weigert de vredesonderhandelingen te hervatten tot alle Serviërs beide bergen hebben verlaten en hun stellingen hebben overgedragen aan troepen van de vredesmacht van de Verenigde Naties.

Reuter, AFP

Gewonden uit Bosnië volgende week verwacht

Van onze politieke redactie
DEN HAAG — Op zijn
vroegst halverwege
volgende week zullen
in Nederlandse zieken-
huizen de eerste ge-
wonden uit Bosnië wor-
den behandeld. Hoeveel
dat er zullen zijn, is
nog onduidelijk.

Vijf mensen

Nederland heeft gisteren
laten weten onmiddellijk
vijf Bosniërs te kunnen op-
nemen. Als het Hoge Com-
missariaat voor de Vluch-
telingen van de Verenigde
Naties (UNHCR) daarom
vraagt, zal worden beslist
over opvang van een gro-
ter aantal patiënten. Voor-

waarde is wel dat de ge-
wonden niet in Bosnië zelf
kunnen worden geholpen.

Het UNHCR maakte la-
ter op de dag bekend in te
gaan op het Nederlandse
aanbod, maar liet in het
midden hoeveel mensen
het denkt te sturen.

Evacuatie

De 41 Bosniërs die op dit
moment het dringendst
naar een ziekenhuis moe-
ten, zullen in elk geval
worden opgevangen in
Zweden, Groot-Brittannië
en Ierland. Nederland
wordt wel betrokken bij de
evacuatie van 10 tot 24
mensen die er relatief iets
beter aan toe zijn.

Op pagina 5:
Pronk geeft / 3 miljoen

VERVOLG VAN PAGINA 1

Het is nog niet bekend naar
welke ziekenhuizen de Bos-
niërs gaan. De beslissing
daarover valt pas als duide-
lijk is welke verwondingen ze
hebben. „Het hangt er natuur-

lijk sterk van af waar de bes-
te specialisten voor deze men-
sen zitten”, aldus het ministe-
rie van WVC.

Over de kosten van de hulp
aan gewonde Bosniërs is vol-
gens WVC nog weinig te zeg-
gen. Minister Pronk (ontwik-
kelingssamenwerking) had al
laten weten dat zijn departe-
ment drie miljoen gulden bij-
draagt. Als wordt besloten
grotere groepen gewonde Bos-
niërs naar Nederland te ha-
len, zal dat bedrag niet toere-
kend zijn. „In dat geval moet
er een beslissing van het kabi-
net komen over de financie-
ring van de opvang”, aldus
WVC.

Het transport van de ge-
wonden kan verlopen via de
twee F-27's die Defensie al
eerder aan het Hoge Commis-
sariaat voor de Vluchtelingen
ter beschikking heeft gesteld.
Op dat gebied doen zich geen
extra kosten voor.

De kosten van de opvang en
behandeling vallen volgens
WVC moeilijk te ramen. Een
aantal ziekenhuizen en spe-
cialisten heeft te kennen gege-
ven de Bosniërs hoe dan ook
te zullen behandelen; des-
noods gratis als de overheid
onvoldoende geld op tafel
brengt. Of daarvan gebruik
zal worden gemaakt kan WVC
nog niet zeggen.

„Duidelijk is wel, dat je er
niet bent met opname en ope-
ratie; in een aantal gevallen
zullen hoge kosten voor reva-
lidatie en begeleiding moeten
worden gemaakt. Bovendien
moet familie die met zieke
kinderen meekomt worden op-
gevangen”, aldus WVC.

Pronk: Drie miljoen voor opvang van gewonde Bosniërs

Vredesoverleg Bosnië opnieuw uitgesteld

GENÈVE — In afwachting van de Servische terugtrekking van de bergen Igman en Bjelasica bij Sarajevo is het vredesoverleg over Bosnië-Herzegowina in Genève opnieuw uitgesteld. Maandag zullen de betrokken partijen weer verder praten.

Volgens bronnen in Genève hopen de bemiddelaars Lord Owen en Thorvald Stoltenberg met het uitstel tijd te winnen om het conflict rond de terugtrekking op te lossen. De Bosnische Serviërs zeggen dat zij zich op Igman achter een met de VN overeengekomen bestandlijn hebben teruggetrokken. Diplomaten verwachten dat pas tegen het eind van het weekeinde duidelijk is hoever de Servische terugtrekking is gevorderd.

Het dispuut staat al een week de hervatting van het vredesoverleg in de weg. De Bosnische president Alija Izetbegovic wil pas aan de onderhandelingsstafel terugkeren als de Bosnische Serviërs van de twee bergen verdwenen zijn.

De stafchef van de VN-vredesmacht in Bosnië, de Britse

generaal Vere Hayes, bezocht gisteren de berg Igman samen met de Servische vice-commandant Manojlo Milovanovic. Volgens de Bosnische Serviërs heeft Hayes vastgesteld dat de Serviërs zich achter een op 30 juli met de VN-vredesmacht afgesproken lijn hebben teruggetrokken.

De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Warren Christopher, zinspeelde gisteren tegenover de pers op een compromis-oplossing. Daarbij zouden de Serviërs de stellingen van waaruit ze Sarajevo kunnen beschieten aan de 'blauwhelmen' prijsgeven, zonder zich geheel van de bergen terug te trekken. 'De bergtoppen zijn belangrijk, maar de voedsel- en waterbevoorrading en de beëindiging van de bombardementen zijn echt belangrijk', zei hij.

Washington heeft volgens Christopher nog niet om een bijeenkomst van de NAVO gevraagd. Dat is een van de eerste stappen die vereist is om NAVO-luchtaanvalen op Servische stellingen uit te voeren, waarmee het bondgenootschap in principe heeft inge-

stemd. De voorbereidingen voor een eventuele aanval zullen dit weekeinde zijn afge-

rond, zo is vernomen uit bronnen bij de NAVO.

Reuters, AFP

Servië klaagt Bosnië aan

DEN HAAG — Servië heeft voor het Internationaal Gerechtshof de moslim-regering van Bosnië-Herzegowina beschuldigd van aanvallen op de Bosnische Serviërs die leiden tot volkenmoord.

Belgrado heeft het Hof verzocht de Bosnische regering opdracht te geven met deze aanvallen op te houden.

De Servische stap komt nadat Bosnië zich vorige maand voor de tweede keer tot het Hof had gericht met het verzoek een einde te maken aan de volkenmoord op Bosnische moslims door de Serviërs. In reactie daarop deed het Hof in april de uitspraak dat Servië/Montenegro (de rompstaat Joegoslavië) ervoor moesten zorgen dat hun strijdkrachten zich niet aan genocide schul-

dig maken. Inzake het tweede Bosnische verzoek doet het Hof op 25 augustus uitspraak. Het Servische verzoek werd dinsdag voor het Hof gebracht. Wanneer daarover uitspraak wordt gedaan, is nog niet bekend.

De uitspraken van het Internationaal Gerechtshof in Den Haag hebben geen kracht van wet. Aangenomen wordt dat de verzoeken tot spoeduitspraken vooral zijn bedoeld voor publicitaire doeleinden in het buitenland. Mevrouw El-Eriaan, woordvoester van het Hof, zei gisteren: „Het gerucht gaat dat ook Kroatie een klacht bij het Hof heeft ingediend, maar wij hebben niets ontvangen.”

ANP

www.nyu.edu

Utrechts ziekenhuis plaatst Bosnische gewonden

Van een onzer verslaggevers

UTRECHT — De eerste Bosnische gewonden uit Sarajevo zullen voorlopig worden opgevangen door het calamiteitenhospitaal van het Academisch Ziekenhuis Utrecht (AZU). De directie van het ziekenhuis heeft positief gereageerd op een verzoek daartoe van het ministerie van WVC.

Vooralsnog gaat het om vijf gewonden, maar als het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) daarom vraagt, kan een groter aantal gewonden worden opgevangen. Het AZU heeft bij monde van algemeen directeur G.J. Cerfontaine al laten weten dat er in eerste instantie zeker plaats is voor 100 gewonden.

Arts verbaasd over keuze in Sarajevo

SARAJEVO — Een Britse arts die naar Sarajevo is gereisd om de evacuatie van gewonde kinderen voor te bereiden, heeft gisteren verklaard dat kinderen die acuut moeten worden behandeld, niet op de vertreklijst staan.

De militaire arts, Andy Mitchell, zei 'nog een Irma' te hebben gevonden, maar zij komt niet voor op de VN-lijst met namen van 41 evacueés. Hij wil ook dit patiëntje naar Groot-Brittannië brengen.

Mitchell zei dat er slechts vier kinderen op de lijst staan en dat de andere gewonden 'mobiel'

zijn en thuis zitten in plaats van in een ziekenhuis.

De arts had in het ziekenhuis van Sarajevo gewonde kinderen gezien die wel onmiddellijke behandeling nodig hebben. "Ik heb een drie jaar oud meisje gezien, net als Irma. Ik vind dat zij prioriteit geniet. Wij hebben wel een lijst maar het zijn niet de gewonden die mensen in Groot-Brittannië verwachten", aldus Mitchell.

"Ik begrijp dat de lijst is opgesteld door een commissie die moeilijke ethische en morele beslissingen moet nemen, maar wij hebben kinderen gezien die

hulp behoeven, maar die niet op de lijst staan."

Het driejarige meisje Belma Shalaka heeft hersenvliesontsteking en lag gisteren in het Kosovo-ziekenhuis te krompen van de pijn. Mitchell: "Als ze direct geholpen wordt, verslechtert haar toestand niet. Belma is het soort kind waarvan wij verwachten dat ze wordt geëvacueerd. Ik weet niet wie de beslissing moet nemen. Ik wil haar zondag op het vliegtuig zetten."

Reuter
Op pagina 3:

Utrechts Academisch Ziekenhuis kan 100 gewonden opnemen

Reacties

Het AZU heeft inmiddels tal van reacties ontvangen van werkers in de gezondheidszorg die spontaan hebben aangeboden te helpen bij de opvang.

De gewonden, voor wie de voorwaarde geldt dat ze niet in Bosnië zelf kunnen worden geholpen, zullen in het hospitaal eerst uitgebreid allerlei diagnostiek en de meest noodzakelijke behandelingen ondergaan. Daarna zullen ze, als hun conditie dit toelaat, waarschijnlijk voor verdere behandeling worden doorverwezen naar andere ziekenhuizen, zoals het Kennemer Gasthuis in Haarlem.

Over de aard van de aan- doeningen, de noodzakelijke behandeling en zorg en de leeftijd van de gewonden die op zijn vroegst halverwege de komende week in Nederland worden verwacht, valt nog weinig te zeggen.

Gespecialiseerd

Het AZU dat echter op alles is voorbereid, is gespecialiseerd in het herkennen van infecties, in het bijzonder die infecties, die worden veroorzaakt door de zogeheten MRSA-bacterie. Deze is moeilijk te bestrijden, omdat zij niet meer gevoelig is voor de meest gangbare antibiotica.

Het gevolg is dat de bacterie moeilijk uit ziekenhuizen is te verwijderen, als zij eenmaal is binnengebracht. Mocht deze veroorzaker van infecties bij de gewonden worden aangetroffen, dan zullen ze eerst enkele dagen geïsoleerd moeten worden verpleegd.

Geschied

Het calamiteitenhospitaal, voortgekomen uit een samenwerkingsverband tussen het AZU en de Krijgsmacht Hospitaalorganisatie, is bij uitstek geschikt voor het opvangen van slachtoffers van rampen.

Zo werden hier al eerder gewonden uit het voormalige Joegoslavië ondergebracht, evenals slachtoffers van de vliegcramp in het Portugese Faro.

VN: Moslims in Mostar zijn er zeer slecht aan toe

GENÈVE/SARAJEVO — Het vredesoverleg over Bosnië in Genève is gisteren overgeschaduwd door berichten over 'massaslachtingen' en 'etnische zuiveringen' onder moslims in de door Kroaten beheerste stad Mostar.

Woordvoerder Peter Kessler van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR zei dat ongeveer 35.000 moslims in het oude stadsdeel van Mostar in beestachtige omstandigheden leven. Zij ontvangen al twee maanden geen voedsel en hulp meer en hun enige twee waterbronnen worden stelselmatig beschoten door sluipschutters.

Kessler erkende dat er mensen van honger zijn omgekomen in Mostar. Hij houdt de Kroaten verantwoordelijk voor de situatie omdat zij de VN de toegang tot de stad ontzeggen. Medewerkers van de VN zeiden dat alleen voedseldroppings nog uitkomst kunnen bieden.

Intussen is ook de hoop op een snelle demilitarisering van Sarajevo getemperd door onenigheid over de afbakening van de Servische, Kroatische en moslim-gebieden. De leider van de Bosnische Serviers, Karadzic, noemde de moslim-eisen 'onaanvaardbaar', met name waar het om

Pronk trekt bedrag uit voor Bosnië

Van onze politieke redactie

DEN HAAG — Minister Pronk (ontwikkelingssamenwerking) heeft 8,4 miljoen gulden uitgetrokken voor herstel van de water- en energievoorziening in Bosnië.

Van het geld zullen onder meer 36 gasgeneratoren worden gekocht die worden ingezet voor de stadsverwarming van Sarajevo, twee ziekenhuizen, een bakkerij en de watervoorziening van de Bosnische hoofdstad.

Pronk heeft ook geld beschikbaar gesteld voor de aanschaf van een dieselengenerator voor een kliniek voor geestelijk en lichamelijk gehandicapte kinderen in Fojnica.

De joodse hulporganisatie 'La Benevolencia Sarajevo' krijgt een kleine gasgenerator voor het gebruik van radioapparatuur. Verder heeft Pronk bijna een miljoen gulden beschikbaar gesteld voor de aanschaf van waterpompen in Sarajevo en Tuzla. Een deel van dit bedrag is bestemd voor het herstel van het rioleringsstelsel van Sarajevo.

VVD: PAK MISSTANDEN BIJ VN AAN

Van onze politieke redactie
DEN HAAG — De VVD in de Tweede Kamer vindt dat er maatregelen moeten worden genomen om een einde te maken aan de financiële en organisatorische misstanden bij de Verenigde Naties.

De Kamerleden Weisglas en Van Heemskerck hebben minister Kooijmans (buitenlandse zaken) gevraagd hier toe met zoveel mogelijk andere

VN-lidstaten — het initiatief te nemen.

Volgens een onderzoek van het Britse blad The Sunday Times gaan er bij de VN-organisatie jaarlijks ongeveer 750 miljoen gulden verloren door corruptie, fraude en incompetentie. Bovendien zou de VN vele hoogbetaalde functionarissen op de loonlijst houden, terwijl zij niet meer voor de organisatie werken.

Chirurg: In Tuzla is nog te werken

Van een onzer verslaggevers
SCHIPHOL — Een Brits team van Artsen zonder Grenzen dat heeft gewerkt in de Bosnische stad Tuzla, heeft geen patiënten gezien die buiten het voormalige Joegoslavië moeten worden behandeld.

Dat zei gisteren de plaatselijk chirurg James Emerson uit het Engelse Sheffield tijdens een tussenstop op Schiphol. Hij maakte deel uit van een team van vijf chirurgen dat de afgelopen tien dagen in het ziekenhuis in Tuzla 25 patiënten met ernstige oorlogsverwondingen heeft geopereerd.

Deze groep was in het oorlogsgeweld een beetje tussen de wal en het schip geraakt omdat ze wel ernstig, maar zeker niet levensgevaarlijk waren gewond.

De medicin in de belegerde stad Tuzla concentreerden hun aandacht dan ook op de meer urgente gevallen. Een logische beslissing op de korte termijn, vindt Emerson, maar op de lange duur een catastrofe.

De groep waarvoor de hulp van de Britten was ingeroepen bestond uit 21 — voor het merendeel jonge — mannen en vier kinderen, met verlamningsverschijnselen in armen en benen. Kogels en granaatscherven hadden de zenuwen zwaar

se militaire arts en vertegenwoordigers van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de VN over de evacuatie van patiënten uit Bosnië, had hij niets gemerkt tijdens zijn verblijf in Tuzla.

Wel liet Emerson met nadruk weten dat het ziekenhuis waar hij met zijn collega's de afgelopen tijd heeft gewerkt, niet geschikt over een lijst van patiënten die voor evacuatie in aanmerking komen.

Zij worden ondanks moeilijke werkomstandigheden en gebrek aan voldoende instrumentarium in het ziekenhuis zelf geopereerd en zo goed mogelijk behandeld. Het team van Artsen zonder Grenzen heeft daarbij geholpen en bij zijn vertrek de microchirurgische apparatuur die uit Engeland was meegenomen, daar achtergelaten.

Het werk kon in relatieve rust plaatsvinden, aldus Emerson. Er waren geen beschietingen. Soms viel het licht even uit en handen wassen na de operatie moest vaak met in flessen opgespaard water gebeuren.

Het ziekenhuis in Tuzla beschikt nog over een redelijke voorraad medicijnen. De voornaamste frustratie van de ziekenhuisstaf, zegt Emerson, is de onmogelijk-

• Emerson

beschadigd. Bij uitstek het soort mensen dat na de oorlog hard nodig is voor de wederopbouw van het land, aldus Emerson, 'terwijl ze er nu juist van afhankelijk zijn'.

Samen met zijn organisatie staat Emerson op het standpunt dat dergelijke slachtoffers het beste ter plekke kunnen worden behandeld, waar plaatselijke artsen en verpleegkundigen in staat zijn verdere zorg te geven en hun familie ter ondersteuning aanwezig is.

De chirurg sprak geen oordeel uit over de gehele gang van zaken rond Irma. Van ruzie tussen een Engel-

heid om defecte medische apparatuur te laten repareren of vervangen.

Op dit moment werkt nog één chirurg van Artsen zonder Grenzen in een front-hospitaal in Tuzla, maar Emerson is van plan binnen afzienbare tijd weer terug te gaan.

In Tuzla verblijven 600.000 mensen, onder wie ruim 200.000 vluchtelingen uit moslim-enclaves als Srebrenica en Cerska. De stad is één van de plaatsen die door de Verenigde Naties tot veilig gebied is verklaard. Maar de blokkade van de weg van Kisejakk naar Tuzla baart Emerson zorgen. 'Alleen de aandacht mag gericht zijn op de omsingeling van Sarajevo, in Tuzla is de situatie nauwelijks anders. De bevolking ziet met vrees de winter tegemoet, zonder voedselvoorraden waar ze het de vorige tamelijk milde winter mee wisten uit te zingen.'

Artsen zonder Grenzen heeft na de wervingscampagne waarmee de organisatie vorige week is begonnen, ruim 30 meldingen binnengekregen van algemeen chirurgen, kinderartsen en verpleegkundigen die zich bereid hebben verklaard voor korte tijd in Bosnië te werken. De eersten zullen waarschijnlijk nog deze week worden uitgezonden.

18 aug

• Een inwoner van Sarajevo zet een Magnum revolver tegen het hoofd van een politiemann, terwijl een tweede agent zijn pit-bull in bedwang probeert te houden. De man trok zijn revolver toen agenten hem niet langs een vrachtwagen lieten rijden waaruit drinkwater werd gedistribueerd. Ook onder burgers in Sarajevo neemt het geweld schrikbarend toe.

FOTO AP

Kroatische troepen mogen Mostar niet binnen

5 VAN PAGINA 1

Frewer, VN-woordvoerder Sarajevo, zei dat 200 mensen op een vliegveld buiten de Kroaten worden gehouden. Het wordt de toegang door de Kroaten de winnende handstad. Zij willen Mostar van een Kroatische republiek maken. De Bosnische vice-Ganic willen de steden Mostar, Capljina van moslimen met het doel te

voorkomen dat een toekomstige moslim-enclave toegang krijgt tot zee. De VN heeft inmiddels aanbiedingen uit zeventien landen ontvangen voor medische verzorging van in totaal 1.250 zieken en gewonden uit Bosnië, zo maakte de UNHCR bekend. De VN-organisatie heeft geen 1.250 mensen op een lijst van gewonden staan die in aanmerking komen voor evacuatie, maar houdt de aanbiedingen aan. De huidige evacués komen uit Sarajevo, maar het UNHCR wil een nieuwe doorgangsroute van Zenica naar Sarajevo benutten voor

de aanvoer van meer oorlogsslachtoffers. VN-woordvoerder Frewer, heeft zich gisteren verontschuldigd voor zijn opmerking dat Sarajevo niet meer wordt belegerd. „Ik heb nooit willen zeggen dat de inwoners van Sarajevo en van Bosnië niet zwaar te lijden hebben van de burgeroorlog”, aldus de Canadese officier. Maandag had vice-president Ganic Frewer tot ongenuewinst persoon verklaard en de VN gevraagd hem terug te trekken vanwege zijn opmerkingen over Sarajevo. De Navo liet gisteren weten dat het de stad nog steeds als belegerd beschouwt en dat ge-

vechtsvliegtuigen nog altijd klaar staan om luchtaanvallen op Servische stellingen uit te voeren. De lidstaten van de Islamitische Conferentie Organisatie (OIC) hebben Duitsland gisteren opgeroepen druk uit te oefenen op de VN om luchtaanvallen op Servische stellingen toe te staan en het wapenembargo tegen de Bosnische moslims op te heffen. OIC-voorzitter Hamid El Gaidi zei dat de islamitische landen niet uit zijn op een 'Heilige Oorlog', maar op gerechtigheid voor de slachtoffers van de 'Servische agressie'.

DPA, Reuter

Definitief akkoord over Sarajevo

Stad komt twee jaar onder bestuur VN

GENÈVE/SARAJEVO — De drie partijen in de burgeroorlog in Bosnië hebben gisteren bij de onderhandelingen in Genève een definitief akkoord over Sarajevo bereikt.

De delegaties van de moslims, Kroaten en Serviërs kwamen overeen dat Sarajevo, nadat een algemeen vredesakkoord is gesloten, voor een periode van twee jaar onder bestuur van de Verenigde Naties komt.

Maandag waren de drie partijen al in principe overeengekomen dat zij een comité van drie onderhandelaars zouden vormen om te bestuderen of zij gezamenlijk negen van de tien wijken van de stad kunnen besturen.

Adviescomité

Volgens het akkoord zal Sarajevo niet behoren tot een van de drie etnische republieken waarover in Genève wordt onderhandeld. Het wordt een gededemiliteariseerde stad onder een VN-bestuur, dat zal worden bijgestaan door een gemengd adviescomité van vier moslims, drie Serviërs en twee Kroaten.

De Bosnische president Izetbegovic sprak gisteren twee uur lang uitsluitend over de situatie in Mostar met de leider van de Bosnische Kroaten, Boban, voordat de partijen zich over het Sarajevo-plan van de internationale onderhandelaars bogen. Izetbegovic dreigde dat hij niet meer met Boban over Mostar praat als er geen humanitaire hulp naar de stad wordt gestuurd.

De moslim-delegatie meldde eerder dat er in het oosten van de stad 35.000 burgers in "verschrikkelijke omstandigheden" leven. Zij hebben al honderd dagen geen hulp meer gehad. Volgens de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR zijn de levensomstandigheden in Mostar slechter dan die in Sarajevo.

Waarneemers

Izetbegovic heeft VN-bemiddelaar Stoltenberg gevraagd waarneemers van de VN-vredesmacht en van het Rode Kruis naar Mostar te sturen. Een zegsman van moslims in die stad deed gisteren via de Bosnische radio een dringend beroep op de internationale gemeenschap om voedsel en medicijnen te sturen. Zowel de moslims als de Kroaten eisen de alleenheerschappij over de verdeelde stad op. De Kroatische eenheden weigeren er blauwhelmen toe te laten.

Vluchtelingenorganisaties zijn van plan 1.500 zieke en gewonde Bosniërs uit Sarajevo en andere oorlogsgebieden naar het buitenland over te brengen. Het grootste probleem is echter hen veilig over de frontlines te vervoeren, aldus Peter Schatzer van de Internationale Organisatie voor Migratie.

Feuter: DPA, AFP

BOSNIËRS SPEELBAL IN CONFLICT VAN BEDRIJF MET ARBEIDSBUREAU

Van een onzer verslaggeefsters

HILVERSUM — Zeven Bosnische vluchtelingen uit het opvangcentrum Crallo bij Hilversum hebben hun baan bij Flexmen Vleesverwerkers ingeruild voor een baan bij Sturko Vers Vlees in Doetinchem.

Met acht andere Bosniërs kregen zij in het kader van het arbeidsproject 'Aan het werk' in juni en juli een opleiding bij Flexmen, waarna zij een contract tekenden. Het arbeidsbureau Gool en Vechtstreek, bemiddelaar in het project, wilde dat de Bosniërs vier dagen per week werkten, zodat een dag beschikbaar bleef voor Nederlandse les.

Flexmen bood een contract aan voor vijf dagen. Het arbeidsbureau is daarop op zoek gegaan naar een werkgever die een vierdaagse werkweek kon aanbieden, tot grote woede van directeur Van Houten van Flexmen. Van Houten noemde de handelwijze van het arbeidsbureau 'uiterst merkwaardig', omdat de Bosniërs zelf om de beter betaalde vijfdaagse werkweek zouden hebben gevraagd.

Volgens A. Lock van de personeelsafdeling van Flexmen maken de Bosniërs bij Sturko bovendien evenveel uren als bij Flexmen. „Bij ons werkten ze zeven uur per dag gedurende vijf dagen, bij Sturko werken ze negen uur per dag gedurende vier dagen. Dat komt op hetzelfde neer.”

Volgens het arbeidsbureau werken de Bosniërs bij Sturko 7,2 uur per dag, maar zijn ze door de reistijd van Hilversum naar Doetinchem extra tijd kwijt.

Lock bestrijdt dat Flexmen van het arbeidsbureau een subsidie is aangeboden om de uren, bestemd voor Nederlandse les, te compenseren. Sturko krijgt voor die dag Nederlandse les van het arbeidsbureau wél een tegemoetkoming in de salariskosten van ongeveer 20 procent.

Flexmen, inmiddels ook werkgever van andere Bosnische vluchtelingen die via het Haarlemse arbeidsbureau zijn aangenomen, wil tegen de roef van zijn personeel geen stappen ondernemen.

BEKROUWDE BOSNIËRS BLIJ MET UITBEENWERK

Van een onzer verslaggeefsters

OUDEWATER — Ze staan om vijf uur 's morgens op, komen 's avonds tegen zessen weer thuis en doen het werk waar de meeste Nederlanders voor bedanken. Maar de zeven Bosnische vluchtelingen uit opvangcentrum Crallo zijn met het werk als uitbener bij vleesverwerkingsbedrijf Flexmen heel tevreden.

Acht van de 15 Bosniërs die bij Flexmen begonnen, zijn vorige week overgestapt naar Sturko Vers Vlees, omdat dit bedrijf een vierdaagse in plaats van een vijfdaagse werkweek aanbood. Het arbeidsbureau Gooi en Vechtstreek hamerde op de vierdaagse werkweek zodat er tijd overbleef voor een cursus Nederlands.

Muharem Saldic (47), een van de Bosniërs die er voor koos om bij Flexmen te blijven, begrijpt er niets van. „Het arbeidsbureau wilde dat we op vrijdag een cursus Nederlands volgen. Ik wil wel een cursus volgen, maar ik moet ook geld verdienen.“ Inmiddels wordt de cursus Nederlands op zaterdag gehouden. „Ik begrijp niet waarom dat nu plotseling wel kan“, zegt Saldic. Hij blijft trouw aan Flexmen. „Een aantal is naar Sturko gegaan omdat dat ze denken dat het daar beter is. Maar ik weet niets van Sturko en Flexmen biedt tenminste een vast contract.“

Zijn collega Ivo Zec is het roerend met hem eens. „Waar was Sturko toen Flexmen ons aan een baan hielp? Flexmen heeft ons als eerste geholpen, dus ik blijf hier.“

Saldic had in het Bosnische plaatsje Odzak een huis, een restaurant, een baan bij een ijzerfabriek en studeerde voor zijn ingenieurstitel. Een jaar geleden vluchtte hij met vrouw en kinderen naar Nederland. „Ik ben alles kwijt. Ik wil werken om een nieuw bestaan op

te bouwen, het maakt niet uit wat ik moet doen.“ Tegen het oorlogstrauma, de angst en de onzekerheid is er volgens Saldic maar één remedie: werk en een huis.

Productiedirecteur A. Dillewaard van Flexmen is zich er van bewust dat hij aan de Bosniërs enthousiaste werkkrachten heeft. En enthousiastelingen zijn schaars in deze branche. „In de vleesverwerkende industrie is een groot tekort aan personeel. Het is vroeg, koud, en vies. Maar deze mensen willen alles doen, als ze met hun gezin maar een huis krijgen.“

Aan de lange tafel in de kantine neemt een medewerkster

van Flexmen met Saldic een aanvraagformulier door voor een huurhuis. „We hebben wethouders en burgemeesters aangeschreven“, zegt ze enthousiast. „En het ziet er naar uit dat het gaat lukken.“

Saldic: „De eerstkomende vijftien jaar wordt het niet beter in Bosnië. Mijn stad, mijn auto en mijn fabriek zijn verwoest. Voor mijn vrouw en kinderen is het beter om hier te blijven. Als ik eenmaal een huis heb, kunnen er weer Bosnische gerechten gekookt worden en kan ik vrienden gaan maken.“

Saldic rekent er voorlopig niet op, dat hij binnen zijn eigen vakgebied aan de slag kan.

● **Bosnische asielzoekers aan het werk in het vleesverwerkingsbedrijf Flexmen in Oudewater.** FOTO CONDE KOCK

„Laatst zag ik dat mensen van Daf nu als slager opgeleid worden. Als Flexmen mij goed betaalt, houd ik het hier lang uit. Het werk is in ieder geval niet moeilijk.“

Dillewaard vindt dat het arbeidsbureau een 'grote fout' gemaakt heeft door opnieuw te bemiddelen voor de Bosniërs die al bij Flexmen aan de slag waren. „In Crallo vliegen Bosniërs tegen de muur aan omdat ze willen werken en het arbeidsbureau gaat bemiddelen

voor een groep die al werk heeft. Ik vind dat dubieus.“

Dillewaard begrijpt bovendien niet, waarom Sturko voor de dag dat de Bosniërs niet werken, subsidie krijgt. Een dergelijk aanbod heeft Flexmen nooit gehad. Volgens consultant Van der Schoot van het arbeidsbureau werd de subsidie die Flexmen niet aangeboden omdat het bedrijf van meet af aan vasthield aan een vijfdaagse werkweek. De Bosniërs zouden bovendien zelf geklaagd hebben over een slechte behandeling bij Flexmen. „Als er problemen zijn, grijpen wij altijd in. In dit geval was bemiddeling voor een nieuwe be-

trekking de juiste oplossing.“

INDEN ELKOM

ind moeten worden ge-
Tot dusver zijn er
200 plaatsen be-
ar. Uitbreiding van
tal is volgens UNHCR
nodig opdat ook vol-
en kunnen worden be-
erste vijf oorlogsge-
uit de Bosnische
ad Sarajevo komen
hijlijk komend week-
aar ons land. Het gaat
mannen tussen de 19
ar.
ullen worden opgeno-
het calamiteitenhosp-
en het Academisch
uis Utrecht (AZU).

VN-konvooi bereikt verwoeste stad Mostar

SARAJEVO/GENÈVE — Voor het eerst in twee maanden is een hulpkonvooi van de Verenigde Naties er in geslaagd de vrijwel geheel verwoeste stad Mostar in het noordwesten van Bosnië te bereiken.

De hulpverleners spraken van een 'nieuwe humanitaire ramp' in de stad. „De gezondheidstoestand van de mensen is alarmerend. Er is een groot gebrek aan voedsel, water en medicijnen; vooral aan transfusiebloed”, aldus een VN-medewerker. „Het is erger dan Sarajevo.”

Vernieling

Mostar, een etnisch gemengde stad met 120.000 inwoners, dreigt het 'Belroet van Bosnië' te worden. De door moslims, Serviërs en Kroaten opgeëiste hoofdstad van Herzegovina raakt door de felle gevechten steeds verder in de vernieling. Om geen stad in Bosnië-Herzegovina is in de afgelopen 16 maanden zo fel gevochten. Hulpverlening was niet mogelijk doordat de Kroaten de VN de toegang tot de stad weigerden.

op zware kritiek van NAVO-diplomaten in Brussel te staan.

Door zijn uitspraken zou de Belgische generaal de dreiging door de Navo ongelooftwaardig maken. Briquemont zei: „Wanneer ik de totaal verwoorde situatie in Bosnië zie en de versplintering van mijn troepen lijkt mij dit type luchtoorlog helemaal niet op zijn plaats. Ik ben hier geen Navo-generaal, maar een VN-generaal en zolang ik hier ben, gebeurt er niets zonder mijn toestemming.”

De Russische minister Kozjrev (buitenlandse zaken), herhaalde tegen het bestoken van Servische stellingen te blijven. Moskou is nog steeds van mening dat opheffing van het wapenembargo voor de moslims tot een 'verscherping van het conflict' leidt.

Reuter, DPA, AP, AFP

Nadat een akkoord werd bereikt met de Kroaten, mocht de VN gisteren medicijnen leveren aan een ziekenhuis dat in het Kroatische deel van de stad ligt. Voor hulpleveranties aan het moslim-deel, waar 35.000 mensen in erbarmelijke omstandigheden leven, is nog geen toestemming verkregen.

Het vredesoverleg in Genève werd gisteren volkomen beheerst door de eis tot een volledige opheffing van het beleg van Sarajevo. De Bosnische president Alija Izetbegovic zei dat na vijf uur onderhandelen nog geen enkele vooruitgang was geboekt over de toekomstige grenzen in de voormalige Joegoslavische republiek.

Geen geweld

De VN en de Navo hebben intussen de praktische voorbereidingen voor het inzetten van gevechtsvliegtuigen in Bosnië voltooid, maar Unprofor ziet voorlopig weinig heil in gebruik van geweld. Generaal Francis Briquemont nam opnieuw buitengewoon fel stelling tegen luchtaanvallen door de Navo. Dit kwam hem

Uitstel van overleg voor nieuw plan

'Vredespakket' van Owen en Stoltenberg voor Bosnië

GENÈVE/ZAGREB — Het Geneefse vredesoverleg over Bosnië-Herzegowina wordt tien dagen uitgesteld om de drie strijdende partijen de gelegenheid te geven zich te buigen over een nieuw plan van de bemiddelaars Vance Owen (EG) en Thorvald Stoltenberg (VN).

Nieuwe landkaart

In het 'vredespakket' staat onder meer dat de omsireden Oost-Bosnische stad Mostar onder EG-bestuur moet komen. Ook hebben de onderhandelaars een nieuwe landkaart ingetekend waarop de republiek is opgedeeld in drie gebieden. Alleen de moslim-delegatie onder leiding van president Alija Izetbegovic liet bij voorbaat weten 'niet tevreden te zijn met hetgeen is aangeboden'.

De Kroatische president Franjo Tudjman en zijn Servische ambtgenoot Slobodan Milosevic zeiden het nieuwe plan te ondersteunen en ook de leiders van de Bosnische Serviërs, Mate Boban, en van de Bosnische Kroaten, Radovan Karadzic, schaarden zich achter het 'vredespakket'. De vredesbesprekingen worden pas op 30 augustus in Genève voortgezet.

Volgens Boban is het vredespakket 'het enige mogelijke compromis om de oorlog in Bosnië te beëindigen'. „Ik denk dat alles is gedaan en het is nu aan de drie partijen om aan hun achterban en hun parlementen uit te leggen dat het een compromis is, maar het is het best mogelijke compromis om de oorlog te beëindigen en vrede te bewerkstelligen.”

Volledige steun

De Servische leider Milosevic zei bij het verlaten van het Geneefse Paleis van de Naties 'het pakket volledig te steunen'.

Owen en Stoltenberg deden een beroep op de Europese Gemeenschap het bestuur van de stad Mostar op zich te nemen. De onderhandelaars gingen niet in op de eis van de Kroaten dat zij de controle over de Mostar krijgen, die zij tot hoofdstad willen maken.

Bosnische Kroaten hielden gisteren opnieuw een VN-konferentie tegen dat op weg was naar Mostar. De oost-Bosnische stad, die het toneel is van een felle strijd tussen moslims en Kroaten, is al bijna drie maanden verstoken van hulp.

Het voedselkonvooi werd geblokkeerd, omdat volgens de Kroaten een veilige doortocht niet kon worden gegaandeerd wegens een op handen zijnd offensief, aldus de VN.

De vluchtelingenorganisatie van de VN heeft alarm geslagen over duizenden gevallen waarin Moslims in het westen van Bosnië worden gevangen genomen, mishandeld en op de vlucht gejaagd door Bosnische Kroaten.

Volgens het plan vallen drie Moslim-enclaves in Oost-Bosnië onder een Moslim-romprepubliek. Hoewel de Moslims volledige territoriale toegang krijgen tot Gorazde, hebben zij alleen over de weg toegang tot de twee andere enclaves Zepa en Srebrenica.

Ook hebben de bemiddelaars met het oog op de omsirede Moslim-Kroatische grenzen in Midden- en Zuid-Bosnië voorgesteld dat de Moslims recent veroverd land aan de Kroaten teruggeven. Volgens Owen mogen de Serviërs zo'n 52 procent van het gebied behouden, krijgen de Moslims rond 30 procent en de Kroaten 17 procent.

Reuter, AP, DPA

21 augustus

Toestand in Mostar hopeloos

Moslims

**uitgehongerd,
geen water,
stroom en
medicijnen**

MOSTAR — De toestand in Mostar, de hoofdstad van Herzegowina, is hopeloos. De 55.000 belegerde moslims in het oosten van het stad zijn uitgehongerd, de medicijnen zijn op en er is water noch stroom.

Als er niet onmiddellijk voedselkonvooten naar Mostar kunnen, zullen in de komende dagen veel mensen sterven van honger.

De bewoners zijn ernstig vermagerd. Hun enige waterbron is de rivier de Neretva, maar die kan men alleen bereiken met het risico te worden beschoten door scherp-schutters. Dat zei gisteren Lyndall Sachs van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties. Na dagenlang onderhandelen met de Kroatische belegers, die de stad drie maanden hermetisch van de buitenwereld hebben afgesloten, werd zaterdag voor het eerst een VN-hulpkonvoot met en kleine voorraad medicijnen toegelaten. Nu blijkt dat in het getto niet 35.000 mensen onder dramatische omstandigheden vastzitten, zoals eerst was aangenomen, maar 55.000.

Sluipschutters

De zegsvrouw noemde de houding van de Bosnische Kroaten, die nieuwe hulpkonvooten niet willen toelaten, 'taal onaanvaardbaar'. Het konvoot van zaterdag werd tijdens het transport door het moslim-gedeelte van Mostar, waar 60 procent van de huizen geheel of gedeeltelijk is vernietigd, ook beschoten door sluipschutters. Het VN-personeel moest van tijd tot tijd dekking zoeken.

De hoofdstad van Herzegowina dreigt het 'Beiroet van Bosnië' te worden. Zij wordt zowel door de moslims, Kroaten als de Serviërs opgeëist en verinkt door verbitterde gevechten steeds verder in puin en as. Om geen stad in Bosnië-Herzegowina is in de afgelopen 16 maanden zo fel gevochten.

Debatteren

President Alija Izetbegovic (moslim) zei gisteren dat de opdeling niet overeenkomt met de wensen van het Bosnische volk. De plannen voorzag niet in een directe toegang voor de moslims tot de Adriatische Zee en de rivier de Sava. Izetbegovic riep het Bosnische parlement op vrijdag over de plannen te debatteren. Ook gerespecteerde leiders van de Bosnische gemeenschap, schrijvers en wetenschappers, nemen daaraan deel.

De Servische leider Radovan Karadzic zei dat de Moslims een ramp wacht als ze de plannen verwerpen: „Afwijzing betekent grote, grote moeilijkheden.”

Feuter, DPA

Hoofdstad

Op het ogenblik strijden alleen de eens verbonden Kroaten en moslims om de stad, die volgens militaire strategen de 'poort' naar de Adriatische zee vormt. De Bosnische Kroaten zetten alles op alles om de stad volledig te beheersen, 'want zij moet de hoofdstad worden van de Kroatische republiek', aldus de leider van de Bosnische Kroaten, Mate Boban.

Elders in Bosnië laaide in het weekend de strijd op, volgens waarnemers als reactie op de verdraging van het vreedsoverleg in Genève tot 30 augustus. Moslims, Serviërs en Kroaten kregen vrijdag in de Zwitserse stad tien dagen de tijd om hun achterban te winnen voor een voorlopige vredesregeling. Volgens het ontwerpakkord verwerven de Serviërs 52 procent van het Bosnische grondgebied, de moslims 30 procent en de Kroaten 18 procent.

Geldgebrek doorkruist nierdialyseproject Bosnië

Van een onzer verslaggevers

DEN HAAG — Het Rode Kruis zal wegens gebrek aan fondsen waarschijnlijk moeten stoppen met het nierdialyseproject in Bosnië, waarvan bijna 600 patiënten afhankelijk zijn.

Het Rode Kruis heeft de financiering van deze hulp eerder dit jaar overgenomen van de Bosnische zusterorganisatie, maar dreigt hierdoor in de problemen te komen. Het vraagt overheden en

particuliere organisaties dit kostbare project, dat de laatste 6 maanden bijna 3 miljoen gulden heeft gekost, financieel te ondersteunen.

Voortzetting ervan is van levensbelang voor de patiënten, die allen lijden aan een nierziekte die alleen op de Balkan voorkomt. Als het Rode Kruis het geld hiervoor nog langer uit eigen middelen moet financieren, gaat dit ten koste van de hulp aan tienduizenden oorlogsslachtoffers.

Piloot F-27 met gewonde Bosniërs: Wat een circus

Van een onzer verslaggevers

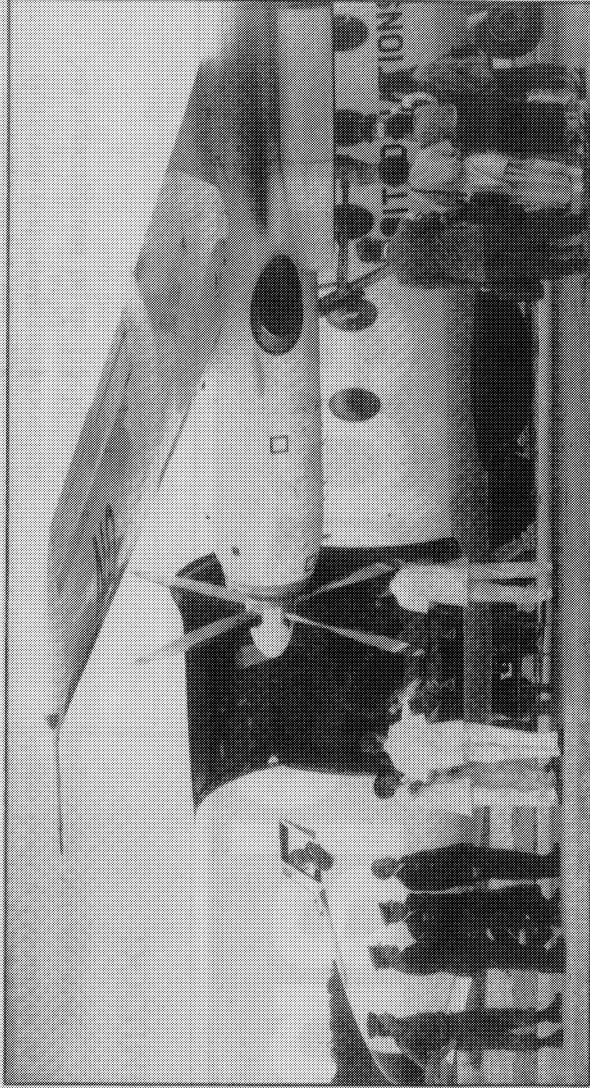
UTRECHT — Nederland koestert zijn eerste uit Bosnië overgevlagen oorlogsgewonden als glimmende appels in een fruitmand. Hoge militairen, toppers van de medische stand en een stoet hulpverleners hebben zich het afgelopen weekeinde uitgesloofd om de opvang van de vijf uit Sarajevo geëvacueerde patiënten en hun acht familieleden zo soepel mogelijk te laten verlopen.

De gewonde moslims, die zaterdagavond in Nederland aankwamen, kunnen het Calamiteitenhospitaal in het Academisch Ziekenhuis Utrecht vermoedelijk morgen al weer verlaten. In afwachting van verdere behandeling worden ze in een opvangcentrum of een gewoon ziekenhuis ondergebracht. Bij geen van de vijf is een acute ingreep noodzakelijk.

Het eerste onderzoek leerde dat de toestand van de vijf door de vredesmacht van de Verenigde Naties in Sarajevo geselecteerde patiënten goed is. De steer bij de Bosnische mannen, onder wie twee ex-militairen, is volgens de medici ontspaan. „Ze waren blij met hun eerste eitje.” De gewonden zijn in Utrecht geïsoleerd, omdat nog wordt gezocht of ze niet de gevreesde ziekenhuisbacterie bij zich dragen. Een van de vijf heeft mogelijk een leverinfectie.

Plaatsgebrek

De aard van de verwondingen loopt sterk uiteen. Volgens prof. dr C. van der Werken (acute chirurgie en traumatologie) gaat het

vooral om beschadigingen aan botten, spieren en de huid. De meeste wonden zijn al geheeld omdat de schade al geruime tijd geleden is opgelopen. Door het chronische plaatsgebrek in de ziekenhuizen van Sarajevo zijn de meeste patiënten thuis behandeld.

Van der Werken voorspelt dat in sommige gevallen reeks operaties nodig is en dat het herstel wel een jaar kan duren. „Een jongeman heeft door granaatontploffingen verwondingen aan armen en benen opgelopen. Hij mist onder meer een kniegewricht. Er zullen vijf of zes ingrepen nodig zijn om hem weer een been te geven waarop hij ook kan staan. Die jongen zal ook de rest van zijn leven weten dat hij deze verwondingen heeft opgelopen”, aldus Van der Werken.

Alleen de vormalige Bos-

De aankomst van de gewonden uit Bosnië op de vliegbasis Soesterberg.

FOTO COR DE KOCK

nische soldaat Samir Valjevac (20) verliet op de vliegbasis Soesterberg zaterdagavond om half zeven op eigen kracht de Fokker F-27 van de Koninklijke Luchtmacht, die hem en zijn vier lotgenoten rond het middaguur in Sarajevo had opgehaald. De witte UNC-11 was op dat moment het enige toestel op het geblakerde vliegveld van de Bosnische hoofdstad. Het oponthoud duurde volgens afspraak precies een halfuur. In die tijd werden hulpgoederen van het Rode Kruis uitgeladen en de gewonden en hun familieleden aan boord gebracht. Gezagvoerder Henk van der Wilk: „Alles bleef rustig. Het is allemaal heel

te van 8000 vierkante meter 400 bedden voor 'noodsituaties' beschikbaar zijn.

„We zijn blij dat we na maanden machteloos toekijken eindelijk iets kunnen doen”, vertelt drs G.J. Cerfontaine, voorzitter van de Raad van Bestuur van het Academisch Ziekenhuis Utrecht. Het calamiteiten-centrum is in de kelder van het AZU gevestigd. „We hopen dat dit het begin is van de komst van een groter aantal patiënten. We zijn er klaar voor.”

Aanbiedingen

Het hospitaal heeft de afgelopen dagen een stroom aanbiedingen gekregen van mensen die willen helpen. Ook artsen, verpleegkundigen en tolken uit voormalig Joegoslavië hebben zich als vrijwilliger gemeld. Hun hulp is voorlopig nog niet nodig.

Het is de bedoeling dat de luchtmacht met twee als ambulances ingerichte toestellen regelmatig oorlogsgewonden uit Bosnië naar Nederland evacueert. Vandaag vertrekt opnieuw een F-27 van Welschap bij Eindhoven richting Sarajevo. De luchtmacht haalt morgen in de geteisterde stad gewonden op die in Italiaanse ziekenhuizen zullen worden behandeld. Het Calamiteitenhospitaal rekent aan het einde van de week op nieuwe patiënten uit Bosnië. Als het aan gezagvoerder Van der Wilk ligt verlopen de komst van de transporten met minder ophef. „Wat een circus”, verzucht de majoor nadat hij de eerste gewonden veilig in Nederland heeft afgeleverd.

soepel en rustig verlopen.” Tijdens de vlucht naar Nederland, met een tussenstop op het vliegveld van Ancona in Italië, ontfermden luchtmacht-arts Rob van der Meulen en vier verpleegkundigen zich over de slachtoffers. Ze verwisseldenverbanden, dienden pijnstillers toe en gaven eten en drinken. Toen kwamen bij de Bosniërs in het toestel ook de emoties los. „Ik ben blij dat ik de ellende van de oorlog achter me heb gelaten”, zegt Samir Valjevac, die door zijn zus Elna wordt begeleid. De familie verblijft voorlopig in het opvangcentrum Craillo bij Hilversum.

Na de landing op Soesterberg reden de vijf gereedstaande ambulances een voor een naar de vliegtuigtrap. Twintig minuten later lagen de vijf al in quarantaine in het Calamiteitenhospitaal, waar op een oppervlak-

Armoede, chaos en een gierende inflatie

Inwoners van Belgrado betalen de rekening voor de oorlog

BELGRADO — „Ik heb nog koffie voor de komende vijf dagen en daarna drink ik vermoedelijk helemaal geen koffie meer”, zegt Mirjana Pavlovic. Zij staat in de rij voor een bank in Belgrado waar ze probeert het restje geld op te nemen dat nog op haar rekening staat. „Ik heb geen vrees gekocht sinds de prijzen vorige maand de pan uitrezen”, aldus de 60-jarige vrouw.

Te midden van economische chaos en hyperinflatie, als gevolg van de sancties en het VN-embargo, leeft bijna 97 procent van de bevolking van Klein-Joegoslavië onder de armoedegrens. Servië en Montenegro betalen de rekening voor hun aandeel in de oorlog in Bosnië-Herzegovina.

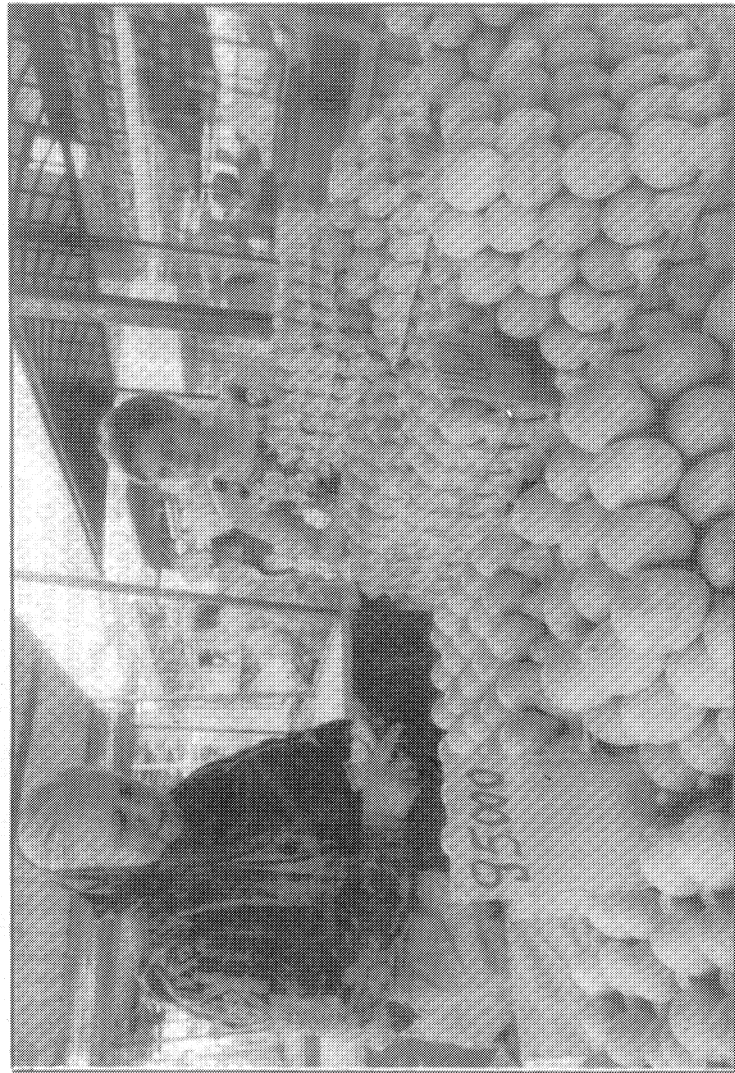
Geen geld

Het maandinkomen van Pavlovic staat gelijk aan nauwelijks tien mark op de zwarte markt, genoeg voor één kilo koffie of drie buisjes aspirine.

Getroffen door de gierende inflatie is de centrale bank niet meer in staat de mensen hun salarissen of hun spaargeld uit te betalen. „Ik kwam naar de bank om te zien of ik mijn geld kon opnemen, voordat het door de inflatie niets meer waard is, maar de bank heeft geen contanten en ik kan niks kopen”, zegt Pavlovic bijna in tranen voor de Savijsa Banka.

Zij is een van de 1,2 miljoen gepensioneerden in Servië die tot pure armoede zijn

FOTO REUTERS

• Op het moment dat deze foto werd gemaakt, kostte een ei op de markt in Belgrado 95.000 dinar. Bij het scheiden van de markt zal de prijs ongetwijfeld verder zijn gestegen als gevolg van de hyper-inflatie in Klein-Joegoslavië.

ik na elke dienst dinars wisselen.”

Hoewel de regering al in januari de strijd aankondigde tegen speculanten om de door oorlog en sancties geplaatste economie te steunen, is de politie pas sinds kort bezig met een halfslachtig optreden tegen handelaars op de zwarte markt. Vorige maand werden in één operatie 457 personen opgepakt. Mille klaagt dat de autoriteiten alleen kleine geldhandelaars aanpakken, terwijl de grote jongens buiten schot blijven.

Zuivering

Op een paar blokken afstand van de groentemarkt zuivert de politie de straat van geld- en sigarettenverkopers, onder wie vele vluchtelingen uit Bosnië. „Wij kunnen hun spullen en geld afpakken, maar we kunnen hen niet voortdurend in het oog houden”, zegt Ricky, een jonge politie-officier. Hij haalt zijn schouders op. „Er is geen enkele wet gemaakt die straatventers en geldhandelaars aanpakt. Het is gewoon een vicieuze cirkel.”

vroeger omgerekend 2.850 gulden, maar zijn officiële salaris is teruggevallen tot krap 23 gulden. Hij weet zijn schamele inkomen flink te verbeteren met zijn „bijbaan”. „Ik verdien vijftig tot 125 gulden per dag door buitenlandse geld te kopen en verkopen.”

De meeste mensen proberen hun dinars zo snel mogelijk te wisselen voor harde valuta. „Het heeft geen zin om dinars in je zak te houden”, aldus een taxichauffeur. „Als ik mijn geld waarde wil laten behouden, moet

gen aan de economische ramp de 'mafiosi' zijn, plaatselijke politieagente, bendeleiders, en oorlogspartners.

'Bijbaan'

„De grote jongens zijn degenen die echt een heleboel geld maken”, meent geldhandelaar Mile, op de Kalenic Pijaca, een grote groentemarkt in Belgrado. „Ik ben ingenieur. Ik ben gedwongen dit te doen omdat ik twee kinderen moet onderhouden”, zegt Mile treurig. Hij verdienende naar eigen zeggen

doorverkopen. De dinar daalt per dag in waarde ten opzichte van de harde valuta. Eén dollar is nu officieel 105 miljoen dinar waard, maar op de zwarte markt wordt er nog veel meer voor betaald.

De Nationale Bank van Joegoslavië zal binnenkort zes nullen schrappen van de dinar, terwijl zij tevens bankbiljetten zal uitgeven met nog hogere waarden. Het biljet van één miljard dinar is op komst.

De geldhandelaars op de zwarte markt in Belgrado zeggen dat de echte schuldi-

Reuter

26 augustus

Hulptransport naar Bosnië verdwenen

ROTTERDAM — Een vrachtwagen met hulpgoederen van de Nederlandse stichting Hulp aan Bosnië-Herzegowina is maandag in beslag genomen door Kroatische politie in Pločé. Volgens voorzitter I. Telalovic van de stichting is er sindsdien niets meer

vernomen van de (Bosnische) chauffeurs en de lading.

De Nederlandse vrachtwagen maakte deel uit van een konvooi van vijftien. „Alle wagens zijn zonder opgaaf van reden in beslag genomen”, aldus Telalovic. „De vrachtwagens met levensmiddelen, kleding en verzorgingsartikelen waren op weg naar Bosnië. De veertien andere waren voor andere hulporganisaties en de Bosnische regering op pad.”

„Ik heb langdurig geprobeerd in contact te komen met de twee chauffeurs, die de situatie daar goed kennen. Maar ze zijn spoorloos verdwenen.”

De Nederlandse hulpgoederen in de vrachtwagen zijn sinds medio juni op reis. De lading werd lange tijd opgehouden door de oorlogshandelingen langs de route naar Bosnië. Tijdens dat oponthoud heeft de vracht drie weken opgeslagen gelegen in een depot van het International Rescue Committee.

De inbeslaggenomen Nederlandse zending was ingezameld door bedrijven en scholen in en rond Breda. Tot de lading behoorden ook enkele persoonlijke pakketten van in Nederland verblijvende vluchtelingen uit Bosnië voor hun achtergebleven familieleden.

● Franse VN-soldaten plaatsen prikkeldraad bij hun hoofdkwartier in Skenderia, een deel van Sarajevo. Het bleef relatief rustig in de Bosnische hoofdstad terwijl het moslim-parlement zich beraadde over het vredesplan.

FOTO EPA

President Izetbegovic: Deling Bosnië onvermijdelijk doch onaanvaardbaar

SARAJEVO — President Izetbegovic heeft het parlement van Bosnië-Herzegovina opgeroepen te erkennen dat de etnische deling van de republiek onvermijdelijk is. Tegelijkertijd noemde hij het vredesplan van de internationale bemiddelaars 'onaanvaardbaar'.

De bemiddelaars Owen en Stoltenberg, de Bosnische Serviërs en Kroaten vinden dat de regering in Sarajevo moet erkennen dat de oorlog is verloren en dat er een pragmatische vredesregeling moet

worden getroffen. Ondanks de druk van alle kanten om een vredesplan te accepteren dat een einde moet maken aan de 17 maanden oude oorlog, wil de Bosnische regering nog niet van opgeven weten.

Aan de zitting van het Bosnische parlement werd ook deelgenomen door vooraanstaande burgers, die niet mogen stemmen over het 'definitieve' vredesvoorstel. De drie strijdende partijen kregen vorige week tien dagen de tijd om een besluit te nemen.

'Onderhandelen beter'

De zitting van het Bosnische parlement werd gehouden in een slecht verlichte eetzaal van het Holiday Inn-hotel, tegenover het zwaarbeschadigde parlamentsgebouw. „Wij kunnen de eenheid van Bosnië-Herzegovina niet verdedigen”, zei Izetbegovic. „Wij moeten verdelen, aan de onderhandelingstafel of op het slagveld. Ik denk dat het beter is om het aan de onderhandelingstafel te doen.”

Het huidige plan geeft de door de moslims geleide regering 31 procent van het gebied. De Serviërs moeten van hun huidige zeventig procent terug naar 52 procent. De Kroaten krijgen 17 procent. Voor de oorlog in 1992 begon, maakten de moslims 42 procent van de bevolking uit.

Izetbegovic zegt dat de moslims 40 procent van het gebied nodig hebben, waaronder steden in oostelijk Bosnië.

De Servische en Kroatische onderhandelaars gingen in Genève akkoord met het plan, en staan erop dat er niet opnieuw wordt onderhandeld. Volgens hen zal een afwijzing van de Bosnische regering de oorlog verergeren.

Veel verzet

Bij een bijeenkomst van de Bosnische Serviërs in Pale kwam ook veel verzet naar voren tegen het voorgestelde vredesplan. Veel Serviërs willen geen veroverd gebied afstaan. „Eenstemmigheid valt niet te verwachten, maar het voorstel zal uiteindelijk worden goedgekeurd”, zei 'minister' van informatie Toholj.

Secretaris-generaal Boutros Ghali van de Verenigde Naties gaat volgende week naar de Genève om er persoonlijk voor te waken dat de 'laatste ronde' van het overleg over Bosnië-Herzegovina geen mislukking wordt. Boutros Ghali verwacht, hoewel de internationale bemiddelaars de bijeenkomst van maandag als 'de laatste' hebben aangekondigd, nog geen ondubbelzinnig 'ja' van alle partijen, aldus een VN-ambtenaar in New York.

AP, Reuter, DPA

Britse VN-troepen maakten 18 slachtoffers

LONDEN — Britse VN-troepen in Bosnië-Herzegovina hebben tijdens hun missie uit zelfverdediging naar schatting 18 Kroaten en moslimstrijders gedood. Dat heeft de bevelhebber van de Britten, overste Allistair Duncan, gisteren in Vitez meegedeeld.

Britse 'blauwhelmen' zijn gedurende hun verblijf in Bosnië, sinds november 1992, ongeveer 45 keer beschoten door de strijdende partijen. Niet altijd was er sprake van opzet.

Het officiële dodental blijft echter vier. In de andere gevallen zijn geen liken gevonden. Duncan zei dat het soms te gevaarlijk was om naar mogelijke slachtoffers te zoeken.

Reuter

Partijen binden zich nog niet aan plan voor Bosnië

SARAJEVO/GENÈVE — Een dag voor de hervatting van het vredesoverleg over Bosnië-Herzegowina heeft geen van de drie strijdende partijen onvoorwaardelijk ingestemd met het opdelingsplan voor Bosnië.

Vandaag komen de leiders van de Bosnische Serviërs, Kroaten en moslims, en secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali van de Verenigde Naties in Genève bijeen voor verder overleg, maar diplomaten zijn pessimistisch.

De Bosnische president Alija Izetbegovic, de Servische leider Radovan Karadzic en zijn Kroatische evenknie Mate Boban worden vanmiddag in Genève verwacht. Zij moeten dan het antwoord van hun parlementen geven op het voorstel van de onderhandelaars Owen en Stoltenberg om Bosnië in drie etnische republieken op te delen. Ook de presidenten van Servië, Montenegro en Kroatië, Slobodan Milosevic, Momir Bulatovic en Franjo Tudjman, zijn uitgenodigd.

Het Bosnische parlement,

waarin de moslims in de meerderheid zijn, gaf een 'nee, maar' als antwoord op de voorstellen. „Het Geneefse plan kan in zijn huidige vorm niet worden aangenomen, maar kan wel als basis dienen voor verdere onderhandelingen”, aldus parlementsvoorzitter Miro Lazovic. De afgevaardigden stemden zaterdag in Sarajevo voor voortzetting van het overleg in Genève, maar bestempelden het plan als onaanvaardbaar, omdat de Moslimstaat maar 30 procent van Bosnië zal omvatten. Samen met de Servische gebieden, die 52 procent moeten omvatten, en de Kroatische (18 procent) moeten ze een unie van drie republieken vormen.

Ook de Kroaten hebben moeite met de voorgestelde afbakening van de drie mini-staatjes. Toch stemde hun parlement zaterdag in Grude in het zuidwesten in met het vredesvoorstel, zij het onder voorbehoud. Als de Serviërs en de moslims het plan goedkeuren, zullen de Kroaten dat ook doen, aldus de resolutie

• Een jongen kust de steen op het graf van zijn vader in de moslim-sector van Mostar. Deze Bosnische stad ligt zwaar onder vuur. De 55.000 inwoners hebben gebrek aan levensmiddelen en brandstof.

FOTO:RE

die de afgevaardigden aannamen. Daarin staat dat veranderingen moeten worden aangebracht in de grenzen die in het ontwerp zijn vastgelegd.

Het zelfbenoemde parlement van de Bosnische Serviërs ging zaterdag, na drie dagen van zware debatten in Pale, met 55 tegen 14 stemmen akkoord met het vredesplan. Voor de Serviërs, die 70 procent van Bosnië in handen hebben, houdt het plan in dat zij een deel van hun veroveringen moeten afstaan aan de Moslims en Kroaten. Karadzic waarschuwde dat deze concessies worden ingetrokken als de moslims voorwaarden stellen aan de aanvaarding.

Diplomatieke kringen in de VN schatten de kans op succes voor het vredesplan laag. „Als enkele delegaties wijzigingen eisen, zal er geen plan meer zijn en zijn we weer terug bij af”, aldus een diplomaat. De voorzitter van het Bosnisch-Servisch parlement, Momcilo Krajisnik, sloot 'verdere concessies' aan de moslims uit. „Als Izetbegovic nieuwe eisen stelt, dan kan hieruit een nieuwe oplossing komen die nog ongunstiger is voor de moslims”, waarschuwde hij voor de Servische radio.

AFP, DPA, Reuters

Genie én experts naar massagraven Kroatië en Servië

Van een onzer verslaggevers
DEN HAAG — Behalve vijftig man van de genie zullen enkele Nederlandse experts worden betrokken bij het openen van massagraven in Kroatië en Servië. Als eerste zal een graf in de buurt van de Kroatische stad Vukovar worden geopend, waar mogelijk oorlogsmisdrijven zijn gepleegd.

De Nederlandse eenheid zal waarschijnlijk in de tweede helft van oktober beginnen met het openen van het massagraf, zo schrijven de ministers Ter Beek (defensie) en Koolijmans (buitelandse zaken) in een brief aan de Tweede Kamer. De uitzending duurt tien weken en de kosten (420.000 gulden) komen voor Nederlandse rekening.

Vukovar

In het massagraf in Vukovar bevinden zich naar alle waarschijnlijkheid de lichamen van 200 mensen, die buiten de gevechtshandelingen om zouden zijn gedood tijdens de verovering van de stad door de Serviërs in 1991. Het bewuste graf is een belangrijk onderdeel van het onderzoek dat de speciale VN-commissie voor oorlogsmisdrijven in het voormalige Joegoslavië op

het ogenblik instelt. Deze commissie staat onder voorzitterschap van mr F. Kalshoven.

Het onderzoek verloopt zeer moeizaam. Tot dusver is nog geen graf geopend, terwijl er volgens een eerste inventarisatie bijna honderd massagraven met slachtoffers van oorlogsmisdrijven moeten zijn. Gebrek aan personeel, geld en politieke moed bij enkele Europese landen hebben er toe geleid dat Nederland zelfstandig hulp heeft aangeboden aan de VN. De Veiligheidsraad heeft die hulp vorige week aanvaard.

Tentenkampen

Nederland stuurt maximaal 50 beroeps- en dienstplichtige militairen, die louter ondersteunende taken zullen verrichten. Zo zullen zij tentenkampen inrichten bij plaatsen, waar de aanwezigheid van massagraven wordt vermoed. Voorts zullen de Nederlanders worden ingeschakeld bij het transport van stoffelijke resten. Het opgraven wordt overgelaten aan een VN-team van experts, onder wie artsen. Vermoedelijk zal daarbij wel een Nederlandse gravenexpert, luitenant Jong van het Nationaal Territoriaal Commando, betrokken zijn.

Vredesconferentie Bosnie is mislukt

GENEVE — De vredesconferentie in Genève over Bosnië is op niets uitgelopen. Volgens de Kroatische president Tudjman ligt de schuld

bij de de Bosnische moslims die steeds nieuwe eisen stellen.

Een uiterste poging van de bemiddelaars David Owen (EG) en Thorvald Stoltenberg (VN) om de conferentie te redden, mislukte. Zij probeerden de Serviërs onder druk over te halen enkele veroverde gebieden op te geven in de hoop de goedkeuring te winnen van de moslims voor het vredesplan.

De partijen zijn nu uiteen gegaan zonder een concreet resultaat te hebben geboekt. „De besprekingen zijn vastgelopen, omdat er geen overeenstemming is over de landkaart. Ze willen allemaal meer gebied dan de ander bereid is te geven”, zo verklaarde Owen het mislukken van het overleg. „Wij zullen alles doen om het plan overeind te houden.”

De Amerikaanse waarnemer bij de conferentie in Genève, Charles Redman, noemde de mislukking een 'tragedie'. „Ze waren dicht bij een oplossing maar ik begrijp wel dat de Bosnische president Izetbegovic niet met het gebodene kon instemmen”, aldus Redman.

De Servische president Slobodan Millosevic zei dat het plan nog niet van de baan is. „Het is duidelijk dat de drie betrokken partijen een einde willen aan de oorlog.”

Op pagina 11:

Moslims niet te vernurwen

www.bbc.nl

EG dreigt partijen in Bosnië met ingrijpen Navo

BRUSSEL — De EG heeft de strijdende partijen in Bosnië gisteren gewaarschuwd dat de Navo nog altijd kan besluiten tot militaire interventie.

De verklaring komt na soortgelijke dreigementen van de Amerikaanse president Clinton. Die zei na het stuklopen van de vredesbesprekingen in Genève dat de 'koppige Serviërs en Kroaten' meer concessies moeten doen aan de moslims.

Het Bosnische regeringsleger is gisteren een offensief begonnen tegen Kroatische stellingen in centraal-Bosnië. Volgens de Belgische VN-commandant Van Biesebroeck wordt hevig gevochten in en rond Vitez, 80 kilometer ten westen van Sarajevo.

Veel van de centraal-Bosnische gebieden behoren volgens het vredesplan van de bemiddelaars Stoltenberg en Owen tot de 'moslim mini-staat', één van de drie voorgestelde Bosnische staten, maar worden nog bewoond door veel Bosnische Kroaten.

Verrassingsaanval

Uit het zuiden van Bosnië werd gistermiddag een verrassingsaanval gemeld op de door Kroaten belegerde stad Mostar. Moslims zouden de stad hebben beschoten op het moment dat VN-vredestroe-

pen wilden beginnen zwaargewonden uit het moslim-getto te evacueren.

De gevechten in Mostar begonnen na het einde van een wapenstilstand van twee dagen en betekenen een terugslag voor de inspanningen van de Verenigde Naties om vertrouwen te kweken tussen de rivaliserende groepen met het doel een vitale hulproute naar de verdeelde stad te kunnen openen.

De Bosnisch Servische leider Karadzic legde de schuld van de gevechten bij de moslims en de Kroaten. „De Serviërs zijn niet langer in oorlog. We hebben al vijf maanden niet meer met Kroaten gevochten en met de moslims zijn er slechts incidenten”.

Ophouden te bestaan

President Izetbegovic van Bosnië zei in Istanbul, dat 'het Bosnische volk zou ophouden te bestaan', indien hij het vredesplan van de internationale bemiddelaars had geaccepteerd. Izetbegovic reisde direct na het mislukken van het overleg in Genève, naar Turkije voor gesprekken met zijn Turkse collega Suleiman Demirel.

Izetbegovic vertrekt vandaag naar New York voor gesprekken met leden van de VN-veiligheidsraad en Amerikaanse politici.

ap. reuter

Serviërs maken gebaar naar moslims

SARAJEVO — De kans op hervatting van het vredesoverleg over Bosnië-Herzegovina is licht toegenomen nu de Bosnische Serviërs zeggen bereid te zijn meer land af te staan aan de moslims.

De uitspraken van Mikola Koljevic, vice-president van de zelf uitgeroepen republiek van de Bosnische Serviërs, komen op een moment dat overal in Bosnië de gevechten weer oplaaien.

Vooraf rond Mostar woedt een hevige strijd tussen Kroaten en moslims. Alleen al aan de kant van de moslims vielen 15 doden en 48 gewonden.

De zorgen voor een nieuwe humanitaire crisis nemen toe nu door nieuwe gevechten tussen moslims en Kroaten op-

nieuw vluchtelingen worden verdreven in Centraal-Bosnië.

Het gebrek aan brandstof in de Bosnische hoofdstad Sarajevo is acuut. Voor hulpverleners wordt het steeds moeilijker om konvoien rondom oorlogszones te leiden.

Een woordvoerder van de Verenigde Naties, kolonel Bill Aikman, zei dat 20 konvoien samen meer dan 1.000 ton voedsel en voorraden hadden afgeleverd in Centraal- en Oost-Bosnië, maar hij noemde hun succes 'uitzonderlijk'.

„Het geeft ons wat meer armslag” zei Aikman, maar hij noemde de situatie in verschillende delen van Bosnië 'zorgelijk'. Een konvoi met dieselolie voor het belegerde Sarajevo bleef steken in wes-

telijk Bosnië door de gevechten daar. Ray Wilkenson, woordvoerder van de VN-hulporganisatie UNHCR, zei dat de brandstofvoorraden in Sarajevo op een kritiek punt zijn gekomen en dat het functioneren van de stadsbakkerij, het belangrijkste ziekenhuis en andere openbare voorzieningen direct in gevaar zijn.

De Bosnische president Izetbegovic zei te verwachten dat het vredesoverleg over twee weken zal worden hervat. Izetbegovic is in New York om leden van de VN-Veiligheidsraad in te lichten over de situatie, die is ontstaan na het mislukken van het vredesoverleg in Genève vorige week.

AP, Reuter

Karadzic dreigt onafhankelijke staat te stichten

SARAJEVO — De leider van de Bosnische Serviers, Radovan Karadzic, heeft gisteren gedreigd een onafhankelijke staat in Bosnië op te richten als de moslims nog langer talmen over de onderkenning van een vredesakkoord.

In zijn hoofdkwartier in Pale, in de buurt van Sarajevo, zei Karadzic dat hij bereid was 'te wachten tot de internationale gemeenschap de Bosnische president Izetbegovic heeft overhaald naar de onderhandelingsstafel terug te keren'.

„Maar als wij er achter komen dat de moslims geen enkele politieke oplossing aanvaarden en dat zij verdragstakketen gebruiken, dan zullen wij internationale erkenning eisen.”

Op de vraag of aan de verdeling van het grondgebied in drie etnische staates volgens het laatste voorstel van de bevelhebbers Owen en Stoltenberg nog iets kon worden veranderd, zei Karadzic: „Het is dit of niets.”

Het vredesoverleg in Genève liep vorige week vast op de eisen van president Izetbegovic, die een groter aandeel van het grondgebied en toegang tot de Adriatische kust voor de moslim-bevolking eiste.

De VN is er in geslaagd 15 zwaargewonde Bosnische

moslims te evacueren uit Mostar. De 15 zwaargewonden — 14 volwassenen en een kind — werden via Medjugorje naar Zenica gevlogen. De evacuatie was in overleg geregeld door Kroaten en moslims en had eigenlijk vorige week al moeten plaatsvinden.

Vluchtelingen

Het kleine humanitaire succes werd overschaduwd door aanhoudende gevechten en de dreiging van een nieuw vluchtelingenprobleem. Volgens het VN-Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen (UNHCR) is Jabanica oversteipt met vluchtelingen en moet snel iets worden ondernomen om een tragedie af te wenden. In de stad verblijven tussen de 7.000 en 10.000 mensen, voornamelijk moslims, die de afgelopen twee weken uit Kroatische gebieden zijn verbanen.

„De mensen hebben geen bezittingen bij zich en zij lijden honger”, aldus UNHCR-functionaris Ray Wilkinson. „Er zijn veel mensen die op straat leven, zonder onderdak of voedsel.”

Rond de steden Fojnica en Vitez leverden Kroaten en moslims opnieuw strijd om een aantal transportroutes. Inmiddels proberen de Bosniers de weg van Fojnica naar Tarcin in te nemen.

Ap. Reuter

cincoag 7 september

Cees Koning terug uit voormalig Joegoslavië

EINDHOVEN — Vredesactivist Cees Koning is gisteren uit het voormalig Joegoslavië teruggekeerd in Eindhoven. Hij is daar ruim een maand geweest. Koning heeft samen met 57 westerse vredesde-monstranten onder andere twee dagen in Sarajevo doorgebracht.

Aanvankelijk was het de bedoeling in de Bosnische hoofd-

stad een massale demonstratie te houden tegen het oorlogsgeweld. Onderweg naar Sarajevo haakten de meeste deelnemers af vanwege het gevaar en de problemen om doorlaatposten te passeren, aldus Koning.

Pas toen hij terug was in Eindhoven hoorde Koning dat zijn onderkomen, een voor-malige kippenren op het terrein

van de werk- en leefgemeenschap van de Emmausgangers in Eindhoven, door brand was verwoest. „Dat was even een koude douche. Ik ben vrijwel alle persoonlijkke eigendommen kwijt. Maar dat stelt niets voor in verhouding tot alle ellende die ik heb meegemaakt in het voormalige Joegoslavië”, aldus Koning. ANP

Ter Beek: VN heel blij met extra troepen voor Bosnië

door onze correspondent
BERNARD HAMMELBURG

NEW YORK — Volgens minister Ter Beek (defensie) is secretaris-generaal van de VN Boutros-Ghali 'heel blij' met een Nederlands aanbod om extra troepen te leveren voor een internationale vredesmacht in Bosnië.

Gisteren bood hij Boutros-Ghali een pantserbataljon van de Luchtmobiele Brigade aan van ongeveer 1000 man en voorzien van 40 pantservoertuigen.

„De secretaris-generaal noemde dat heel goed nieuws”, zei Ter Beek na afloop van zijn gesprek. „Niet alleen omdat Nederland het eerste land is dat een aanbod doet voor het samenstellen van de vredesmacht van 40.000 man, maar ook bereid is het bataljon met materieel uit te rusten.”

Ter Beek erkende dat in Den Haag niet iedereen voor-

stander is van het zenden van extra manschappen. Minister Kooljmans (buitenlandse zaken) heeft zich er kritisch over uitgelaten. „Uiteraard hebben wij het aanbod aan de VN gedaan onder politiek voorbehoud”, zei hij. Hij ontkende dat hij voorbarig was geweest, 'want zo'n politiek voorbehoud geldt altijd'.

De extra duizend soldaten, allen vrijwilligers, kunnen in november aan hun voorbereidingen beginnen en zijn van januari 1994 af beschikbaar. Bovendien zorgt het ministerie van defensie ervoor dat er ook opvolgers zijn, als de eenheid een halfjaar later uit het voormalige Joegoslavië terugkeert.

Volgens Ter Beek toonde Boutros-Ghali zich gisteren ook 'erg tevreden' over de activiteiten van de 50 Nederlandse soldaten die behulpzaam zijn bij het bergen van lichamen in Kroatië.

Moslims getuigen over gruwelijke toestanden in gevangenkampen Bosnische Kroaten

SARAJEVO — Moslims die vorige week zijn vrijgelaten uit gevangenkampen in Bosnië-Herzegowina berichten onafhankelijk van elkaar over gruwelijke mishandelingen door hun Kroatische bewakers.

De moslims zijn onder onmenselijke omstandigheden vastgehouden, zo meldt de VN-organisatie voor vluchtelingen UNHCR op basis van die getuigenissen.

De gevangenen waren soms dagenlang verstoken van water, werden uitgehongerd, zaten dicht opeengepakt onder uiterst onhygiënische omstandigheden, werden geslagen en soms gemarteld en vermoord. De getuigenissen zijn verzameld door UNHCR-medewerkster Kirsten Young in Jablanica, in het midden van Bosnië.

De VN schatten dat 10.000 moslims die de afgelopen weken door Kroaten zijn verdreven, zijn aangekomen in Jablanica, dat in handen is van het Bosnische regeringsleger dat voornamelijk uit moslims bestaat.

Onder de vluchtelingen zijn 450 mannen overlevenden uit de Kroatische kampen Dretelj en Gabela, in de buurt van Mostar. Young interviewde circa honderd vrijgelaten bejaarde mannen nadat ze onder begeleiding van Spaanse VN-militairen Jablanica had kunnen bereiken. Ze stelde vast dat de mannen 'extreem vermagerd waren' en 'fysiek en psychologisch uitgeput'.

Verscheidenen hadden gebroken ledematen en vertoonden de sporen van mishandeling. Sommige gevangenen vertelden dat ze in het begin van hun gevangenschap dagenlang niets te drinken hadden gekregen. „Om te overleven waren ze gedwongen hun eigen urine te drinken”, zo meldde Young.

In Dretelj waren vijf opslagloodsen en twee tunnels volgepropt met gevangenen. In sommige gevallen ontbrak zelfs de ruimte om liggend te kunnen slapen.

De vrijgelaten mannen schatten dat het leger van de Bosnische Kroaten (HVO) alleen al in Dretelj nog eens 2.500 Moslims vasthoudt. Vijf Moslims zouden in het kamp zijn overleden als gevolg van de stokslagen waaraan de gevangenen regelmatig blootstaan. Dronken Kroatische militairen zouden met mitrailleurs dwars door de muren hebben geschoten van de opslagloodsen waar de gevangenen worden vastgehouden.

De oude en veelal zieke mannen die zijn vrijgelaten, werden door HVO-militairen gedwongen zich uit te kleden, enkele kilometers vóór Jablanica. Vier van hen zouden vervolgens zijn neergeschoten. De anderen werden opgejaagd door soldaten die met mitrailleurs over hun hoofden schoten.

President Tudjman van Kroatië heeft de Bosnische Kroaten gevraagd hun gevangenen humanaan te behandelen. Hij drong er bij hun leider Mate Boban op aan toestemming te geven aan internationale organisaties voor een bezoek aan de gevangenkampen. Tudjman schrijft in een brief aan Boban dat de Kroaten in Bosnië zich moeten laten leiden door 'respect voor de menselijke waardigheid' en door 'strikte toepassing van internationale humanitaire wetten'. De Kroatische president zou de Bosnische Kroaten hebben gevraagd de levering van humanitaire hulp niet langer te dwarsbomen.

AFF. Reuter

Aspin wellicht naar Sarajevo

WASHINGTON/SA-
RAJEVO — De Amerikaanse minister Les Aspin (defensie) brengt mogelijk volgende week een bezoek aan Sarajevo om de situatie in de belegerde Bosnische hoofdstad in ogen-schouw te nemen. Hij zal in dat geval een bezoek aan Brussel stellen.

Dat is glisteren bekendgemaakt door het Pentagon. Tevens werd door anoni-

VS-minister voor zenden van troepen naar Bosnië

me functionarissen op het ministerie van defensie gemeld dat Aspin druk op president Clinton uitoefent om troepen naar Bosnië te sturen, maar alleen als die onder bevel van de Navo komen te staan.

In een interview met het gezaghebbende blad Jane's Defense Weekly had Aspin gezegd dat de VS alleen gevechtstroepen naar Bosnië stuurt als 'aan bepaalde

militaire voorwaarden wordt voldaan'. 'Wij zijn een soort checklist aan het opstellen', aldus Aspin. Een van de voorwaarden die hij noemde was dat de VN de implementatie van een vredesakkoord gedeeltelijk aan de Navo moet overlaten en dat de commando-structuur van een vredesoperatie gelijk moet zijn aan die van de Navo.

Afgelopen donderdag had president Clinton gezegd dat luchtaanvallen op Servische stellingen nog steeds tot de mogelijkheden behoren als de drie strijdende partijen geen overeenstemming weten te bereiken en de gevechten doorgaan.

VN-bemiddelaar Stoltenberg riep de moslims, Kroaten en Serviërs gisteren op 'zo snel mogelijk' te-

rug te keren naar de onderhandelingstafel in Genève omdat de tijd dringt om te komen tot een vreedzame oplossing'. 'Er is maar weinig wat hen scheidt. Het gaat om 4 procent grondgebied en een toegang tot de zee', aldus een 'betrekkelijk optimistische' Stoltenberg.

Maar vooralsnog lijken de partijen geen centimeter nader tot elkaar te zijn gekomen sinds het vredesoverleg vorige week vastliep. De Bosnische president Izetbegovic onder-

streepte aan de vooravond van een ontmoeting met de Veiligheidsraad dat hij vastbesloten is vast te houden aan zijn eis om meer grondgebied. Servische en Kroatische leiders sloten echter concessies aan de moslims uit. Izetbegovic zei dat hij de V-Raad verwijt dat ze niets heeft gedaan om de onafhankelijkheid van Bosnië-Herzegovina te bewaren. 'Veel mooie resoluties zijn aangenomen maar ze zijn nooit door actie gevolgd.'

Reuter, AP

Deel opbrengst kinderzegels naar oud-Joegoslavië

DEN HAAG — Een groot deel van de opbrengst van Kinderpostzegelacties van dit jaar gaat naar een project (Suncokret) in het voormalige Joegoslavië, dat kinderen helpt om van hun oorlogstrauma's af te komen. De rest is voor de kinderen in Nederland. De actie heeft de eerste week van oktober plaats.

De postzegels zijn ontworpen door prof. F. Oxenaar, hoofd Concerntat Kunst en Vormgeving van de PTT. Het thema is 'Kind en media'. Kopers hoeven dit jaar niet voor ten minste 9,50 gulden aan te schaffen. Omdat nogal wat mensen dit vorig jaar te veel vonden, is er nu de minimumprijs van 6,95 gulden.

Vorig jaar bracht de actie bijna 24 miljoen gulden op, vier miljoen meer dan die van het jaar daarvoor. Het netresultaat is nog niet

bekend, maar de 14 miljoen van 1991 zal niet worden gehaald. De Stichting heeft nogal wat herstructureringskosten gehad, die meteen worden afgeschreven. Een van die kosten was te wijten aan het invoeren van de bij bestelling te tekenen machtiging tot automatische incasso.

Daartoe werd vorig jaar overgegaan, omdat er in 1991 21 kinderen werden beroofd na dat ze geld hadden opgehaald.

AMP

IZETBEGOVIC IS GENÈVE BEU

NEW YORK/SARAJEVO — De Bosnische president en moslimleider Alija Izetbegovic wil het vredesverdrag over zijn land alleen hervatten als het van Genève naar New York wordt verplaatst.

Dat heeft hij gisteren laten weten tijdens een onderhoud met de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Ook wil Izetbegovic dat op een eventueel vredesakkoord niet alleen EG en de VN, maar ook door de Verenigde Staten en de Na-

(VN) de afgelopen weken te werk zijn gegaan. In Londen beschuldigden twee leden van de moslim-delegatie Groot-Brittannië ervan dat het de moslims een akkoord door de strot wil duwen dat geen einde aan de gevechten zal maken en hen met een 'ontleefbaar land' opzadelt.

Miro Lazovic en Muhamed Filipovic, die zelden te verwachten dat de vorige week gestrande vredesbesprekingen binnen 14 dagen kunnen worden hervat, riepen de internationale bemiddelaar Lord Owen op zijn ontslag te nemen. "Wij vinden het minste begrip in Groot-Brittannië", zei Filipovic op de vraag

welke westerse landen sympathiseerden met het verzet van de moslim-regering tegen het plan om Bosnië in drie etnische mint-staatjes op te splitsen.

De twee delegatieleden hadden gisteren in Londen een onderhoud met het Britse ministerie van buitenlandse zaken om hun bezwaren te uiten tegen het plan van Owen en co-bemiddelaar Stoltenberg, dat grotendeels is gebaseerd op voorstellen van de Bosnische Serviers en Kroaten.

"Wij vroegen om een uitleg van het Britse beleid en zelden dat Owen ontslag moet nemen omdat bij de Europese Gemeenschap niet langer ver-

tegenwoordigt. Wij kregen alleen het antwoord dat wij praktisch moeten zijn, met andere woorden: teken het verdrag en verdwijn", aldus Filipovic.

De onderhandelingen in Genève werden vorige week opgeschort nadat de Bosnische Serviers en Kroaten weigerden toe te geven aan de eisen van Izetbegovic voor meer land en toegang tot de Adriatische kust.

Volgens waarnemers van de VN-vredesmacht Unprofor in Bosnië dreigen de gevechten rond de strategische berg Igman ten zuidwesten van Sarajevo intussen weer op te slaan.

Reuter, DPA

Nieuw schooljaar in Sarajevo begint in kelders

Hollen om sluipschutters te ontwijken

SARAJEVO — Ook in Sarajevo zijn de kinderen weer begonnen aan een nieuw schooljaar. Op de zwarte markt werden schriften aangeschaft en samen met hun ouders houden de kinderen over straat om sluipschutters te ontwijken.

Op minder dan een kilometer van de frontlinie kwamen 18 eersteklassers en enkele ouders in een kelderruimte bijeen. „Toen ik de school zag dacht ik, dit is een grap”, zei Mirsada Dibranin, wier dochter Amila voor het eerst naar school ging. „Drie kinderen moeten een stoel delen. Als ik de kinderen in de klas zie zitten, breekt m'n hart. Ik had me de eerste schooldag van mijn dochter heel anders voorgesteld. Dit is zo triest.”

De 7-jarige Amila werd er niet door van haar stuk gebracht. Al weken voordat het bericht kwam dat ze naar school kon gaan, hing haar mooiste jurk klaar. Ze ging maandag voor het eerst naar school, zei hoe ze heette, maakte kennis met de onderwijzeres, zong een liedje en ging weer naar huis. Ze was blij dat ze dinsdag weer kon gaan toen de school echt begon.

'Wacht dan niet'

Maar die eerste dag werd er niet alleen over het ABC gesproken. Ook ernstiger zaken kwamen aan de orde. De 30-jarige onderwijzeres Fatima Prohic vertelde de kinderen en hun ouders dat ze misschien wel eens niet zal komen opdagen als het te gevaarlijk is. „Als ik er niet ben, wacht dan niet op me”, zei ze. „Dan kom ik niet omdat er bombardementen zijn, of sluipschutters.”

De klaslokalen zijn wel klein, maar zijn daardoor straks in de winter gemakkelijker te verwarmen, zei

ze. Volgens het ministerie van onderwijs worden kelders van flatgebouwen gebruikt als klaslokalen omdat de scholen gebombardeerd zijn, op een gevaarlijke plaats liggen, of omdat ze zijn ingericht als opvangcentrum voor vluchtelingen.

Emilja Sejdic moest haar zoon Denis langs een gevaarlijke weg vol sluipschutters leiden om hem naar school te brengen. Waarom gaat ze niet naar een school die minder gevaarlijk ligt? „Hij wil alleen les hebben van deze onderwijzeres. Hij blijft koppig volhouden, dus er zit niks anders op dan hem naar deze school te brengen, ook al zijn hier sluipschutters actief. Maar we gaan via de achterkant van de gebouwen en nemen de kortste weg.” Denis heeft vol overtuiging voor zijn juffrouw gekozen, want 'ze heeft een aardig gezicht en ze heeft geen kort haar'.

Schoolgerei

De ouders begonnen met hun ogen te rollen toen de juffrouw opsomde wat de leerlingen allemaal aan schoolgerei nodig hebben. Voor de aanschaf zijn de mensen aangewezen op de zwarte markt. Daar kosten schriften twee Duitse marken, ongeveer een half maandsalaris.

Tihana Majstorovic, een achtjarige derdeklasser, gebruikt de schriften van haar oudere zuster. Achterin zijn nog een aantal onbeschreven pagina's. Voorin kan ze de antwoorden vinden op de vragen van de les. Naast haar staan enkele klasgenootjes te praten over de gevaren die ze lopen bij het naar school gaan. Dario Kavic zegt dat hij bang is, want 'er kan altijd een bom vallen'.

AP

Strijd rond Zagreb laait op

Serviërs dreigen Kroaten met nieuwe oorlog

ZAGREB — Servische troepen hebben gezworen dat ze Kroatië in een nieuwe 'totale oorlog' zullen storten.

Voor de tweede opeenvolgende dag vuurde het leger van de Servische minderheid in Kroatië gisteren raketten af op buitenwijken van de hoofdstad Zagreb.

Tegelijkertijd publiceerde het leger, dat vanuit Knin opereert, een lijst met vijftig doelen die het in de nabije toekomst wil raken.

Het is voor het eerst in twee jaar dat rond Zagreb weer wordt gevochten. In verband met de opgeblazen strijd hebben een Oostenrijkse en Zwitserse vliegtuigmaatschappij hun vluchten op Zagreb gestaakt.

Afscheiding

Door het jongste geweld dreigt er een nieuwe oorlog te ontstaan tussen Kroatië en Servië, die in 1991 zes maanden hevige slag leverden over de afscheiding van Kroatië van de republiek Joegoslavië.

De Kroatische autoriteiten hebben de inwoners van Zagreb en omgeving gewaarschuwd op hun hoede te zijn. Zaterdag kwam de eerste raket neer in een buitenwijk van Zagreb, waarbij negen mensen ernstig gewond raakten.

De gevechten in Kroatië laaiden vorige week donderdag op nadat het Kroatische leger een offensief had uitgevoerd tegen drie dorpen, die in handen waren van Servische separatisten. De Kroatische Serviërs reageerden met een bombardement op Karlovac, 45 km ten zuidwesten van Zagreb.

Vijftien raketten kwamen neer in een kamp voor Kroatische vluchtelingen in een buitenwijk van Karlovac. De Amerikaanse ambassadeur in Kroatië, Peter Galbraith, die gisteren het gebied rond Karlovac bezocht, uitte zijn verontwaardiging over 'de dood, het leed en de schade' in het gebied.

Geen concessies

De 'premier' van de zelfuitgeroepen 'Servische republiek Krajina' in Kroatië verklaarde dat de Serviërs 'niet langer bereid' zijn concessies te doen. „De enige oplossing is oorlog in heel het gebied”, aldus premier Bjugovic. President Tudjman van Kroatië kondigde gisteravond eenzijdig een staakt-het-vuren af om besprekingen met de Servische milities over een bestand mogelijk te maken.

Opstandige Kroatisch-Servische militairen die met tanks de stad Banja Luka blokkeren, willen niet langer de commandant erkennen van het eerste legerkorps van Krajina. De muiters negeerden een oproep van de Servische leider Radovan Karadzic, die de actie van de muitende militairen veroordeelde. De Serviërs willen met hun actie hun ongenoegegen uiten over de 'oorlogspartners' die zich verrijken.

Amerikanen

Voor het handhaven van een mogelijk vredesakkoord in Bosnië-Herzegowina zijn ongeveer 50.000 militairen nodig, van wie de helft zal bestaan uit Amerikanen. Dat heeft de Amerikaanse minister Aspin (defensie) gezegd. Diens opmerkingen zijn de meest specifieke tot nog toe.

Reuter, AP

Asbest voor Bosnië

In het Algemeen Dagblad van donderdag stond een grappig bericht.

„Het bedrijf Eternit in Goor heeft 15000 asbesthoudende golfplaten gratis geleverd aan Bosnië”, was de direct op de lachspieren werkende, openingszin. Het was de combinatie van asbesthoudend en gratis, die voor de eerste vrolijkheid zorgde.

„Van de platen worden onderkomens voor daklozen gebouwd”, ging het bericht onverdroten verder. Die tweede zin maakte de grap nog sterker. Je zag ze meteen voor je, de daklozen, dicht opeen gekropen, op zoek naar een laatste restje warmte in het lege, druilerige landschap. Om hen heen waren VN-militairen bezig met het optrekken van houten frames. Daarop werden de golfplaten daken gelegd. De daklozen keken omhoog. Weldra zouden ze niet nat meer worden.

De derde zin maakte het af: „De asbestcement platen mogen in Nederland niet meer worden gebruikt.” Glimlachend vouwde ik de krant dicht en reed naar mijn werk. Op Hilversum 1 was Tijdsein. Als je bereid bent te vergeten dat ze nooit aandacht zullen schenken aan de invloed van religie op de ziekte polio, is de EO een prettige omroep voor in de auto.

Een voorzitter van christelijke boeren beklagde zich over het ministerie. Vele christelijke boeren zouden failliet gaan, omdat zij bij het verwijderen van asbesthoudende golfplaten daken, belachelijk dure veiligheidsmaatregelen moesten treffen. Mannen in maanpakken, belemmerde bewegingsvrijheid op ladders en daken, gebroken ledematen, hoge uurtarieven. Onderzoek had aangetoond dat het niet nodig was. Asbest in golfplaten verkeert in sluimerende toestand. Slechts bij cirkelzagen of hoogfrequent boren in de golfplaten, komen kanker-verwekkende vezels vrij. Het 21e-eeuwse dilemma: geld of Umwelt.

Wat doen Brazilianen liever: dood gaan van de honger in een schoon milieu, of genoeg eten in ziekmakende lucht.

De christelijke boer in Nederland koos in elk geval niet voor een faillissement,

**HENK
SPAAN**

begreep ik van de voorzitter.

Ik belde de firma Eternit in Goor.

„Ach, meneer”, zei de heer Doevelaar, public relations, „als ik u nu vertel dat er in Nederland 280 miljoen vierkante meter asbesthoudende dakbedekking ligt, wat zegt u dan?”

Ik zei niks. Ik was me een hoedje geschrokken.

„U heeft de Bosniërs er toch wel bijverteld dat ze niet mogen cirkelzagen of hoog frequent boren in hun asbesten platen, hé?” vroeg ik.

„Ach, meneer, Duitsland, Denemarken en Nederland zijn de enige landen in de EEG die denken dat asbesthoudende golfplaat gevaarlijk is”, zei de heer Doevelaar.

Dat begreep ik wel. het zijn ook de rijkste landen van de EEG. En dat schone lucht een luxe-artikel is, weten ze in de derde wereld het best.

„Dus die asbesthoudende golfplaten zijn niet gevaarlijk voor de Bosniërs?” vroeg ik.

„Ach, meneer, in Bosnië weten ze niet eens van het bestaan van níet asbesthoudende golfplaten daken”, zei meneer Doevelaar, die opeens beheerst kwaad werd. „Als ik u nu vertel dat de Unesco ons vraagt om die spullen naar Joegoslavië te brengen! En dan krijgen we dit. Ik word daar een beetje gallisch van, begrijpt u dat?”

Ik begreep dat de firma Eternit met een public relations probleem zat. Daarom stelde ik de laatste vraag maar niet.

Hoeveel asbest komt er vrij bij een inslaande granaat in een golfplaten dak?

Hof doet geen uitspraak over opdeling van Bosnië

VERVOLG VAN PAGINA 1

DEN HAAG — Net als in april, stelde het Internationaal Gerechtshof in Den Haag de Serviërs niet expliciet verantwoordelijk voor de misdaden in Bosnië-Herzegowina. Beide partijen kregen de opdracht alles te doen om uitbreiding van het conflict te voorkomen.

Het was opnieuw de Russische rechter Tarasov die tegenstemde, nu gesteund door de toegevoegde rechter Kreca (namens klein-Joegoslavië). Het totale college telt 15 magistraten.

Het Hof achtte zich niet bevoegd een uitspraak te doen over het verzoek van de islamitische

Bosniërs om de opdeling te voorkomen van de voormalige Joegoslavische republiek, zoals is voorzien in de plannen van de internationale bemiddelaars Owen en Stoltenberg. „Opdeling van een staat is niet hetzelfde als genocide en valt buiten onze jurisdictie.”

Ook weigerden de rechters zich uit te spreken over het verzoek het wapenembargo tegen Bosnië-Herzegowina op te heffen en de republiek in staat te stellen hulp te zoeken bij haar verdediging.

De rechtbank had kritiek op alle partijen in het conflict en merkte op dat 'niet al het mogelijke is gedaan om de volkerenmoord in Bosnië te voorkomen, ondanks eerdere uitspraken van

het Hof en vele VN-resoluties: „Het lijden en het verlies aan mensenlevens onder de bevoorkoming van Bosnië-Herzegowina shockteert het geweten van de mensheid”, aldus de uitspraak.

Hoewel de Bosniërs ongetwijfeld meer hadden verwacht, toonde hun juridische vertegenwoordiger zich toch tevreden. „Het Hof heeft de uitspraken van april, die allemaal in ons voordeel waren, nadrukkelijk bevestigd en aangedrongen op spoed om die doeltreffend uit te voeren”, aldus prof. Boyle. „Je vraagt natuurlijk om de sterren en je krijgt de maan”, aldus de Amerikaanse advocaat. De Joegoslavische afvaardiging bij de zitting bestond uit slechts een waarne-

mer.

Na afloop van de zitting deed Boyle een vurig pleidooi om het plan van Owen en Stoltenberg af te wijzen. „Dat wordt een tragedie. Bosnië heeft als lid van de Verenigde Naties het recht om te bestaan en het recht op zelfverdediging. Waar moeten bij een dreedeling al die honderdduizenden islamieten, Kroaten, Serviërs en joden naar toe. Ons wacht een vluchtelingengolf die vergelijkbaar is met die bij de stichting van India en Pakistan.”

Intussen gaan de gevechten in Bosnië en Kroatië gewoon door. Aan de bestandslijnen in Kroatië kwamen ondanks een afgekondigd staakt-het-vuren de wapens niet tot zwijgen.

„Van een wapenstilstand is geen sprake”, zei een woordvoerder van het VN-hoofdkwartier in Zagreb. „De Serviërs en Kroaten hebben het afgesproken staakt-het-vuren genegeerd.”

Na een korte gevechtspauze in de nacht zetten de Servische militairen hun artillerie-aanvalen op een reeks Kroatische stadjes gestart voort. Daarbij werd in de industriestad Sisak (50 kilometer ten zuidoosten van Zagreb) een raffinaderij in brand geschoten.

De brand was gisteravond nog niet geblust. De raffinaderij was tijdens de burgeroorlog in 1991 zwaar beschadigd en was de afgelopen maanden met financiële steun uit het buitenland weer gerepareerd.

GEEN VERDERE MAATREGELEN TEGEN KLEIN-JOEGOSLAVIË

door OTHON ZIMMERMANN

DEN HAAG — Tegen de verwachting in heeft het Internationaal Gerechtshof gisteren in Den Haag bepaald dat geen verdere strafmaatregelen nodig zijn tegen klein-Joegoslavië om de moslims in Bosnië te beschermen.

De hoogste juridische instantie van de VN legde een tweede verzoek van de regering van Bosnië en een tegenklacht van klein-Joegoslavië naast zich neer. Beide partijen hadden elkaar beschuldigd van volkerenmoord.

De rechtbank besloot dat de uitspraak van het Hof op 8 april gezien de huidige gevoelige situatie in Bosnië geen aanvullend behoeft, maar

wel onmiddellijk en effectief moet worden uitgevoerd.

De rechtbank had Belgrado toen onder meer opdracht gegeven 'alles in het werk te stellen om elke daad van genocide te voorkomen'. Ook moest klein-Joegoslavië alles doen om groepen die onder haar controle staan in Bosnië af te houden van het plegen van volkerenmoord.

Gisteren werd tevens bekend dat president Izetbegovic van Bosnië en president Tudjman van Kroatië elkaar vandaag in Genève ontmoeten om te proberen het vastgelopen vredesoverleg vlot te trekken.

Op pagina 11: Hof doet geen uitspraak over opdeling Bosnië

Bestand op komst in Bosnië

GENÈVE — De presidenten van Bosnië-Herzegovina en Kroatië hebben, mogelijk in een eerste stap naar hervatting van de vredesbesprekingen, een staakt-het-vuren afgekondigd tussen moslim- en Kroatische troepen in Bosnië. President Franjo Tudjman van Kroatië maakte na een ontmoeting met zijn Bosnische ambtgenoot Alija Izetbegovic in Genève bekend dat het bereikte akkoord een einde moet maken aan de bloedige gevechten in centraal- en zuidwest Bosnië. Het bestand zou 'uiterlijk' zaterdag moeten ingaan.

donderdag 16 sept

De Bosnische Kroaat Ivan Ratkic (59) huult bij de lijken van zijn broer Martin (67) en zijn zwager Kata (65) in Kriz in centraal-Bosnië.

Moslims hebben een bloedbad aangericht in het Kroatische dorp. De Kroatische televisie toonde ook beelden van verminkte vrouwenlij-

ken en kinderen met kogelwonden in het dorpje Uzdol, nabij Jablanica.

Britse blauwhelmen hebben zeker acht lijken geteld, aldus een VN-woordvoerder in Sarajevo. Inwoners van twee naburige dorpjes zouden bij de aanval op Uzdol zijn gebruikt als 'menselijk schild'.

FOTO REUTERS

Moslims, Kroaten en Serviërs praten weer over akkoord

GENÈVE — Na het fiasco van het plan Owen/Stoltenberg voor een verdeling van Bosnië-Herzegowina onderhandelen de strijdende partijen weer over een akkoord.

De ontwikkelingen zijn het gevolg van gehelm overleg waarbij Turkije een belangrijke rol heeft gespeeld. Moslims, Kroaten en Serviërs treffen elkaar dinsdag op het vliegveld van Sarajevo. De onderhandelingen over de verdeling van Bosnië liepen op 1 september vast, omdat de Serviërs en de Kroaten toen niet wilden ingaan op eisen van de moslims voor meer grondgebied en een eigen toegang tot de Adriatische Zee. De bemiddelaars Owen (EG) en Stoltenberg (VN) hopen dat dinsdag alle partijen hun handtekening zetten onder het akkoord voor opdeling van de republiek in drie soevereine staten. De bemiddelaars bedenken de komende dagen heen en weer tussen de strijdende partijen voor de laatste aanpassingen aan het plan waarin de verdeling van Bosnië definitief zijn beslag moet krijgen. Voortlopend op deze onderhandelingsronde zijn Serviërs en moslims het in Sarajevo eens geworden over een staakt-het-vuren. Eerder be-reikten de moslims met de Kroaten een bestand. Het bestand werd bekrachtigd door de Bosnische president Izetbegovic, en de parlementsvoorzitter van de Bosnische Serviërs, Krajisnik.

**Op pagina 11:
Akkoord voorziet in referendum**

Akkoord voorziet in referendum

VERVOLG VAN PAGINA 1

Krajisnik en Izetbegovic hebben gisternacht ook overeenstemming bereikt over enkele aanvullingen op het oorspronkelijke vredesplan. Dat akkoord voorziet in:

- Stopzetting van alle gevechten tussen Serviërs en Moslims uiterlijk morgen 12.00 uur (plaatselijke tijd).
- Vrijlating van alle gevangenen en de sluiting van alle gevangenkampen voor dinsdag 12.00 uur (lokale tijd).
- Vrije doorgang van VN-hulpkonvooien.

De oprichting van werkgroepen die moeten toezien op naleving van de rechten van de mens, de vaststelling van de grenzen en de terugkeer van vluchtelingen.

Het opmerkelijkste element uit de moslim-Servische overeenkomst is de mogelijkheid voor de drie etnische groepen om de toekomstige Unie van Republieken van Bosnië-Herzegowina te verlaten. Voorwaarde is wel dat als een van de groepen uit de unie wil stappen, er eerst een referendum moet worden gehouden of bevolking daarmee instemt.

De VN-vredesmacht in Bos-

nië heeft gisteren de moord op 34 burgers in een Kroatisch dorpje scherp veroordeeld en eist een snelle berechting van de daders. Een Brits bataljon vond in het dorpje Uzdol de lijken van 34 mensen. De mensen werden vermoord met messen, vuurwapens en bijlen. Hun huizen werden in brand gestoken. De Kroaten beschuldigen de moslims ervan verantwoordelijk te zijn voor het bloedbad.

Unprofor zei dat het Kroatische leger (HVO) een onderzoek uitvoert en de Unprofor hierover verslag zal uitbrengen.

Reuter, AP

Clinton somber over vrede Bosnië

VERVOLG VAN PAGINA 1

De Amerikaanse president Bill Clinton zei gisteren te verwachten dat het akkoord over de opdeling van Bosnië zal worden ondertekend. Maar hij was somber over de mogelijkheid dat dit zal leiden tot vrede in de verscheurde voormalige Joegoslavische republiek.

De internationale bemiddelaars Owen en Stoltenberg hebben de leiders van de Bosnische moslims, Kroaten en Serviërs uitgenodigd dinsdag naar het vliegveld van Sarajevo te komen voor de ondertekening van een nieuw vredespakket. Het pakket vloekt voort uit de afzonderlijke overeenkomsten die president Izetbegovic deze week in Genève sloot met de Serviërs en de Kroaten.

Owen en Stoltenberg spraken gisteren in Belgrado met de Servische president Slobodan Milosevic, wiens steun zij

nodig hebben voor het welslagen van het vredesplan. "Ik hoop dat dinsdag het proces van onderhandelingen kan worden afgesloten en dat een alomvattend vredesakkoord kan worden getekend", zei Owen. "Het zal moeilijk zijn, maar het moet."

Bij de gevechten tussen Kroaten en moslims in centraal-Bosnië rond Vitez en Gornju Vakuf zouden tientallen doden en gewonden zijn gevallen. Volgens de Bosni-

sche radio gaat het om de zwaarste gevechten sinds mei dit jaar.

Bij gesprekken in Sarajevo, die waren belegd door VN-generaal Francis Briquemont, kwamen de legerleiders overeen vanmiddag het vuur te staken en de wegen vrij te maken voor konvoien naar onder meer Sarajevo. Ook kwamen de partijen overeen gevangenen uit te wisselen en de evacuatie van gewonden toe te staan.

Strijd in Bosnië laait op in zicht van vrede

SARAJEVO/ZAGREB — Nu de Bosnische president en moslimleider Izetbegovic zijn verzet tegen de opdeling van zijn land heeft opgegeven, is de kans groot dat dinsdag in Sarajevo een vredesakkoord wordt ondertekend.

Ondanks de hoop op een einde aan de 18 maanden oude burgeroorlog in Bosnië-Herzegowina, wordt heviger dan ooit gevochten. Ook het akkoord over een staakt-het-vuren dat gisteren werd gesloten tussen de islamitische en Kroatische legerleiders, heeft de strijd in centraal-Bosnië niet doen verminderen.

Kroatische troepen bombarderen de moslim-wijken van Mostar en Vitez en de steden Gornju Vakuf en Jablanica, die in handen zijn van de Bosnische moslims. De aanvallen zijn bedoeld als vergelding voor de wrede moord, dinsdag, op Kroatische dorpsbewoners.

De VN heeft de Bosnische strijdkrachten ongewoon scherp veroordeeld wegens de slachtpartij in Kriz, een dorpje bij Uzdo in centraal-Bosnië. De VN sprak van een 'laffe gruweldaad' en zei dat de Bosnische legerleiders een onderzoek zullen instellen.

Op pagina 9: Clinton somber over vrede in Bosnië

maandag 20 sept.

Moordpartij Kroatisch leger?

Staakt-het-vuren in Bosnië niet gerespecteerd

ZAGREB — Troepen van de Verenigde Naties houden het Kroatische leger verantwoordelijk voor een slachting die is aangericht onder inwoners van Krajina, een Servische enclave in Kroatië.

De blauwhelmen hebben zeker negen lijken aangetroffen in elf dorpen die grondig waren vernietigd. Dat is vrijwel zeker gebeurd voordat het Kroatische leger zich vorige week uit het gebied in zuidwest-Kroatië terugtrok.

In Bosnië ging dit weekeinde de jongste oproep voor een wapenstilstand ten onder in nieuwe vijandelijkheden. Meer dan 24 uur na het in werking treden van het staakt-het-vuren waren de strijdende partijen er niet in geslaagd het akkoord te respecteren. Daarmee zijn de vredesbesprekingen die morgen in Sarajevo zouden beginnen onzeker geworden. Het bestand was een voorwaarde voor heropening van het overleg tussen de Bosnische moslims, Kroaten en Serviërs.

De moorden en vernielingen in Krajina hebben plaatsgevonden nadat de Kroaten akkoord waren gegaan met terugtrekking uit de dorpen nabij Gospic in zuidwest-Kroatië. Die hadden zij twee weken geleden in een verrassingsoffensief op de Serviërs veroverd.

'Opzettelijk ongebracht'

Vier van de negen lichamen die door de VN-troepen werden gevonden waren 'zo waren verbrand dat ze onherkenbaar waren', zei VN-woordvoerder Shannon Boyd.

Vorige week woensdag werd een wapenstilstand voor de regio getekend, waarna de Kroatische troepen begonnen met hun terugtrekking. Ongeveer 500 VN-soldaten trokken daarna het gebied binnen. De gevechten rond Gospic dreigden de oorlog tussen Kroatië en Servië in 1991 weer nieuw leven in te blazen.

Toen veroverde de Servische minderheid met behulp van het Joegoslavische nationale leger in zes maanden tijd een derde van het Kroatische grondgebied.

Vorig weekeinde bestookten de Serviërs buitenwijken van de Kroatische hoofdstad Zagreb en de stad Karlovac met raketten, waarbij verscheidene slachtoffers vielen.

De Kroatische televisie meldde dat Serviërs gisterochtend het achterland van de Havenstad Zadar hadden beschoten. De Serviërs zelden dat de Kroaten zaterdag Servische dorpen op 50 kilometer ten zuidoosten van Zagreb hadden bestookt. Beide berichten konden niet worden bevestigd.

Reuter, DPA

Moslams zeggen nog altijd nee tegen opdeling Bosnië

SARAJEVO — Driedeling van Bosnië-Herzegowina blijft voor de Bosnische president Izetbegovic onaanvaardbaar. Hij bevestigde gisteren dat hij de laatste variant op het vredesplan niet wenst te accepteren.

„Persoonlijk voel ik niets voor dit voorstel”, zei de moslim-president in Sarajevo bij terugkeer van het Britse vliegdekschip *Invincible*, waar de strijdende partijen vergeefs hebben geprobeerd om tot overeenstemming te komen. Hij laat de beoordeling van het vredesplan over aan het Bosnische parlement dat volgende week bijeen komt.

Optimistisch

Aanvankelijk hadden de bemiddelaars Owen (EG) en Stoltenberg (VN) het akkoord gisteren willen laten tekenen op het vliegveld van Sarajevo.

De Bosnische minister Silajdzic (buitenlandse zaken) toonde zich gisteren opmer-

kelijk optimistisch over het bereiken van een akkoord. Ook VN-bemiddelaar Stoltenberg zei dat de partijen elkaar zeer dicht genaderd waren. Onduidelijk is op welk onderdeel het akkoord afsprong. Belangrijk is de eis van de moslams om een toegang tot zee en om teruggave van grond die zij in het oosten hebben verloren aan de Serviërs.

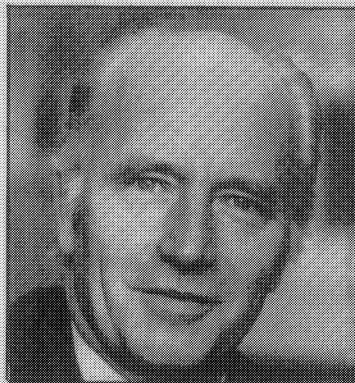
Silajdzic meldde dat aan boord van de *Invincible* met de Kroaten in elk geval overeenstemming was bereikt over de kwestie van toegang tot de Adriatische Zee voor de Bosnische moslams. Ook Izetbegovic bevestigde dat de Kroaten aan de moslams drie mogelijke toegangen tot de Adriatische Zee hadden aangeboden. Een van de mogelijkheden is een concessie voor een toekomstige Bosnische moslim-staat gedurende 99 jaar op een deel van de Kroatische havenstad Ploce. De andere partijen hebben de doorbraak waarover Silajdzic rept, nog niet bevestigd. Zagreb gaf wel als commentaar dat de moslams aanspraak maken op kustgebieden die altijd puur-Kroatisch zijn geweest.

Offensief

Eerder had de Kroatische president Franjo Tudjman na terugkeer van de *Invincible* nog gezegd dat geen enkele vooruitgang was geboekt bij het geheime overleg. Tudjman hekelde zijn Bosnische ambtgenoot Izetbegovic omdat deze vasthield aan zijn eis van een toegang tot zee via de Bosnische havenstad Neum.

De optimistische mededelingen van Silajdzic vallen samen met moslim-offensieven tegen de Kroaten in Vitez en in Mostar. Volgens Kroatische bronnen zou de aanval van de moslim bij Mostar tot staan zijn gebracht. „De wapens zwijgen nu”, aldus Kroaten bij de hoofdstad van Herzegowina.

Pogingen van de moslams om een belangrijke aanvoerlijn van de door Kroaten verdedigde stad Vitez zijn volgens VN-waarnemers op niets uitgelopen. „Het lukt ons nog steeds om hulpkonvoien de stad in te krijgen”, zei een VN-woordvoerder.

• Stoltenberg

Navo-troepen alleen naar Bosnië met duidelijke opdracht

BRUSSEL/ZAGREB — De Navo wil duidelijke instructies voor haar troepen die moeten toezien op naleving van het vredesakkoord voor Bosnië-Herzegowina dat op handen is.

Secretaris-generaal Manfred Wörner verklaarde gisteren dat de Navo-landen niet bereid zijn militairen voor onbepaalde tijd uit te sturen. Hij beklemtoonde dat het bondgenootschap een helder mandaat wil om de vrede af te kunnen dwingen.

De Navo hecht zeer aan haar prestige en wil daarom duidelijk weten tot hoever de troepen straks mogen gaan als ze op verzet stuiten van plaatselijke militieiders, die aan niemand gehoorzamen. De 'geloofwaardigheid en de doelmatigheid' van de operatie zijn volgens Wörner belangrijke condities.

De Joegoslavië-bemiddelaar David Owen (EG) en Thorvald Stoltenberg (VN), te gast op het Navo-hoofdkwartier, onderschreven die wens. Volgens Owen zullen de troepen snel ter plekke moeten zijn en misschien moeten vechten. Hun bevoegdheden zullen dan ook verder moeten gaan dan die van de huidige 'blauwhelmen' in Bosnië met hun humanitaire opdracht. Dat mandaat moet 'streng maar rechtvaardig' worden gebruikt zei Owen.

Owen en Stoltenberg zijn optimistisch over de kans van

slagen van het vredesplan, hoewel het Bosnische parlement er nog zijn zegen aan moet geven. De Brit hoopt dat de bereidheid van de Navo om de operatie uit te voeren de Bosnische moslims voldoende geruststelt om het akkoord te ondertekenen. Veel ruimte om nu nog te onderhandelen is er niet meer, aldus Owen.

De Verenigde Naties moeten de Navo formeel opdracht geven tot de operatie. Het bondgenootschap heeft in principe al ja gezegd. Overwogen wordt zo'n 50.000 troepen te leveren. De VS willen daarvan onder strenge voorwaarden de helft leveren. De commandovoering is ook een punt. Wörner zei dat die zaak nog niet is geregeld maar hij heeft het volste vertrouwen dat dat wel goed komt.

De operatie in Bosnië is risikant maar volgens Owen is het alternatief — doorgaan met vechten in de winter en later een grootschalige militaire operatie te moeten ondernemen — veel erger, zo zeiden Navo-zegslieden.

Kroatië eist dat de 14.000 VN-militairen het land voor 30 november verlaten als de Veiligheidsraad hun niet meer bevoegdheden geeft. De Nationale Veiligheidsraad van Kroatië vindt dat de VN-militairen opdracht moeten krijgen om de paramilitaire Servische eenheden te ontwapenen en te ontbinden.

ANP, DPA, AFP

dander

Kroatië stelt VN ultimatum

ZAGREB — Kroatië stuurt aan op een confrontatie met de Verenigde Naties. De regering in Zagreb eist dat de Verenigde Naties een datum vaststellen voor de ontwapening van de Serviërs die een derde van Kroatië bezet houden.

Doen zij dat niet dan moet de VN-vredesmacht voor 30 november het land verlaten. Secretaris-generaal Boutros Ghali van de VN legt de eis om de Serviërs in Kroatië desnoods met geweld te ontwapenen naast zich neer. Hij beschuldigde Kroatië ervan de VN-aanwezigheid 'bewust verkeerd te begrijpen'.

De VN-vredesmacht heeft alleen de bevoegdheid te onderhandelen. Ze is afhankelijk van de medewerking zowel van Serviërs als van Kroaten.

De VN heeft 14.000 blauwhelmen in Kroatië. Hun mandaat verstrijkt op 30 september. De VN-secretaris-generaal wil dat het mandaat zes maanden wordt verlengd. De Veiligheidsraad zal hem daarin naar verwachting steunen.

Kroatië heeft al eerder blijk gegeven van zijn ongeduld over het gebrek aan vooruitgang bij het herstel van het Kroatische gezag in de Krajina. Twee keer begon Zagreb de afgelopen negen maanden een kortstondig offensief, waarbij Kroatische troepen door de bestandslijnen braken. VN-officieren vrezen dat de oorlog in Kroatië weer in alle hevigheid zal oplaaien indien de vredesmacht wordt gedwongen zich terug te trekken.

Bij de jongste aanval van Kroatische troepen zijn meer Serviërs omgekomen dan aanvankelijk werd gedacht. Officieren van de VN-vredesmacht maakten gisteren bekend dat de lijken van 66 mensen zijn geborgen. „De meeste lijken waren verbrand, verkoold of in stukken gehakt”, aldus Cedric Thornberry, een hoge VN-medewerker. Het was onmogelijk vast te stellen of de slachtoffers militairen of burgers zijn.

Reuter, DPA

'Navo-troepen naar Bosnië onder strikte voorwaarden'

door onze correspondent
BERNARD HAMMELBURG

NEW YORK — Amerika wil 50.000 Navo-manshappen naar Bosnië sturen, maar alleen als er een duidelijk mandaat bestaat en aan strikte voorwaarden is voldaan.

Volgens het dagblad Washington Post hebben president Clinton en minister Les Aspin (defensie) de volgende Amerikaanse eisen geformuleerd:

- Er moet eerst een vredesakkoord zijn en de partijen moeten hun zware wapens hebben afgestaan.

- Een Navo-vredesmacht kan alleen worden samengesteld op verzoek van de Veiligheidsraad. Ze begint uitsluitend aan haar taak op verzoek van de strijdende partijen.

- De vredesmacht zal uit 50.000 manshappen bestaan, van wie de helft Amerikanen. De andere Navo-lidstaten dienen zich van tevoren met exacte aantallen vast te leggen op hun troepenbijdrage.

- Voor de geraamde kosten van acht miljard gulden moet van tevoren de financiering worden geregeld.

- Van tevoren moest vaststaan hoe lang de troepen in Bosnië blijven.

- Er moet een militair mandaat komen dat verder gaat dan 'terugschieten als er op je wordt geschoten'.

Minister Kooijmans (buitenlandse zaken) formuleerde na een gesprek met secretaris-generaal Boutros Ghali van de Verenigde Naties minder gedetailleerde maar vergelijkbare eisen.

Als de vredesregeling er komt, zullen de Serviërs meer dan twintig procent aan grondgebied moeten opgeven. „De vredesmacht moet, als zij dat weigeren, de mogelijkheid hebben om de Serviërs er dan eenvoudig uit te jagen”, aldus de Nederlandse bewindsman.

In Zagreb, de Kroatische hoofdstad, werd gisteren tegen de VN gedemonstreerd. Duizenden demonstranten hadden zich verzameld voor de hekken van het hoofdkwartier van de vredesmacht Unprofor en schreeuwden leuzen. De vredesmacht werd voor 'maffia' en 'bandieten van Boutros Ghali' uitgemaakt. Kroatië stelde de vredesmacht vorige week een ultimatum: ze moet voor 30 november de Serviërs ontwapenen die zich verzetten tegen het Kroatische gezag of anders te vertrekken.

Moslimraad wil meer

Harde opstelling in vredesoverleg Bosnië

SARAJEVO — Een raad van 349 vooraanstaande moslims heeft gisteren in Sarajevo aan zijn instemming met het Geneefse vredesplan de voorwaarde verbonden dat alle door Kroaten en Serviërs bezette gebieden in Bosnië-Herzegovina aan de moslims worden teruggegeven.

Dit is in het overleg in Genève steeds een onaanvaardbare eis gebleken, maar de Bosnische moslimraad gokt op verdere onderhandelingen. De raad probeert met haar harde opstelling meer grondgebied te krijgen dan de moslims tot nu toe is toegezegd.

De voorzitter van de zogeheten Sabor, Alija Isakovic, zei na afloop dat hij ervan uitgaat dat over het plan verder zal worden onderhandeld. Het huidige voorstel voorziet in een driedeling van de republiek in drie mini-staatjes, waarbij de te scheppen moslimstaat dertig procent van het grondgebied van de republiek krijgt plus een toegang tot de Adriatische Zee.

In tegenstelling tot de Sabor besloot het 18 leden tellende Bosnische kabinet, dat zich in de afgelopen anderhalf jaar op de achtergrond heeft gehouden, het plan zonder voorwaarden aan te nemen. De 14 aanwezige leden vroegen alleen om internationale waarborgen van de Navo en de Verenigde Naties.

Het woord is nu aan het Bosnische parlement, dat door moslims wordt gedomineerd, en dat gisteravond in bijzondere zitting bijeen is gekomen.

Nederlands aanbod

De regering in Sarajevo heeft met instemming gereageerd op het Nederlandse aanbod om troepen te leveren voor een eventuele VN-vredesmacht. Minister Kooijmans (buitenlandse zaken) heeft op het VN-hoofdkwartier in New York een schouderklopje gekregen van de Bosnische ambassadeur.

„Er zijn twee redenen waarom het aanbod met enthousiasme is begroet”, zei Kooijmans. „In de eerste plaats door de goede ervaringen met onze eerdere inspanning, en in de tweede plaats door de politieke opstelling die ons land heeft gekozen. De Bosnische regering ziet onze troepen graag komen.”

De moslims staan onder grote druk het plan te ondertekenen en pas later over het overdragen van gebieden te spreken. Die druk wordt ook ingegeven door de wens om in elk geval voor de winter een akkoord te hebben in welke vorm dan ook. Volgens de VN dreigt een hongerwinter voor meer dan 4,2 miljoen mensen in voormalig Joegoslavië als er niet tijdig meer hulp komt.

AP, DPA

acties for Sarajevo

Parlement Bosnië torpedeert plan

SARAJEVO — Het parlement van Bosnië-Herzegovina heeft het vredesplan voor de voormalige Joegoslavische republiek gisteren getorpedeerd.

Het plan om Bosnië in drie etnische mini-staatjes op te splitsen werd weliswaar in principe aanvaard, maar afgewezen 'zoals het nu is', zei Ejup Ganic, een lid van het collectieve presidentschap.

Ijdele hoop

Voorwaarde voor de aanvaarding is dat de Serviërs de met geweld veroverde gebieden, waar voor de oorlog een moslim-meerderheid woonde, teruggeven. Omdat de Serviërs hier onder geen beding van willen weten, betekent de uitslag het einde van het vredesplan.

Van de 72 parlementsleden die een stem uitbrachten stemden er 61 voor 'voorwaardelijke aanvaarding' van het plan, vier voor 'onvoorwaardelijke aanvaarding' en zeven tegen.

Verwacht wordt dat de Bosnische regering nu zal proberen verdere concessies van de Serviërs los te krijgen. Dat lijkt echter ijdele hoop. De Serviërs, die 70 procent van het Bosnische grondgebied hebben veroverd, weigeren nog langer te praten en hebben al een plan klaar om de laatste tien procent grondgebied die nog in handen van de Bosnische regering is, tussen hen en de Kroaten op te delen.

Zeer bezorgd

David Owen en Thorwald Stoltenberg zullen vandaag in Genève bijeenkomen om de nu ontstane situatie te bespreken, zei John Mills, woordvoerder van de internationale bemiddelaars. Zij maken zich zeer bezorgd over de toekomst van de bevolking van Bosnië, nu een nieuwe winter voor de deur staat zonder dat een regeling in de maak is, aldus Mills.

De Bosnische leiders hebben drie dagen gedebatteerd over het verdelingsplan, dat volgens velen de doodslok luidt over het multi-culturele Bosnië waarvoor zij anderhalf jaar hebben gevochten. De oorlog heeft 200.000 doden en vermisten opgeleverd en meer dan twee miljoen mensen van huis verdreven.

Kalshoven uit ergernis weg uit VN-commissie

DEN HAAG — Prof. mr Frits Kalshoven (88) treedt af als voorzitter van de VN-commissie van onderzoek naar oorlogsmisdaden in ex-Joegoslavië. Half juli meldde hij zich al ziek, en officieel treedt Kalshoven af om gezondheidsredenen. Ergernis en frustraties spelen evenwel ook een rol, lichte de Leidse hoogleraar in humanitair oorlogsrecht gisteren toe in NRC Handelsblad: „Een maag-

zweer krijg je van ergernis, en ik heb van ergernis een maagzweer gekregen.”

Kalshoven klaagde onder meer over gebrek aan middelen en bevoegdheden voor zijn commissie. Bij voortdurende liep hij vast op het hoofdkwartier van de VN in New York.

Op pagina 3:
Kalshoven: Veelverklaringen vangetuigen verdwenen

Kalshoven: Veel verklaringen van getuigen verdwenen

VERVOLG VAN PAGINA 1

Volgens Kalshoven zijn getuigenverklaringen zoekgeraakt of nooit verstrekt aan de commissie. Het gaat om verklaringen van mensen uit ex-Joegoslavië, die in die landen terecht zijn gekomen.

• Kalshoven

moet komen, denkt hij dat het nog getuime tijd kan duren voor het zover is. Op dat moment, vrees Kalshoven, zijn getuigen en verdachten van oorlogsmisdaden in ex-Joegoslavië bijna niet meer te achterhalen.

ANP

Niets doen

Het gaat volgens Kalshoven niet aan dat landen een commissie oprichten en dan verder niets meer doen. Uiteindelijk is er toch iets gedaan dankzij de bijdrage van de Verenigde Staten en Nederland. Minister Pronk kwam met een half miljoen gulden over de brug en er werd een gevechtseenheid ter beschikking gesteld ter bescherming van de opgravingen van massagraven.

Overleden

Ook anderszins gaat het de commissie niet voor de wind: twee weken geleden overleed de Noorse vice-voorzitter Tor-keil Opsahl aan een hartaanval. Hij verving Kalshoven tijdens diens ziekte.

De commissie heeft geprobeerd materiaal te verzamelen voor het komende Joegoslavië-tribunaal in Den Haag. Voor Kalshoven is dat tribunaal morgen beslist. Maar omdat het geld van de VN

Journalisten ex-Joegoslavië: alternatieve informatiebron

door **OTHON ZIMMERMANN**

AMSTERDAM — Journalisten uit voormalig Joegoslavië die weigeren mee te doen aan de nationalistische propaganda van de officiële media hebben een alternatief informatienetwerk opgericht: AIM.

Het doel van AIM (Alternativa Informativna Mreza) is ontslagen, vervolgde en uitgeweken journalisten de mogelijkheid te bieden artikelen te publiceren en objectief verslag te doen van de gebeurtenissen in de regio. Het wil verder informatie uitwisselen tussen de republieken van ex-Joegoslavië om op die manier de afgebroken communicatie te herstellen.

„En wij willen vooral het nationalisme te bestrijden”, zeggen enkele van de AIM-deelnemers bij een presentatie in de Baie in Amsterdam. Bovendien ligt er nadruk op onderwerpen die anderen laten liggen: vluchtelingen, acties tegen de oorlog, sociale vraagstukken.

Op basis van vertrouwen

De groep bewijst dat Serviërs, Kroaten, Bosniërs, Albanezen en andere nationaliteiten professioneel met elkaar kunnen samenwerken 'op basis van vertrouwen' en de primaire journalistieke ethische normen naleven: het vergaren en verspreiden van onafhankelijke en objectieve berichten.

Op langere termijn hoopt AIM de basis te kunnen leggen voor de vestiging van onafhankelijke media in het gebied en fungeert het als informatiebron voor de media en belangstellende instanties.

AIM heeft correspondenten en redacties in Servië, Kroatië, Bosnië, Montenegro, Macedonië, Kosovo, en Slovenië, een hoofdkantoor in Parijs, steunpunten in Oslo, Kopenhagen, München, en van deze week af ook in Amsterdam. Ramiz Mehulic, afkomstig uit Banja Luka, zal AIM in Nederland vertegenwoordigen, voorlopig ondergebracht bij Press Now, een organisatie die steun verleent aan onafhankelijke media in ex-Joegoslavië.

„Geruchten en desinformatie zijn wijdverbreid in ex-Joegoslavië. Zij dragen bij aan de etnische haat en voeden de wens tot wraak, die een van de belangrijkste oorzaken is van de gruweldaden die gebeuren. Het gewone publiek heeft geen toegang tot betrouwbare, objectieve bronnen van informatie”, zo citeert AIM Tadeusz Mazowiecki, speciaal VN-rapporteur voor de Mensenrechten. Reden genoeg voor enkele tientallen journalisten om zich los te rukken uit de wurggreep van propaganda en centraal geleide manipulatie van het nieuws. Ook de buitenlandse media krijgen een veeg uit de pan. „Vaak kiezen zij voor één partij in het conflict, of volgen zij te veel de lyn van hun eigen land, zoals bijvoorbeeld Franse en Duitse media”, zegt de Bosnische journalist Vukovic, die politiek asiel in Noorwegen heeft gekregen.

Elektronische postbus

AIM heeft gekozen voor een bijzondere manier van verspreiding: de elektronische postbus. Alle deelnemende bureaus sturen hun artikelen naar de centrale computer in Parijs, waarna belangstellende media daaruit hun keuze kunnen maken. Voor de weinige resterende onafhankelijke media in voormalig Joegoslavië is de dienst gratis en de 'moedige' kranten en zenders maken er ook dankbaar gebruik van.

Buitenlandse, draagkrachtige media betalen een commercieel tarief. Dat geld is hard nodig, want ondanks vele sympathiebetuigingen van Europese politici is de geldkraan nauwelijks opengezet.

De service kent voornamelijk een handicap. Het nieuws wordt verspreid in het Servo-Kroatisch, een drempel die niet wordt goedgekeurd met de verspreiding van een tweewekelijkse selectie van nieuws en achtergronden in het Engels.

Lopen is er voor Irma niet meer bij

LONDEN — Irma Hadzimuratovic, het vijfjarige gewonde meisje uit Bosnië dat na een uitgebreide publiciteitscampagne over haar lot naar Londen werd geëvacueerd, zal waarschijnlijk nooit meer kunnen lopen.

Volgens het ziekenhuis Great Ormond Street, waar ze wordt verpleegd, zal Irma, die door mortierscherven gewond was geraakt aan haar rug en onderbuik, 'de komende tijd' aan het zuurstofapparaat blijven. Het meisje werd op 9 augustus geëvacueerd uit Sarajevo.

Irma is 'geweldig' hersteld van de hersenvliesontsteking die ze opliep toen ze in Bosnië moest wachten op evacuatie, maar blijft op de intensive care-afdeling. „De schade aan haar ruggegraat was erg groot”, aldus het ziekenhuis.

AP

Stille diplomatie voor Bosnië

Van onze correspondent

LUXEMBURG — De EG is overgegaan op 'stille diplomatie' bij de pogingen vrede tot stand te brengen in Bosnië-Herzegovina. Nieuwe initiatieven zijn niet te verwachten en de EG ziet niets meer in het bijeen roepen van een tweede 'conferentie van Londen' zoals die vorig jaar zomer is gehouden.

Met de winter voor de deur doen de EG-ministers van buitenlandse zaken een dringend beroep op de Kroaten, Serviërs en moslims om het eens te worden over de opdeling van het gebied zodat de humanitaire hulp kan doorgaan. „Gebeurt dat niet dan wordt het een ramp”, aldus minister Kooijmans gisteren.

De EG blijft net als de Navo doorgaan met de voorbereidingen voor uitvoering van een vredesakkoord waarbij een troepenmacht de veiligheid van vooral de moslims moet verzekeren. Zo moet de Bosnische (moslim) president Izetbegovic worden overtuigd om zijn handtekening onder een akkoord te zetten.

woensdag 6 oktober

Vredesmacht blijft langer, Servië boos

BELGRADO — Servië heeft verbitterd gereageerd op de beslissing van de VN-Veilighedsraad om het mandaat voor de vredesmacht in Kroatië te verlengen. De Servische minister van buitenlandse zaken, Vladislav Jovanovic, noemde het besluit 'onaanvaardbaar'. Het mandaat dat nu met een half jaar is verlengd, was eigenlijk al op 30 september verlopen. De Veiligheidsraad waarschuwt de Serviërs dat gebrek aan medewerking van hun kant de opheffing van sancties tegen Servië kan verhinderen.

donderdag 3 oktober

Draskovic niet voor rechter

BELGRADO — Vuk Draskovic hoeft niet voor de rechter te verschijnen. Een rechtbank heeft gisteren alle aanklachten tegen de Servische oppositieleider ingetrokken. Draskovic, de leider van de Servische Vernieuwingsbeweging en de belangrijkste politieke tegenstander van president Milosevic, was beschuldigd van het hinderen van de politie tijdens een in juni gehouden demonstratie tegen de regering. Aanhangers zeiden dat was besloten de aanklachten te laten vallen om de regering uit een benarde politieke positie te bevrijden.

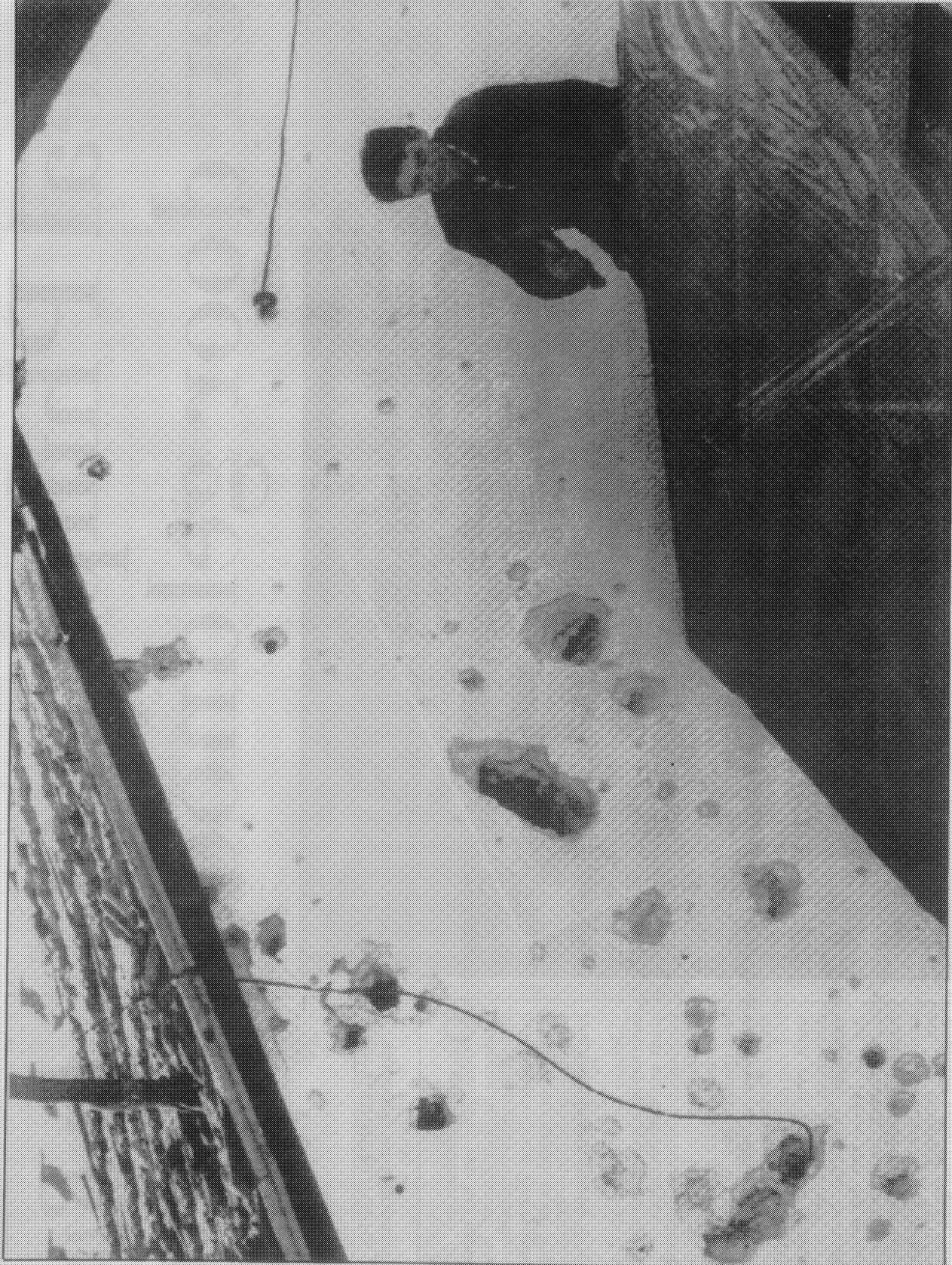
Kroatische bevelhebbers ontslagen

ZAGREB — Twee Kroatische bevelhebbers zijn ontslagen in verband met een onderzoek naar een massamoord op Servische burgers in dorpen nabij Gospic in het zuidwesten van Kroatië.

Het ministerie van defensie in Zagreb zei dat kolonel Adem, waarnemend bevelhebber over de regio Gospic, en bataljonscommandant Kosovic van hun taak zijn ontheven. Deze stap moet een objectief onderzoek garanderen naar de mogelijke schending van het internationale oorlogsrecht door Kroaten.

Bij een handgemeen met de Servische militie van Arkan zijn drie Belgische blauwhelmen lichtgewond geraakt en ontstond toen de soldaten probeerden te verhinderen dat Serviërs Kroatië binnengingen.

De VN heeft de evacuatie van gewonden en zieken uit Sarajevo na drie dagen hervat. De eerste die naar Italië werd gevlogen was Ismet Bajramovic alias Celo, een crimineel en bevelhebber van de moslim-troepen in de Bosnische hoofdstad. Zijn vertrek leidde tot fel verzet van de Bosnische Serviërs. Reuters, AP

● Ten teken dat er weer hoop is op het einde van de oorlog repareert een man in de Bosnische hoofdstad Sarajevo het van zijn huis dat bij een mortieraanval werd getroffen.

Feest voor jeugd uit voormalig Joegoslavië

AMSTERDAM — Voor kinderen van Joegoslavische vluchtelingen die in ons land zijn opgevangen wordt zondag een groot feest gegeven in Amsterdam.

De hulporganisatie Vrienden van La Benevolencija Sarajevo wil daarmee onder het motto 'Make my day!' ongeveer duizend kinderen uit het voormalige Joegoslavië een onvergetelijk dag bezorgen. De manifestatie zal behalve uit een feestprogramma ook bestaan uit een inzamelingsactie en benefietconcerten op het Museumplein. De opbrengst is bestemd voor slachtoffers van de oorlog in ex-Joegoslavië, vooral rond Sarajevo.

La Benevolencija Sarajevo is een hulporganisatie die in Sarajevo haar hoofdvestiging heeft en andere afdelingen gesteund wordt door de Vrienden in Amsterdam. De organisatie maakt geen onderscheid tussen etnische en religieuze afkomst van mensen en beschikt in en bij Sarajevo over distributiekantalen om hulpgoederen te bezorgen.

De organisatoren krijgen

voor 'Make my day!' gratis brede assistentie, onder meer van enkele andere hulporganisaties. Het ministerie van defensie zal het transport van de vluchtelingkinderen voor zijn rekening te nemen en stelt een tent beschikbaar die op het Museumplein onderdak biedt aan popgroepen, theaterartiesten, cabaretiers en sprekers. Verder werken tal van bedrijven kosteloos mee.

Het programma van 'Make my Day!' bestaat uit twee delen. Een aparte programmering is er voor kinderen in de leeftijd van 8 tot 18 jaar, die wordt afgewerkt op plekken rondom het Museumplein. Dit deel is niet toegankelijk voor het publiek, maar bestaat onder meer uit een rondvaart door de grachten.

Op het Museumplein wordt verder een publieksprogramma verzorgd. Daar zijn theateroptrédens, cabaret, clowns en popmuziek te zien. Ook de Telekids Roadshow van RTL 4 is aanwezig.

Op het Museumplein worden ook winkeltjes ingericht waarin bekende Nederlanders voedsel in blik en knuffelbeesten aan het publiek moeten zien te slijten. Bezoekers kunnen de aankopen vervolgens afgeven bij vrachtauto's. De goederen worden naar Sarajevo gebracht en ook de financiële opbrengst van de verkopen komt aan haar bevolking ten goede.

ANP

Luchtbrug Sarajevo vestigt record

GENÈVE — Het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de VN heeft een 'trest record' gemeld. De luchtbrug op Sarajevo bestaat nu 468 dagen, dat is langer dan de luchtbrug naar Berlijn. De luchtbrug tijdens de blokkade van Berlijn duurde 462 dagen: van juni 1948 tot september 1949. Naar de door Sovjet-troepen omsingelde stad werden tijdens 277.500 vluchten 2,1 miljoen ton goederen vervoerd. Naar Sarajevo zijn met 5793 vluchten 63.280 ton hulpgoederen aangevoerd.

woensdag 13 oktober

Clinton: Grote fouten gemaakt in Bosnië

WASHINGTON — Met ongekend vrijmoedige uitspraken heeft de Amerikaanse president Clinton het Europese beleid in het voormalige Joegoslavië gehekeeld.

Groot-Brittannië en Frankrijk hebben 'grote fouten' gemaakt door het wapenembargo ook voor Bosnië-Herzegovina in stand te houden, aldus Clinton in een vraaggesprek met de Washington Post.

„Ik had het gevoel dat de Britten en de Fransen vonden dat het belangrijker was te voorkomen dat het wapenembargo werd opgeheven dan dat het land werd gered”, zei Clinton. Het gevolg van het VN-embargo in Bosnië is volgens de president dat de Serviërs en in mindere mate de Kroaten een militair voordeel kregen in hun strijd tegen de moslims.

Ook minister Christopher (buitenlandse zaken) haalde uit naar de bondgenoten in Europa. Kritiek op de buitenlandse politiek van de VS doet hij af als 'geef-Amerika-de-schuld retoriek'. De bondgenoten moeten niet klagen dat Washington niet het probleem oplost dat Europa zelf niet kan oplossen. De meningsverschillen hebben de bewindsman tot de conclusie gebracht dat 'West-Europa niet langer het belangrijkste deel van de wereld is'.

Bosnisch-Servische troepen hebben zaterdag de zwaarste beschietingen op Sarajevo in maanden uitgevoerd. VN-functionarissen waarschuwen voor manoeuvres van Servische tanks en troepen in de bergen rond de hoofdstad, watde vrees deed toenemen voor een Servisch offensief. Ook de activiteiten van sluipschutters namen de afgelopen dagen toe.

Reuter, AP

GROOTSCHEEPSE GEVANGENENRUIJ IN BOSNIE

SARAJEVO — Moslims, Serviërs en Kroaten zijn gisteren in Bosnië begonnen met een grootscheepse gevangenenruil onder toezicht van het Internationale Comité van het Rode Kruis.

De eerste gevangenen die werden vrijgelaten waren 740 moslims, die in de Bosnisch-Kroatische gevangenis Gabela zaten. In Kroatische werden als tegenprestatie bijna 300 Kroaten door de moslims vrijgelaten.

De komende dagen zullen Kroaten en moslims rond de 5600 krijgsgevangenen laten gaan. Ook de Serviërs en de moslims zullen deze week rond de 1000 krijgsgevangenen uitwisselen.

De Amerikaanse president Clinton heeft inmiddels de Servische leiders gewaarschuwd dat Navo-bommenwerpers zullen worden ingezet als de beschietingen op Sarajevo doorgaan. „De escalatie van het geweld veront- rust ons zeer”, aldus het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken.

Het Russische ministerie van buitenlandse zaken heeft gisteren laten weten tegen luchtaanvallen door de Navo te zijn. „Rusland wil het Bosnische conflict op een vreedzame wijze oplossen”, aldus woordvoerder Georgy Karasin.

De bemiddelaars Owen en Stoltenberg waren gisteren in Zagreb om met de Kroatische president Tudjman te praten over een regeling voor Bosnië en de situatie in de provincie Krajina waar de Serviërs een onafhankelijke republiek hebben uitgeroepen. De VN vreest dat Krajina een nieuwe brandhaard in de oorlog zal worden.

Navo legt ruzie over Bosnië bij

Pessimisme over kans op spoedige vrede

TRAVEMÜNDE — De Navo heeft een ruzie bijgelegd tussen de Verenigde Staten en enkele Westeuropese lidstaten over de politiek ten opzichte van Bosnië.

Op de eerste dag van overleg van de ministers van defensie in het Duitse Travemünde was weinig te merken van de irritatie in het Europese kamp, die was ontstaan na kritiek van de VS. De Amerikaanse president had onder meer gezegd dat Europese landen hem weigeren te steunen bij zijn wens om het wapenembargo tegen de Bosnische moslims op te heffen.

Secretaris-generaal Wörner deed een klemmend beroep op de lidstaten niet de beschuldigende vinger naar elkaar uit te steken omdat anders de Navo 'grote schade' zou oplopen.

Frankrijk, een van de landen die door de Amerikanen werd gekritiseerd, is afwezig, omdat het geen deel uitmaakt

van de militaire structuur van de Navo.

De Navo-ministers zijn pessimistisch over de kans op een spoedige vrede in Bosnië. De lidstaten, met inbegrip van de VS, hebben herhaald dat zij bereid zijn een vredesplan militair uit te voeren. De voorbereiding daarvan verloopt moeizaam, omdat er eigenlijk geen politiek alternatief bestaat voor het zeltogende plan Owen-Stoltenberg.

Wel is het dreigement van de Navo om over te gaan tot het bombarderen van Servische stellingen van kracht gebleven. Als er vrede wordt bereikt in Bosnië zijn de Amerikanen bereid een 'aanzienlijk' aantal manschappen te leveren om die vrede te helpen handhaven.

De ministers buigen zich ook over het Amerikaanse voorstel tot meer samenwerking bij het tegengaan van de verbreiding van kernwapens uit de voormalige Sovjetrepublieken. De Amerikaanse minister Les Aspin maakt zich vooral bezorgd over mogelijke verspreiding van militaire kennis en het gevaar dat die in handen valt van terroristen.

De Navo neemt de dreiging van verspreiding van chemische en kernwapens onder terroristische groepen en militaire dictaturen serieus, aldus minister Ter Beek. De ministers besloten tot de oprichting van een werkgroep die het probleem zal bestuderen. Op de Navo-top in januari zal het onderwerp opnieuw aan de orde komen.

Dan zal ook worden gesproken over de voormalige Warschaupact-landen die aansluiting zoeken bij het bondgenootschap. Washington heeft al laten doorschemeren dat het geen voorstander is van uitbreiding van de Navo op korte termijn, noch van het geven van veiligheidsgaranties aan staten als Polen, Tsjechië en Hongarije. Rusland verzet zich tegen toetreding van zijn voormalige bondgenoten tot de westerse militaire alliantie.

Ter Beek verwacht niet dat het antwoord van de Navo op de nieuwe dreiging onmiddellijk zal leiden tot de aanschaf van wapensystemen. „Het gaat er niet om op deze manier wapenaankopen te legitimeren”, aldus de bewindsman.

De Amerikanen zoeken wel naar mogelijkheden de Europese partners te interesseren voor nieuwe raketten die een aanval met chemische of kernwapens kunnen afweren.

ANP, Reuter

zaterdag 21 oktober

Oppositie in Servië dreigt verkiezingen te boycotten

BELGRADO — Servische oppositiepartijen hebben gisteren gedreigd de vervroegde verkiezingen, onverwachts uitgeroepen door president Milosevic, te boycotten. Milosevic ontbond woensdag het parlement nadat de Servische Radicale Partij (SDS) twee weken geleden een motie van wantrouwen indiende tegen de socialistische regering van premier Nikola Sainovic.

Milosevic heeft nu niet langer de meerderheid van het parlement achter zich, want de socialisten hebben maar 101 van de 250 zetels. De SDS heeft er 73 en de resterende zetels worden bezet door kleine partijen. In een televisietoespraak stelde Milosevic de Radicalen, onder leiding van zijn vroegere bondgenoot Selsej verantwoordelijk voor alle misstanden in het land. De SDS beschuldigde op haar beurt de socialisten ervan de nationale belangen van de Serviërs in Kroatië en Bosnië-Herzegovina verkwanseld te hebben.

Milosevic hoopt met vervroegde verkiezingen de oppositie uit te schakelen, zodat hij straks de vrije hand heeft bij nationale en internationale vredesonderhandelingen. Vooral de kleine oppositiepartijen hebben geen geld en tijd om de verkiezingen voor te bereiden. Bovendien heeft Milosevic de televisie in zijn greep, een belangrijk medium nu de meeste Serviërs geen geld hebben om een krant te kopen. De opkomst bij de verkiezingen op 19 december zal waarschijnlijk gering zijn, want het is gevaarlijk om over straat te gaan.

De oppositiepartijen hopen dan ook dat de internationale gemeenschap verkiezingen onder deze omstandigheden niet zal accepteren. Maar Milosevic heeft zijn verkiezingen gepland op een tactisch moment, een week na de verkiezingen in Rusland, die de aandacht zullen afleiden. „Milosevic wil weer een systeem met een partij aan de macht,” reageerde Draskovic, de leider van de Vernieuwingsbeweging. „Dat kan hij krijgen, want onder de huidige omstandigheden zal de democratische oppositie de verkiezingen boycotten.” Volgens Seselj, leider van de radicalen, is Milosevic in paniek en druisen zijn besluiten in tegen de grondwet.

1990-11-19

Negen Nederlandse VN-militairen gewond in Bosnië

Van een onzer verslaggeefsters

DEN HAAG — In een vuurgevecht tussen Kroaten en moslims is gisteren een Deen gedood en raakten negen Nederlandse militairen gewond. Het gaat om twee beroeps-sergeants van 29 en 34 jaar en zeven dienstplichtigen in de leeftijd van 19 tot 26.

De Nederlanders liepen schotwonden in armen en benen op of werden geraakt door rondvliegende glasscheren. Ze liggen in een Brits veldhospitaal in Vitez, waar een Nederlandse arts en psycholoog aanwezig zijn. Het is nog niet duidelijk, of zij naar Nederland zullen komen of in het voormalige Joegoslavië blijven voor herstel.

Het konvool van de Alpha-compagnie was volgens het ministerie van defensie met hulpgoederen onderweg van Busovaca naar Medcovic. Het uit tien vrachtwagens bestaande konvool werd bij een Kroatisch checkpoint ten zuiden van Novi Travnik staande gehouden voor controle.

Aan de andere kant van het checkpoint stond een Deens

konvool te wachten. Op dat moment openden moslimtroepen het vuur. Het is nog niet duidelijk, of de VN-ers hebben teruggeschoten. Alle wagens van het transport werden geraakt.

Op pagina 8: Soldatenbond wil betere bescherming

SOLDATENBOND WIL BETERE BESCHERMING

VERVOLG VAN PAGINA 1

Na de beschietingen verlieten de Denen de gevechtszone, terwijl ze de gedode chauffeur in zijn vrachtwagen achterlieten. Een andere Deense VN-militair raakte gewond. De negen gewonde Nederlanders werden door hun Britse collega's naar het veldhospitaal in Vitez vervoerd. De vrachtwagens zijn teruggereiden naar Gornj Vakuf, ten zuidwesten van Vitez.

Bekend

Bij de strijdende partijen was bekend dat de vrachtwagens gisterochtend langs zouden komen. Het gaat om een

door de Britten beveiligd traject, de zogenaamde Diamond-route, die meermalen per week wordt gebruikt voor vervoer van hulpgoederen.

Onder de Nederlandse militairen in het voormalige Joegoslavië waren sinds het begin van de VN-operaties een dode en zes gewonden gevallen. De ACOM, de CNV-bond van militairen, vindt het tijd worden dat de Nederlandse soldaten beter worden beschermd. „Dit is het tweede incident in korte tijd”, zegt M. Verhoef van de ACOM. „Misschien moet er toch maar eens worden gepraat over de aanvaardbaarheid van de risico's voor de Nederlanders daar. Beter te vroeg dan te laat.” De ACOM

wil op korte termijn met minister Ter Beek (defensie) praten over het 'aanvaardbaar risico'.

Te vroeg

De Vereniging van Dienstplichtige Militairen (VVDM) vindt het nog te vroeg om over de risico's te praten. „De omstandigheden waaronder dit laatste incident is gebeurd zijn nog onduidelijk”, meent R. van Duifhuizen van de VVDM. „Het begint er echter wel op te lijken dat de kans op incidenten steeds groter wordt. De risico's nemen aanzienlijk toe nu het respect voor de VN-troepen in Bosnië duidelijk aan het dalen is.”

Hulpoperatie ex-Joegoslavië

DEN HAAG — Minister Pronk geeft op verzoek van de Verenigde Naties 23 miljoen gulden voor hulp in de komende winter aan de noodlijdende bevolking in voormalig Joegoslavië. Het gaat vooral om geld voor voedselvoorziening, maar ook voor de opvang van vluchtelingen en ontheemden. De hulp van de VN is gericht op 4,3 miljoen mensen.

Moordende aanslag op VN-hulpkonvooi

Van onze speciale verslaggever

ZAGREB, dinsdag

Negen Nederlandse VN-militairen die deel uitmaakten van een Nederlands-Deens hulpkonvooi in Centraal-Bosnië zijn gisteren tijdens een beschieting bij de Bosnische plaats Novo Travnik gewond geraakt.

De militairen die in een moordend kruisvuur tussen Kroaten en moslims terecht kwamen, werden geraakt door kogels, rondvliegend glas en granaatscherven.

Gisteravond verkeerde geen van hen meer in levensgevaar. Ze worden verzorgd in een Brits militair veldhospitaal in het nabijgelegen Vitez. Het gaat om de zwaarste aanval op Nederlandse blauwhelmen tot nu toe.

Een verkenningseenheid had kort voor de aankomst van het konvooi nog vastgesteld dat het ter plaatse rustig was. Maar toen de acht Nederlandse tientonniers en de twee jeeps bij het checkpoint aankwamen, brak de hel los. Alle voertuigen van

de Alfa-compagnie uit Busovaca werden geraakt.

„Puur geluk”, was gisteren het onofficiële maar overduidelijke commentaar op de beschieting.

Minder fortuinlijk waren de Deense blauwhelmen die ook aan het konvooi deelnamen. Een van de Deense chauffeurs kwam om het leven en het duurde uren voordat zijn stoffelijk overschot kon worden geborgen.

dinsdag 26 oktober 1993

De Telegraaf

BOSNIË

VERVOLG VAN PAGINA 1

Over de precieze toedracht van het incident bestond gisteravond officieel nog geen volledige duidelijkheid.

In Nederlandse militaire kringen in Zagreb bestond gisteren hierover echter weinig twijfel: het zou gaan om een opzettelijke beschieting door het (hoofdzakelijk uit moslims bestaande) Bosnische regeringsleger.

Het konvooi had hulpgoederen afgeleverd in de door moslims beheerste stad Zenica en was op de terugweg naar de zuidelijke plaats Metkovic om nieuwe hulpgoederen op te halen.

Begeleiding

De Nederlanders en Denen werden niet, zoals gebruikelijk, begeleid door Britse tanks; een verdediging tegen de aanval was daarom onmogelijk.

Volgens een VN-woordvoerder was er van een gewapend escorte afgezien omdat alle strijdende partijen met de komst van het konvooi hadden ingestemd.

De CNV-bond van militairen ACOM heeft het ministerie van Defensie gisteren gevraagd om een betere bescherming van de VN-soldaten.

Onder de Nederlandse soldaten in ex-Joegoslavië zijn sinds het begin van de VN-operaties aldaar, een dode en zes gewonden gevallen door het oorlogsgeweld. Een vrouwelijke militair kwam bij een ongeval onder een vrachtwagen om het leven.

Bonden vragen om betere bescherming militairen

Gewonden teruggekeerd uit Bosnië

Vier van de negen militairen die maandag werden gewond bij de beschieting van een konvooi van Nederlandse en Deense transportwagens nabij de Bosnische plaats Novi Travnik, zijn dinsdagavond met een F-27 van de Koninklijke Luchtmacht op de vliegbasis Soesterberg gearriveerd. Het betreft twee beroepsmilitairen en twee dienstplichtigen. De slachtoffers zijn overgebracht naar het militair hospitaal in het academisch ziekenhuis in Utrecht. De overige vijf worden in het voormalig Joegoslavië verder behandeld.

De vereniging voor dienstplichtige militairen (VVDM) en de CNV-bond voor militairen ACOM hebben inmiddels gevraagd om meer beschermende maatregelen voor de in het voormalig Joegoslavië verblijvende Nederlandse troepen. Naar aanleiding van het incident en de onveiligheid zijn de transporten in bepaalde delen van Bosnië stilgelegd door Unprofor.

De beschieting van maandag had plaats even ten zuiden van Novi Travnik. Een konvooi van het A-peloton (tientonniers) kwam bij een zogenoemd check point in een vuurgevecht tussen Moslims en Kroaten terecht. Een Deense chauffeur is omgekomen in het spervuur. De Nederlandse gewonden zijn door Britse Warriors (pantserwagens) vervoerd naar een Brits veldhospitaal.

Het is al duidelijk dat de kogelwerende vesten die de Nederlanders droegen, ernstiger letsel hebben voorkomen. Onmiddellijk na de melding van de schietpartij zijn de arts en psycholoog van het NL/B Transportbataljon naar het Britse bataljon vertrokken om de gewonden te bezoeken.

Het konvooi is na de beschieting in verband met de veiligheidssituatie doorgereden naar Gorni Vakuf om te wachten tot de route naar Busovaca weer vrij was. Het incident had plaats vlak nadat een Britse verkennings-eenheid het gebied als veilig had vrijgegeven. Dat betekende groen licht voor de twee Nederlandse Landrovers, zeven tientonniers en een transportvoertuig gewonden van de Alfa-compagnie die gelegerd is in Busovaca. Het konvooi was op weg naar Metkovic en er was bewust niet gekozen voor een begeleiding door pantserwagens. Het transport was immers bij de strijdende partijen aange-meld en de route stond niet als risicovol bekend. Even voor het incident was al een logistiek konvooi gepasseerd op weg naar Split in verband met de rotatie van sleutel-functionarissen.

Bij de beschieting zijn alle voertuigen beschadigd.

Het konvooi, bestaande uit tientonniers, was aangemeld bij de strijdende partijen en had daarom geen begeleiding door pantserwagens. Dat was een bewuste keuze (archieffoto's)

Volgens een woordvoester van de UNHCR was er sprake van een doelbewuste aanval.

De gewonden die naar Nederland werden overgevoerd zijn: de 29-jarige sergeant R.W.M. Deelen (schotwond in linkerarm) en de soldaten J. Visscher (22, schot in rechterbeen), A. Zweeres (23, schot door neus) en E. Merckstein (21, schot in rechterarm).

De 34-jarige sergeant-1 E.R. Geway (scherfjes in linker schouder), de 19-jarige korporaal N.A.M. Beeren (rechter elleboog en scherfverwondingen), de soldaten M. Compagne (21, gewond aan hoofd en lip ingescheurd door glasscherven), A. Por (20, kogel in linkerbeen) en J.J.M. Doelland (25, schampschot

linkerhand, geen botletsel) hoefden niet naar Nederland terug te keren voor behandeling.

Vorige week vrijdagmiddag had er ook al een incident plaats waarbij vijf Nederlandse militairen waren betrokken. Nabij Vitez werden de militairen bij een wegversper-ring gedwongen hun beschermende kleding en wapens af

te geven. Wie verantwoordelijk is voor de beroving is met zekerheid niet bekend, al waren de overvallers gekleed in de uniformen van het Bosnische leger. President Izetbegovic heeft inmiddels laten weten dat 146 militairen van het Bosnische leger zijn gearresteerd in verband met afpersing, intimidaties en overvallen.

Lord Owen vreest ongekende ramp

VERVOLG VAN PAGINA 1

SARAJEVO/LUXEMBURG — VN-bemiddelaar Lord Owen zei tijdens beraad van de EG-ministers van buitenlandse zaken in Luxemburg te vrezen voor 'een humanitaire ramp van ongekende omvang' als de gevechten blijven verhanden dat de bevolking grootscheeps hulp krijgt. Alleen voor de moslim-enclaves Srebrenica en Gorazde in het oosten en Bihac in het westen van Bosnië zal de voedselhulp worden voortgezet, zo heeft VN-secretaris-generaal Boutros Ghali besloten.

Ook de internationale luchtbrug naar Sarajevo gaat door. Vorige week hadden de VS, Frankrijk en Duitsland de nachtelijke vluchten op belegerde steden beperkt, omdat de aanvoer over land licht verbeterd was.

„Elke dag zonder hulp betekent voor ons een stap terug in onze pogingen voorzieningen te treffen voor de komende wintermaanden”, zei Peter Kessler, woordvoerder van de UNHCR. „Met de winter op komst is dit geen goed moment om spelletjes met ons te spelen.”

onttrekken aan de afspraken met de leiders van de strijdende partijen of geheel op eigen houtje opereren.

In Sarajevo heeft het Bosnische regeringsleger de strijd aangebonden met dit soort maffia-achtige groepjes. De militairen hielden een klopjacht op gewapende bendes in het centrum van de stad. Na hevige vuurgevechten gaf Ramiz Delalic, de beruchte commandant van de Negende Brigade en beter bekend als 'Celo', zich over en werden 25 gijzelaars uit zijn hoofdkwartier vrijgelaten.

De VN werkt aan een tweede 'conferentie van Londen' waaraan alle partijen in het voormalige Joegoslavië zouden moeten deelnemen. Volgens Lord Owen zal die pas worden gehouden als er een vredesakkoord is gesloten. De conferentie zou zich moeten richten op de wederopbouw van het land. Over de kansen op een akkoord is bemiddelaar Owen echter pessimistisch: „Er is nog geen uitzicht op een overeenkomst.”

Owen vermoedt dat de partijen nu nauwelijks bereid zijn tot een akkoord en dat vooral de moslims de winter willen gebruiken om zich te hergroeperen. In het voorjaar zouden zij dan een poging willen ondernemen zoveel mogelijk land op de Bosnische Serviërs te veroveren.

Volgens Owen gaat de situatie in voormalig Joegoslavië steeds meer lijken op die in Somalië. De VN-bemiddelaar zegt dat steeds meer gewapende bendes onder leiding van 'krijgers' in Bosnië rondzwerven. Zij zouden zich

VN stopt hulp aan deel Bosnië

na aanvallen

Van onze verslaggevers

BRUSSEL/DEN HAAG — Na de jongste aanvallen op voedselkonvoien van de Verenigde Naties, waarbij een Deen omkwam en negen Nederlanders gewond raakten, is de humanitaire hulp aan Centraal-Bosnië stopgezet.

Door dit besluit van secretaris-generaal Boutros Ghali van de VN dreigen 1,5 miljoen mensen van alle hulp verstoken te raken. De transporten zullen pas worden hervat als de VN van de Bosnische moslims, Kroaten en Serviërs "nieuwe garanties" krijgt voor de veiligheid van de konvoien.

Volgens de Vluchtelingenor-

ganisatie van de VN (UNHCR) is het Nederlands-Deense konvooi maandag bekwam het niet, zoals eerst werd aangenomen, in kruisvuur terecht. „Dit was een beestachtige aanval en geen ongeluk”, aldus de UNHCR.

Defensie in Den Haag wacht met een reactie op de uitkomsten van een onderzoek naar de toedracht van de schietpartij. Vrijdag praten de regeringsleiders van de EG over een betere beveiliging van de VN-transporten. Vier van de negen Nederlandse militairen die door schoten werden getroffen zijn gestorven door een als ambulance ingerichte Fokker F-27 opgehaald en naar de vliegbasis Soesterberg gebracht. De beroepsgeant en drie dienstplichtigen zijn naar het Centraal Militair Hospitaal in Utrecht vervoerd.

De vijf andere Nederlanders — een beroeps en vier dienstplichtigen — zijn door rondvliegende scherven getroffen. Zij blijven in Bosnië. De bedoeling is dat ze na herstel hun werkzaamheden bij de vredesmacht voortzetten.

Op pagina 8:

Lord Owen vreest
ongekende ramp

EG zoekt oplossing hulp aan Bosnië

Van onze speciale verslaggever

ZAGREB, woensdag

In antwoord op de beschieting van een konvooi met hulpgoederen bij Novi Travnik in Bosnië moet de Europese Gemeenschap garanties van de strijdende partijen vragen dat ze niet meer op de hulpverleners schieten. Deze oplossing hebben de ministers van Buitenlandse Zaken van de EG gisteren in Luxemburg voorgesteld.

Naar aanleiding van het incident, waarbij een Deense chauffeur werd gedood en tien Nederlandse militairen gewond raakten, heeft secretaris-generaal van de VN, Boutros Boutros-Ghali stopzetting van de hulpverlening in Midden-Bosnië bevolen. Alleen de voedseldroppings en de vluchten op Sarajevo gaan door.

Veilige route

De Britse minister Douglas Hurd zei dat er verschillende manieren besproken waren om toch hulpgoederen naar bedreigde plaatsen te brengen, waaronder een Frans plan om een zwaar beveiligde route van de havenstad Split naar Sarajevo in te stellen.

Aanstaande vrijdag komen de regeringsleiders van de Europese Gemeenschap bijeen om knopen door te hakken. Als er geen doeltreffende oplossing wordt gevonden dreigen de komende winter 1,5 miljoen mensen verstoken te blijven van voedselhulp.

Volgens Boutros-Ghali zullen de hulpkonvoien pas weer worden hervat wanneer de strijdende partijen „duidelijke en overtuigende” veiligheids garanties afgeven en het onderzoek naar het incident bij Novi Travnik is afgerond.

Inmiddels zijn er meer details bekendgemaakt over de

precieze toedracht van het incident bij Novi Travnik, waaruit duidelijk blijkt dat de konvoien in een hinderlaag zijn gelopen. Het Nederlandse deel van het konvooi naderde maandag vanuit het noorden een Kroatisch controlepunt, waar kort tevoren een Deens konvooi was gepasseerd.

Even voorbij het controlepunt zagen de Nederlanders twee wagens van de VN-vluchtelingenorganisatie staan, met in een daarvan een doodgeschoten chauffeur. Op dat moment werd besloten om vol gas te geven. Daarop werden de acht Nederlandse tientonniers en twee jeeps echter vrijwel onmiddellijk onder vuur genomen. Dat gebeurde in een gebied dat onder controle staat van het (hoofdzakelijk uit moslims bestaande) Bosnische regeringsleger.

In de Bosnische hoofdstad Sarajevo is een chaotische situatie ontstaan, nadat troepen die trouw zijn aan president Alija Izetbegovic een actie zijn begonnen tegen twee brigades van het regeringsleger, die zich het afgelopen jaar schuldig zouden hebben gemaakt aan afpersing, het stelen van wapens en voertuigen van de VN en andere wandaden. Op verscheidene plaatsen in de hoofdstad kwam het tot vurengevechten tussen regeringsgetrouwen en opstandige eenheden.

Rusland heeft zich in beginsel akkoord verklaard met de organisatie van een nieuwe internationale topconferentie over ex-Joegoslavië. EG-bemiddelaar lord David Owen toonde zich daarentegen zeer pessimistisch over de kans op succes van een dergelijke top.

reformer voor de u.d. 28 oktober

Beenderen van voorouders worden door Serviërs achteloos op een hoop gegooid Moslims Sandzac tot het uiterste getergd

Door S. Lekic (AP)

NOVI PAZAR - Sandzac vormt het grensgebied tussen Servië en Montenegro. De moslim-meerderheid van Sandzac wordt geregeerd door Serviërs, die niet van plan zijn de macht te delen. Terwijl het geweld in het naburige Bosnië verder raast, loopt de spanning in Sandzac op. Als de bom barst heeft Joegoslavië een oorlog binnen de eigen grenzen.

In de grootste stad van Sandzac, Novi Pazar, is 80 procent van de 60.000 inwoners moslim. Zij worden in een ijzeren greep gehouden door de Serviërs, die behalve het openbare leven ook de leger-top domineren. De laatste tijd tonen de Serviërs openlijk met de wapens dat zij de dienst uitmaken. In de heuvels rond Novi Pazar heeft het leger artillerie geplaatst. Tanks en legertrucks denderen geried door de straten. Een grimmig schouwspel, waarbij de militairen demonstratief met hun hand aan de mitrailleur zitten.

Servische nationalist in Novi Pazar hebben van veiligheidsstroepen automatische wapens gekregen. Hetzelfde gebeurde in Bosnië voordat daar de oorlog uitbrak. In Servië wordt gespeculeerd dat Belgrado de druk nog verder op zal voeren. In decem-

ber worden er immers verkiezingen gehouden, waarbij de Servische president, Slobodan Milosevic, er alles aan zal willen doen om zijn nationalistische achterban aan zich te binden.

Geen respect

De moslims in Sandzac zeggen tot het uiterste door de Serviërs te worden getergd. Zij spreken van intimidatie op grote schaal, onderdrukking en lichamelijke geweld. De Serviërs zouden, net als in Bosnië, de tactiek van de etnische zuiveringen toepassen. Honderden moslims in Sandzac zeggen uit hun huizen te zijn verdreven door gewapende Servische bendes. De Servische regering zegt niets met die militie te maken te hebben en derhalve weinig aan het geweld te kunnen doen.

Volgens de moslims laten de Serviërs graag zien dat zij totaal geen respect hebben. Zo groeven Servische arbeiders vorige maand in Tutin een sleuf dwars door een moslim-kerkhof. Woedende moslims, op afstand gehouden door de politie, moesten toezien hoe de beenderen van hun voorouders achtere-loos op een hoop werden gegooid.

De Serviërs zeggen dat de moslims in Sandzac nauwe banden onderhouden met moslim-groepen in Bosnië, waarbij het doel uiteindelijk zou zijn om in het grensgebied autonomie uit te roepen. Met die angst rechtvaardigen de Serviërs hun harde optreden van de afgelopen maanden. Enkele tientallen mos-

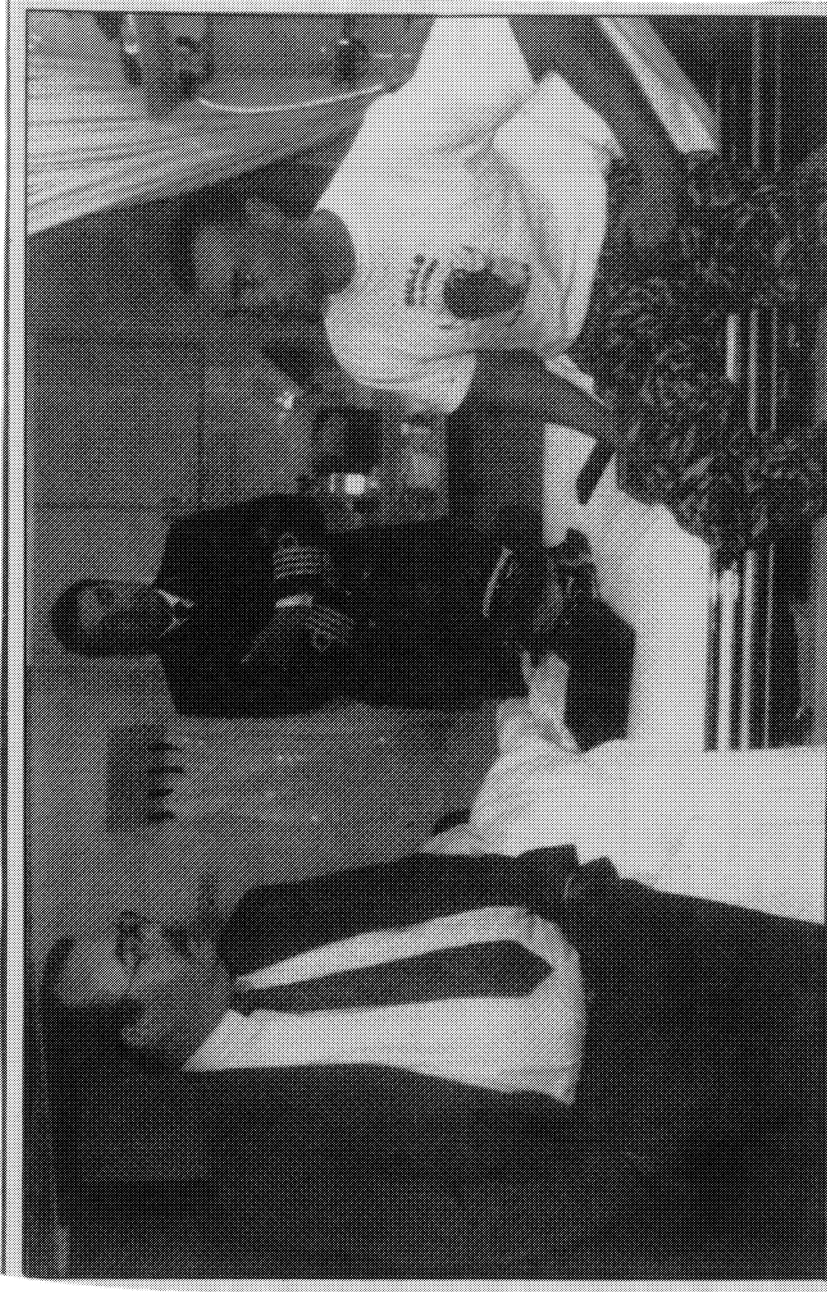
lim-activisten zijn gevangen gezet op beschuldiging dat zij hebben aangezet tot gewapende opstand. Soeiman Ugljanin, leider van de Nationale Moslimraad, ontsprong de dans dank zij het feit dat hij zich in Turkije bevond. Bij voetbalrellen die door Servische supporters waren aangesticht, werden moslims door de politie afgeranseld.

Explosief

Safet Bandzovic, hoofd van een islamitische men-senrechtengroepering in Novi Pazar, zegt dat de chauvinistische Servische politiek, die talloze moslims uit Oost-Bosnië heeft verdreven, volop aan het werk is in Sandzac. Sommige Serviërs eisen openlijk dat bepaalde gebieden „moslim-vrij” worden gemaakt. Westerse diplomaten bevestigden de explosieve sfeer. De moslims van Novi Pazar leven elke dag met de angst dat Servische „free-lance” militie de stad zullen plunderen.

In de stad valt namelijk veel te halen, doordat plaatselijke moslim-kooplieden volop mazen in het internationale handelsembargo tegen Joegoslavië hebben gevonden. Dat wekt afgunst in Belgrado, waar een groot gebrek aan levensmiddelen en andere goederen heerst. Als er in Sandzac oorlog uitbreekt, zullen de duizenden Servische „patriotten”, die ook Bosnië en Kroatië hebben geplunderd, als eerste aan de poorten van Novi Pazar staan, vreesde de moslim-activist Islam Dupljak.

28 oktober 1997 a.bl.

● **UTRECHT** — Minister Ter Beek (l.) praat in het Centraal Militair Hospitaal met de gewonde militair Arjen Zweeris, die maandag gewond raakte in een vuurgevecht in Bosnië. Vier van de negen militairen die gewond raakten, zijn terug in Nederland.

Foto ANP

Ruim vijfhonderd mafia-leden opgepakt 'Schoonmaak' in Sarajevo: achttien mensen gedood

SARAJEVO (RTR/AFP/DPA) – Bij bloedige zuiveringsoperaties door de Bosnische politie en de militaire politie in de hoofdstad Sarajevo zijn achttien personen gedood. Agenten arresteerden ruim vijfhonderd leden van twee „mafia-achtige” militaire bendes die de bevolking, de VN-vredesmacht Unprofor en buitenlandse journalisten terroriseerden. Dat heeft de Bosnische regering gisteren bekendgemaakt.

Onder de doden bevindt zich de rebellerende Bosnische commandant van de Tiende Bergbrigade, die tevens een van de kopstukken achter de georganiseerde misdaad was, Musan „Caco” Topalovic. Bij de acties van de politie en de militaire politie kwamen negen agenten om het leven. Onder de burgerbevolking vielen acht slachtoffers door rondvliegende kogels. De talrijke schotenwisselingen tussen de veiligheidstroepen en de bendes verlamden de stad, aldus de minister van binnenlandse zaken, Bakir Alispahic.

De acties tegen de bendes startten dinsdagochtend en duurden de hele dag. Inzet was met name de arrestatie van Topalovic en een tweede opstandige commandant, Ramiz „Celo” Delalic van de Negende Motorbrigade. Beide bendeleiders hadden zich verschanst in hun hoofdkwartieren, en hadden respectievelijk vijftig en 25 gijzelaars in hun macht. Volgens de Bosnische legerchef Rasim Delic kwam Topalovic gisterochtend om het leven toen hij na zijn arrestatie probeerde te vluchten. Hij zei dat de gijzelaars bij de ontzetting van de kwartieren dinsdagnacht ongedeerd bleven.

Topalovic en Delalic waren maandag wegens „criminele activiteiten” uit hun functie ontheven. Zij beheersten met gewapende militaire bendes de grote zwarte markt in Sarajevo, waar veel gestolen of gesmokkelde

goederen worden verhandeld.

Voedseltransport

In Centraal-Bosnië dreigt een plaatselijke commandant van de Kroatische Verdedigingsraad HVO met dynamiet een hoofdroute te blokkeren die van levensbelang is voor voedseltransporten. De legerleider eist dat de troepen van de Bosnische moslims zich terugtrekken uit een door hen bezet gebied rond Vares. Uit wraak over die verovering verwoestte een Kroatische „strafexpeditie” afgelopen zaterdag het nabijgelegen moslimdorp Stupni Do. De aanval leidde tot een massamoord onder de rond 250 inwoners, aldus de VN.

In Genève gaf vredesonderhandelaar Thorvald Stoltenberg van de VN gisteren moslimstrijders de schuld van een aanval op een hulpkonvooi in Centraal-Bosnië, waarbij een Deense soldaat om het leven kwam en onder meer negen Nederlandse soldaten gewond raakten. Stoltenberg zei gisteren verder dat er een nieuwe vredesconferentie over Bosnië komt, al duurt het waarschijnlijk maanden voor het zover is. Stoltenberg zei dat hij en de andere bemiddelaar in de vredesbesprekingen over Bosnië, Lord Owen van de Europese Gemeenschap, zullen proberen ook andere delen van het voormalige Joegoslavië bij de onderhandelingen te betrekken.

Soldaten negeerden instructies en.. leven nog

UTRECHT — Arjan Zweeris (23) uit Uitgeest wil zo snel mogelijk terug naar het Bulls Platoon in Bosnië waar hij maandag tijdens een transport een kogel door zijn neus kreeg.

Hij denkt dat hij met zijn maten beter over het gebeurde kan praten dan met de psychologen en aalmoezeniers die in het militair hospitaal in Utrecht voor hem klaar staan. „De teamgeest binnen het peloton is hecht.”

Bij de schietpartij werd een Deen gedood en raakten negen Nederlanders gewond. Vier van hen, onder wie Arjan, worden nu behandeld in Utrecht. Arjans neus geneest al weer aardig en hij zal later nog wel eens bekijken of er met plastische chirurgie nog iets aan moet worden gecorrigeerd.

Soldaat Jeroen Visscher (22) uit Venlo kreeg een kogel door zijn kuit en Edwin Merkestein (21) uit Delft raakte aan een arm gewond. Zij zullen het ziekenhuis spoedig kunnen verlaten maar gaan in ieder geval niet terug, omdat zij hun zes maanden in Bosnië er — op

een week na — al op hadden zitten. Alleen is het geplande feestje na hun laatste transport in Bosnië niet doorgaan.

De zwaarst gewonde is sergeant Rob Deelen (29) uit Ermelo. Zijn bovenarm is door een kogel verbrijzeld. Hem staan nog vele operaties te wachten en hij zal de arm nooit meer normaal kunnen gebruiken. Maar hij blijft in ieder geval bij de landmacht aan het werk.

Over de toedracht van de schietpartij kunnen de vier niet veel vertellen. Het onderzoek van de VN zal pas over een dag of tien zijn afgerond. Het staat nog niet vast of er bewust op het konvooi is geschoten. „Er kwam van alle kanten gewoon vuur.”

Voor de schietpartij was er in het gebied niets gebeurd en ook maandag was de route veilig verklaard. Een konvooi dat dezelfde route tien minuten eerder had afgelegd, heeft geen schot gehoord.

De wagens waren op weg naar Metkovic toen ze plotse-ling middenin een vuurgevecht terecht kwamen. Vis-

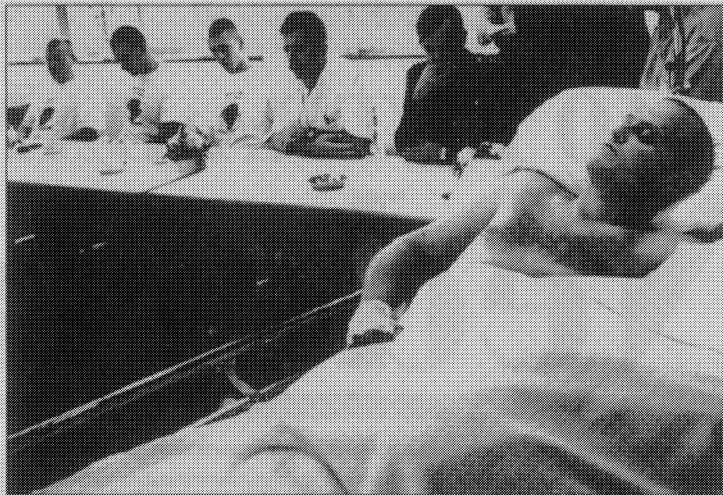
scher reed ondanks de kogel in zijn been een paar kilometer door. Toen konden de gewonden worden behandeld door — zelf ook gewond geraakt — medisch personeel uit de ziekenwagen die altijd achter een konvooi aanrijdt. Engelsen brachten de gewonden vervolgens met een pantservoertuig terug naar het kamp Vitez, waar Deelen het eerst werd geopereerd.

Terugschieten zou geen enkele zin hebben gehad. „Je wilt zo spoedig mogelijk weg”, aldus Visscher. De vier zijn blij dat ze niet hebben gedaan wat ze in de opleiding hebben geleerd: stoppen en onder de wagen gaan liggen. De twee Deense vrachtwagens, waarin een dode is gevallen, stonden wel stil.

Het kogelwerende vest met keramische platen staat intussen ondanks zijn gewicht van 13 kilo bij de vier hoog aangeschreven. Edwin Merkestein overleefde door het vest een kogel vol op de borst. Over zijn gevoelens wil hij niet veel kwijt. „Ik was blij dat ik er nog was.”

ANP

VN-soldaten danken leven aan doorrijden

Van een onzer verslaggevers
UTRECHT, zaterdag

De negen Nederlandse soldaten die maandag in Bosnië gewond raakten bij een schietpartij, danken hun levens aan de kogelvrije vesten en het niet opvolgen van de opleidings-instructies. Vier van hen liggen in het Militair Hospitaal in Utrecht.

Volgens de opleiding zouden de soldaten moeten stop-

pen en onder de auto gaan liggen, maar in plaats daarvan reed de 22-jarige Jeroen Visscher uit Venlo een paar kilometer door. Toen konden de gewonden worden verzorgd door het (ook gewonde) medische personeel dat altijd achter een konvooi rijdt. De twee Deense vrachtwagens, waarin een dode viel, waren wel blijven staan.

Edwin Merkestein (21) uit Delft raakte gewond aan zijn arm maar dankte zijn leven aan het 13 kilo zware vest. Een kogel trof hem vol op de borst.

Snel terug

Snel terug

Soldaat Arjan Zweeris (23) wil zo snel mogelijk weer terug naar zijn maten in Bosnië. De Uitgeestenaar denkt dat hij in het Bulls PLatoon beter kan praten over de schietpartij van afgelopen maandag waarbij hij in de neus werd getroffen, dan met de psychologen en aalmoezeniers in het militair hospitaal. Zijn neus geneest al weer aardig, hij ziet later nog wel of een eventuele correctie door plastische chirurgie nodig is.

Sergeant Rob Deelen (22) is het ernstigst gewond. Een kogel verbrijzelde zijn bovenarm, die hij nooit meer normaal zal kunnen gebruiken. Wel blijft hij in dienst van de luchtmacht.

Foto: ANP

zaterdag 30 oktober 1993

De Telegraaf

'Maak voedseltransporten volledig militaire operatie'

„Onzekerheid is het kenmerk van ons werk daar. Je weet nooit welk gevaar om de volgende bocht op de loer ligt.” Het incident bij Novi-Travnik in Bosnië, waarbij negen Nederlandse militairen gewond raakten en één Deen werd gedood, onderstreept de juistheid van deze opmerking van luitenant-kolonel Paul Schipper, de commandant van het Nederlands-Belgische transportbataljon.

De overste grijpt een kort verloop aan om een lans te breken voor zijn mannen. „Ik sta hier, omdat mijn mensen zich verlaten voelen. In de steek gelaten door de media, die te weinig aandacht besteden aan het moeilijke en gevaarlijke werk van het bataljon.” Om zijn woorden te illustreren draait Schipper een eigenge- maakte video: witte vrachtwagens op kapotte wegen, veel stof, vernielde huizen bedelende mensen. Ineens zoomt de camera in op zojuist beschoten en getroffen Nederlandse blauwhelmen die kruk- nend op een brancard liggen. Schipper, enigszins cynisch: „Begrijpt u nu waarom mijn mannen, als ze een vliegtuig

zien overkomen, zeggen: „Daar gaan die jongens van de luchtmacht weer voor wie de pers wel belangstelling heeft?”

Het transportbataljon is nu een vol jaar in ex-Joegoslavië aan het werk. In die tijd hebben de tientomters 5,4 miljoen kilometers afgelegd, waarin 85 ongevallen ge- teerd werden. „Een ongeval per 63.000 kilometer, niet slecht in een oorlogsgebied. Ik ken eenheden in Nederland die blij zouden zijn met dergelijke cijfers”, zegt Schipper niet zonder trots. Het le- ven ter plekke omschrijft de besnorde overste als „redelijk spannend”. „Het kan soms

vijf maanden ergens rustig zijn en dan ineens wordt er geschoten. En waar gisteren lustig werd geknald, is het morgen doodstil. De situatie varieert van *Bosnian quiet* (het eufemisme waarmee bedoeld wordt dat er altijd wel ergens geweerschoten klinken- red.) tot een comple- te oorlog. Zo ging het ook bij het incident: het eerste kon- voor passeerde probleemloos en het tweede verzeilde mid- den in een spervuur.”

De regelmatig hoorbare kri- tiek dat de hulpgoederen gro- tendeels in handen komen van de strijdende partijen, wordt door Schipper niet ge- deeld. „Het is waar dat onze losplaats vaak tevens het hoofdkwartier is van de plaat- selijke gevechtsgroep. Maar daar zijn ze wel het beste op de hoogte van de omstandig- heden en weten waar de men- sen zitten. Wel komen de sol- daten het eerst aan de beurt, want overal geldt de regel

„een hongerige soldaat kan niet vechten”. Maar iedereen is zo'n beetje betrokken bij de burgeroorlog: een gezin met zonen en echtgenoot onder de wapenen krijgt heus wel z'n deel van de hulpgoede- ren.”

Dat de situatie nu verre van ideaal is, erkent ook Schipper. Hoe het beter moet? „Als je me diep in mijn hart kijkt, zeg ik: maak van die voedselhulp een volledig militaire opera- tie. Uniformen en wapens dwingen res- pect af. Dat maakt het voor ons makkelij- ker te opereren en we zijn beter beschermd.”

Volgens luitenant- kolonel Schipper voelen de leden van het Nederlands- Belgische trans- portbataljon zich in de steek gelaten door de media.

'Laat voer in Joegoslavië aan militairen over'

Van een onzer verslaggevers
DEN HAAG – De UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, zou alle uiteenlopende hulptransporten in het voormalige Joegoslavië in handen moeten geven van militairen. Volgens de commandant van het Nederlandse transportbataljon komt zo'n aanpak de bevolking ten goede.

Nu doen de militaire chauffeurs van de VN-troepen alleen het vervoer op de gevaarlijkste routes. „Maar zou je de complete organisatie op militaire leest schoeien, dan zou het gezag van de hulpverleners daarmee vanzelf toenemen“, meent luitenant-kolonel P. Schipper. Hij neemt het de VN-vluchtelingenorganisatie daarmee niet kwalijk, dat zich regelmatig problemen voordoen bij de verdeling van de hulp. „Je kunt ze dat niet aanrekenen. Want de UNHCR begint gewoonlijk pas na een oorlog met dit soort projecten. Nu zitten ze er midden in.“ Volgens Schipper hebben bevelhebbers van de blauwhelmen in het voormalige Joegoslavië bij de vluchtelingenorganisatie in Genève aangedrongen op zo'n puur militaire aanpak, die wel meer troepen zou vergen. Beslissingen daarover blijven echter uit. Schipper keerde eerder deze week voor veertien dagen terug in Nederland. Zijn transporteenheid van 420 Nederlandse landmachtmedewerkers werkt sinds november vorig

jaar samen met een Belgisch bataljon van 130 militairen aan de bevoorrading van de getroffen burgerbevolking in Bosnië. Nu de tweede winter voor de deur staat, voorspelt de commandant vooral een groot tekort aan brandstof in de Bosnische dorpen. „Nog meer dan voedsel wordt dat het probleem.“

De regelmatig opduikende kritiek, ook van de UNHCR zelf, dat de hulpgoederen grotendeels in handen komen van de strijdende partijen, wordt door de commandant niet gedeeld. „In elk geval is dat voor centraal Bosnië niet waar.“ Maar indirect geeft Schipper toch toe: „Iedereen in het gebied is nu eenmaal betrokken bij de burgeroorlog. De zonen en echtgenoten die vechten, zitten gewoon thuis, niet in een kazerne. Als het voedsel daar thuis komt, dan wordt de regel gehanteerd dat een hongerige soldaat niet kan vechten.“ Dat in veel dorpen de losplaats tevens het hoofdkwartier is van de plaatselijke gevechtsgroep, is voor de commandant een noodzakelijk kwaad. „Op die hoofdkwartieren zijn ze vaak het best op de hoogte van de plaatselijke omstandigheden. Zij verdelen de goederen per huis.“

Het grootste probleem voor de twintig Nederlandse vrachtauto's op de routes door Bosnië is dat het gevaar zo volkomen onverwacht komt. „Het incident vorige week met de negen gewonden heeft dat bewezen. Vijfeneenhalve maand heeft deze lichte militairen veilig gereden, opeens was het raak.“

De kolonel zet vraagtekens bij het idee dat binnen de EG veld wint om een vaste route, bijvoorbeeld van Split naar Sarajevo, in te stellen en die dan geheel met pantsermaterieel te beschermen. Technisch moet dat volgens hem mogelijk zijn, maar het zou ertoe leiden „dat de plaatsen die niet aan die route liggen en waar we nu wel komen, niet meer worden bereikt“.

Komt die zwaardere bescherming door gevechtstroepen er, dan zullen ook 1100 Nederlandse militairen van de nieuwe luchtmobiele brigade daarvoor worden ingezet. Zij zijn begin volgend jaar klaar voor zo'n taak. Het ministerie van buitenlandse zaken bevestigde gisteren dat VN-secretaris-generaal Boetoes Ghali Den Haag officieel heeft verzocht de eenheden beschikbaar te stellen, zoals de Nederlandse regering eerder al aanbood. Het parlement moet nog wel instemmen met die inzet.

troepen

Transportbataljon klaagt over geringe aandacht voor werk in Bosnië

'VN-militair voelt zich verlaten'

(Door Patrick Meershoek)

DEN HAAG - Aan voedsel of brandstof hebben de militairen van het Nederlands-Belgisch transportbataljon in Bosnië-Herzegowina geen gebrek. Aandacht uit het vaderland voor de moeilijke werkzaamheden van de blauwhelmen, daar is volgens bataljonscommandant luitenant-kolonel P. Schipper eerst en vooral behoefte aan.

De mensen voelen zich verlaten. Ze vragen om belangstelling. Ik hoor de gesprekken als er een straaljager van de luchtmacht overkomt: kijk, daar gaan die dappere jongens weer, waar de media zoveel belangstelling voor hebben, terwijl wij hier het werk doen. Dat stemt een beetje bitter'. De humanitaire missie van het transportbataljon in Bosnië is inmiddels een jaar oud. In november 1992 vlogen meer dan vierhonderd Nederlandse blauwhelmen naar het oorlogsgebied om er deel uit te gaan maken van de Unifor-vredesoperatie van de Verenigde Naties. Samen met honderdertig Belgische militairen verzorgen de Nederlanders de aanvoer van voedsel en medicamenten voor getroffen burgers, onder leiding van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen. Samen met de verbindingstroepen en enkele waarnemers zijn er in totaal

ruim duizend Nederlandse militairen werkzaam in voormalig Joegoslavië. De werkzaamheden van het transportbataljon zijn zwaar en verlopen moeizaam, vertelde voormalig commandant Schipper gisteren tijdens een ontmoeting met de pers in de Prinses Julianakazerne in Den Haag. Zes dagen per week pendelen de militairen in zes konvooien van acht vrachtwagens tussen de Kroatische kustplaats Metkovic en de steden Zenica en Tuzla in Centraal-Bosnië. Schipper: 'Het zijn korte afstanden op de kaart, maar de wegen zijn slecht en we komen tal van obstakels tegen. In de praktijk is een periode van zestien uur voor een tocht van tweehonderd kilometer normaal. Het komt voor dat konvooien 's nachts stranden. Gelukkig zijn de Britse troepen in het gebied zeer gastvrij'.

Spannend

De situatie in het oorlogsgebied schetst overste Schipper als 'Centraal-bosnische ellende'. 'Alles in-onzeker. De ene dag is de bevolking vriendelijk, de volgende dag gooien de mensen met stenen naar de wagens. Het kan afhangen van het simpele feit of de mensen voedsel hebben gekregen. Voor de militairen is het daardoor een redelijk spannend leven. Het kan bij-

voorbeeld vijf maanden achtereen rustig zijn op een deel van de route, maar dan komt er plotseling een dag, dat daar flink wordt gevochten. Omdat we deel uitmaken van een humanitaire missie, krijgen we ook geen informatie van de strijdende partijen. Dat is een probleem'.

In het afgelopen jaar heeft het transportbataljon meer dan vijf miljoen kilometer afgelegd. Tijdens de werkzaamheden deden zich 85 ongevallen voor. Het ernstigste incident was de recente beschieting van een konvooi in de buurt van Novi Travnik. Daarbij kwam een Deense hulpverlener om het leven en raakten negen Nederlandse militairen gewond. 'Dezelfde dag heeft een eerste konvooi de plaats des onheils zonder problemen kunnen passeren. Bij het derde konvooi ging het helemaal mis. We reden stoptoevallig een aanval binnen. Er is later ook gericht op de wagens geschoten, vermoedelijk door moslims. Op zo'n moment is iedereen aangeslagen, maar twee dagen later zijn we gewoon weer gaan rijden. Het is het risico van deze klus'.

Nut

Over het nut van humanitaire transporten lopen de meningen sterk uiteen. Het Hoge Commissariaat voor de

Vluchtelingen klaagde onlangs dat er slechts een klein deel van de hulp op de juiste plaats komt. Schipper kent de kritiek. 'In het afgelopen jaar hebben wij dertigduizend ton vervoerd. Elf ton is ons door plunderingen uit handen gevallen. Dat vind ik geen slecht resultaat. Een andere zaak is wat er na aflevering met het voedsel gebeurt. De lospunten bevinden zich meestal naast het hoofdkwartier van de strijdkrachten, gewoon omdat de strijdende partijen als enigen weten waar de bevolking te vinden is. Dat is de enige manier om het voedsel weg te krijgen'.

Schipper benadrukt dat de werkzaamheden plaats hebben in oorlogsgebied. De situatie vraagt om andere maatstaven dan een operatie in rustiger oorden. 'Ook de coördinatie met het Hoge Commissariaat is vrij gebrekkig. Je hebt toch te maken met twee verschillende organisaties. Bovendien werkt het commissariaat vaak met autochtone medewerkers. Ik heb de indruk dat die mensen soms onder grote druk staan van hun landgenoten. Diep in mijn hart zeg ik daarom: maak van de transporten een militaire operatie. Het dragen van een uniform en een wapen dwingt respect af bij de bevolking. Dat is belangrijk voor het welzijn van de transporten en ook wij zijn beter beschermd'.

AUTOWEEK IS OVERAL

Het is lang, heel lang geleden dat *AutoWeek* voor het laatst Joegoslavië bezocht. Toen was het goed toeven aan de Dubrovnik Riviera, en behoeden we geen andere ultrasting dan de duurtest-Volvo 440, Neerlands trots.

Tijd dus om weer eens terug te gaan. Er is echter op z'n

zachtst gezegd het een en ander veranderd in deze contreien, maar dat weerhoudt ons van

AutoWeek nergens van. Dit keer gingen we wederom met een Nederlands produkt, een Daf, en met iets meer man. Onze speciale correspondent in Bosnië, soldaat Heemskerck, stuurde ons de eerste foto van

het autobtesteam (1e (NL/BE) VN-T-bat, A-cie, 3e peloton) in Busovaca. Hij weet te melden dat Servische militairen bij roadblocks bijna net zo lastig zijn als de Nederlandse Rijkspolitie bij een snelheidscontrole, en zeker als je haast hebt, maar dat zijn Daf goed presteert.

FOTO DAVE HEEMSKERK. MET DANK AAN DE STAAT DER NEDERLANDEN VOOR HET VERZENDEN VAN DE CORRESPONDENTE

Mauritsmedaille voor VN Transportbataljon

NUNSPEET (GPD) - Het Nederlands-Belgische VN Transportbataljon, dat sinds november 1992 in voormalig Joegoslavië opereert, is onderscheiden met de Prins Mauritsmedaille. Minis-ter van Defensie van België, verwerkt in een besluit van luitenant-kolonel P.

... plechtig-
... Ons Leger voor
... van
... de Generaal Win-
... als thuisbasis heeft.

... naast 350 Nederlan-
... De
... De
... een delegatie aan-
... kregen een repli-
... met medaille. Een

minister krijgt niet vaak de gelegenheid een prijs uit te reiken die recht doet aan twee jaar inzet, geestdrift, vakmanschap en leiderschap, prees Voorhoeve de winnaars. De groep was tussen novem-ber 1992 tot november 1994, de periode waaruit de winnaar werd gekozen, gele-gerd in het voormalige Joegoslavië.

Het Nederlands-Belgisch Transportba-taljon heeft tot hoofdtaak het transpor-teren van hulpgoederen voor de vluchte-lingenorganisatie van de Verenigde Na-ties. Daarnaast ondersteunt het de Duitzbat, het infanteriebataljon dat is gestationeerd in Srebrenica en Simin Han.

De Koninklijke Nederlandse Vereniging Ons Leger heeft de medaille, vernoemd naar Prins Maurits, in 1935 ingesteld. De

prijs wordt toegekend aan een persoon of een groep van personen die zich der-mate verdienstelijk heeft gemaakt dat het aanzien van de krijgsmacht is bevor-derd. Dit hoeven overigens niet per se militairen te zijn.

'Niet de maatschappelijke of militaire rang telt, maar de prestaties,' zo hield Voorhoeve zijn toehoorders voor. Zo ont-ving Prins Bernhard de prijs in 1962 en kreeg de schrijver Lou de Jong de onder-scheiding eif jaar later opgespeld.

Overigens was dit pas de eerste keer dat de prijs naar meer dan één persoon ging. In 1992 werd de medaille voor de laatste keer uitgereikt. Toen was de onderschei-ding voor luitenant-kolonel J. van Loon. In de periode 1938-1948 werd de Prins Mauritsmedaille niet uitgereikt.

Minister J.J.C. Voorhoeve van Defensie overhandigt luitenant-kolonel P. Schipper van het Eerste Verenigde Naties Transportbataljon de - in een oorkonde verwerkte - Prins Mauritsmedaille. (Foto UN/AC - Koos Smid)

Onderscheiding voor Eerste VN Transportbataljon Mauritsmedaille uitgereikt

Van een onzer verslaggevers
Nunspeet

In de Generaal Winkelmankazerne in Nunspeet is gisteren voor de vierenveertigste keer in de historie de Prins Mauritsmedaille uitgereikt.

Uit handen van minister J.J.C. Voorhoeve van Defensie ontving luitenant-kolonel P. Schipper van het Eerste Verenigde Naties Transportbataljon de medaille, verwerkt in een oorkonde. Als lokatie had de organisator - de Koninklijke Nederlandse Vereniging Ons Leger - voor Nunspeet gekozen, omdat de moedereenheid van

het Transportbataljon de Generaal Winkelmankazerne als thuisbasis heeft.

Het bataljon bestaat naast 350 Nederlanders uit ongeveer honderd Belgen. De Belgen, waarvan in Nunspeet ook een delegatie aanwezig was, kregen een replica van de oorkonde met medaille.

„Een minister krijgt niet vaak de gelegenheid een prijs uit te reiken die recht doet aan twee jaar inzet, geestdrift, vakmanschap en leiderschap,” prees Voorhoeve de winnaars. De groep was tussen november 1992 tot november 1994, de periode waaruit de winnaar werd gekozen, gelegerd in het voormalige Joegoslavië.

Het Nederlands-Belgisch Transportbataljon heeft tot hoofdtaak het transporteren van hulpgoederen voor de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties. Daarnaast ondersteunt het de Dutchbat, het infanteriebataljon dat in Srebrenica en Simin Han gestationeerd is.

Aanzien

De Koninklijke Nederlandse Vereniging Ons Leger heeft de medaille, vernoemd naar Prins Maurits, in 1935 ingesteld. De prijs wordt toegekend aan een persoon of een groep van personen die zich dusdanig verdienstelijk heeft gemaakt dat het aanzien van de krijgsmacht

is bevorderd. Dit hoeven overigens niet per se militairen te zijn.

„Niet de maatschappelijke of militaire rang telt, maar de prestaties,” zo hield Voorhoeve zijn toespraak voor. Zo ontving Prins Bernhard de prijs in 1962 en kreeg de schrijver Lou de Jong de onderscheiding elf jaar later opgespeld. Overigens was dit pas de eerste keer dat de prijs naar meer dan een persoon ging.

In 1992 werd de medaille voor de laatste keer uitgereikt. Toen was de onderscheiding voor luitenant-kolonel J. van Loon.

In de periode 1938-1948 werd de Prins Mauritsmedaille niet uitgereikt.

15 NOV. 1995

Bosnische Kroaat: Onze troepen moorden niet

Door Michel Thomassen

ZIJN VROUW pakte een glazen asbak in de vorm van een hart van het dressoir en gaf het mee als aandenken. Op het erf voor het huis hielden twee zwaarbewapende lijfwachten de omgeving in de gaten. In de box kirde hun jongste kind en Dario Kordic omarmde me. „Geen formaliteiten meer”, zei hij. „van nu af ben je een vriend en on-aangekondigd welkom.”

De agressieve Kroatische wachtposten in de bergen van Centraal-Bosnië boden me een biertje aan en een hap vlees als ze de door Kordic getekende vrijgeleide onder ogen kregen. Het was mei 1993.

Kordic, vice-president van de eenzijdig uitgeroepen Kroatische 'republiek' Herceg Bosna en vice-president van de Bosnische Kroatische Democratische Partij, een zusterpartij van president Tudjman's HDZ. Geen slechte carrière voor een verslaggever van Radio Busovaca, een piepkleine regionale zender. Het Joegoslavië-tribunaal beschuldigt hem nu van misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdrijven.

Met Tihomir Blaskic, stafchef van de HVO (Kroatische Defensie Raad in Bosnië), zou hij verantwoordelijk zijn voor het verdrijven van bijna alle moslims uit de Lasvavallei, de vernietiging van 14 moslimdorpen en moord op 120 moslims in het dorpje Ahmici.

Twee avonden voor het gesprek met Kordic, reed ik in het donker door Ahmici met kapitein Nico van der Zee van het Nederlands-Belgische Transportbataljon dat zijn basis in Busovaca had. Een brandend huis had onze aandacht getrokken.

In de straten waren schimmen van gewapende mannen zichtbaar. Af en toe klonken er schoten. Van der Zee bleef kalm,

zijn bijnaam had hij verdiend: Panico, pantser-Nico. Later bleek dat opnieuw slachtoffers waren gevallen. We hadden er naast gestaan, maar niets gezien. Kordic veroordeelde de slachtingen waar hij zelf opdracht voor zou hebben gegeven. „Criminelen zijn verantwoordelijk”, zei hij schouderophalend. „Onze troepen doen dat niet.”

De vice-president leek een aardige, domme jongeman met piekerig donker haar, die vanachter dikke brilleglazen verbaasd naar de wereld om zich heen keek. De burgeroorlog tussen Kroaten en moslims was volgens hem vooral te wijten aan het fundamentalisme van de moslims. En hij, democraat, wond zich op over de eis van de Bosnische moslims bij verkiezingen het systeem van *one-man-one-vote* te hanteren. „Zo kunnen ze overheersen”, zei hij. „want de meeste inwoners van Bosnië zijn moslim. Ze zoeken de macht van het getal, niet de redelijkheid zoals wij die wensen.”

De toenmalige commandant van het transportbataljon, luitenant-kolonel Schipper, noemt Kordic: „Een stuk onbenul. Een vent met een propagandistische geest die steeds op zenden stond, nooit op ontvangen.”

Kordic, inmiddels voorzitter van de Bosnische HDZ, is spoorloos. Net als Blaskic, die de moslims buiten zijn woonplaats Busovaca meedogenloos vervolgde. Nog drie van de zes wegens oorlogsmisdrijven aangeklaagde Bosnische Kroaten komen uit de streek rond Busovaca. Ivan Santic, oud-burgemeester van Vitez; Pero Skopljak, destijds commissaris van de politie in Vitez en Mario Cerkez, bevelhebber van de HVO in dezelfde plaats.

Het drietal was op het feestje dat Kordic en Blaskic in mei '93 gaven voor de commandant van het in Vitez gelegerde Britbat en overste Schipper. Op het terras

van een oud vakantiehuis van de communistische partij, strategisch gelegen in een kloof en slechts langs één weg bereikbaar, stonden tafels met schalen vlees, salades, groenten en sauzen. „We hebben de laatste geit uit de streek voor jullie geslacht”, grapt de gastheren.

Skopljak liep er trots als een pauw rond. In plaats van veren droeg hij handgranaten aan zijn schouders; een bajonet hing op zijn borst, geflankeerd door een patroonband en een revolver in een schouderholster, een pistool op de heup en nog een bajonet aan zijn koppel. Cerkez hield zich op de achtergrond en burge-meester Santic, op jacht naar gunsten van de VN-vredesmacht, probeerde tevergeefs de Britse commandant te vleien.

Het was een bizarre bijeenkomst, waarbij de gasten niet wisten of ze door de lijfwachten van hun gastheren werden beschermd of geïntimideerd. Schipper kon zijn oren niet geloven toen hij hoorde dat hij met oorlogsmisdadigers aan tafel had gezeten. „M'n mond viel open”, zegt hij. „Ons hebben ze nooit een voet dwars gezet. Ze waren bijzonder coöperatief. Hun namen werden wel genoemd als leiders van de Lasvavallei, maar niet in verband gebracht met de massamoord in Ahmici of andere oorlogsmisdrijven.”

Het is de vraag of de beschuldigde Bosnische Kroaten worden uitgeleverd. Dat is alleen mogelijk met toestemming van de Kroatische president Tudjman, die er geen blijk van heeft gegeven misdadigers uit eigen gelederen te willen veroordelen. Sterker nog, Tudjman heeft de van oorlogsmisdaden verdachte generaal Tihomir Blaskic gisteren bevorderd tot inspecteur-generaal van de Kroatische strijdkrachten.